

20566

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışma
Bilim Dalı**

**BİR LİSEDE UYGULANAN
REHBERLİK PROGRAMININ
ÖĞRENCİ BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

(Doktora Tezi)

M.Aİİ ÇETİNER

İstanbul - 1992

T.C.
Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışma
Bilim Dalı

BİR LİSEDE UYGULANAN
REHBERLİK PROGRAMININ
ÖĞRENCİ BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

(Doktora Tezi)

M.Aİİ ÇETİNER

Danışman : Prof.Dr. HASAN TAN

İstanbul - 1992

ÖNSÖZ

Hızlı sosyo-ekonomik ve kültürel değişmelerle giderek karmaşıkleşan okullardaki öğretim ve yönetim faaliyetlerinin verimsizliğine daha yüzyılımızın başından beri aranan çözüm yollarından biri de, rehberlik hizmetleri olmuştur. İncelemeler, bu alandaki ilk çalışmaların Amerika'da başlatıldığını göstermektedir. Ancak daha sonraki yıllarda okullarda verimliliği artırmak amacıyla rehberlik servislerinin geliştirilmesine Türkiye ve Avrupa ülkelerinde de büyük önem verilmeye başlanmıştır.

Çeşitli araştırmalar, öğrencilere eğitsel, mesleki ve kişisel (Psikolojik) sorunlarının çözümünde rehberlik edildiğinde, öğrencilerin daha sağlıklı, mutlu, tutarlı ve başarılı olduklarını göstermiştir. İlgili yazılı kaynaklar incelendiğinde, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmeti sunulan öğrencilerin gerçekçi bir benlik tablosu geliştirebildikleri, duygusal gerginliklerden ve iç çatışmalarından kurtulabildikleri, sağlıklarını daha iyi koruyabildikleri, böylece bedensel, sosyal ve duygusal rahatlık ve huzur içinde zihni melekelerini toparlayarak, derslerini daha verimli çalışıp daha verimlice öğrenebildikleri görülmektedir. Yine bir çok araştırmalarca öğrencilerin, gördükleri etkili rehberlik hizmetleri sayesinde giderek sorumluluk duygusu kazanmış, tutarlı, uygun, mutlu ve verimli bireyler olmalarının sağlanabildiği belirlenmiştir (Tan, 1986, sf. 32-34).

Rehberlik konusunda haylice deneyimleri bulunan Amerika'nın bu alanda kaydettiği gelişmeler, rehberliğin öneminin anlaşılmasına ışık tutabilir niteliktedir.

Amerika'da 1975-1976 Öğretim yılı rakamlarına göre, okullardaki her 522 öğrencinin rehberlik hizmetine, bir master yapmış rehberlik elemanının görevlendirildiği ve halkın % 73'ünün rehberliğin faydalı olduğuna inandığı açıklık kazanmıştır (Kepçeoğlu, 1988, sf.232). Ülkemizde 1950'den sonra başlayan rehberlik hareketi bugün eğitimin kuramsal ve uygulamalı alanlarında önemli ölçüde mesafe katetmiştir. Ancak gelişmelerin ülkemiz şartlarında tatminkâr olabilmesi için rehberlikle ilgili olan yönetici, uzman, öğretmen, veli, öğrenci gibi herkesin rehberliğin, öğrencileri daha fazla başarılı kılma yolundaki verimliliğini ve çok yönlü önemini idrak etmesi gerekir. Bu idrakı sağlayacak en güvenilir yollardan birinin de "araştırma" olduğu söylenebilir. Çünkü araştırma yoluyla rehberliğin, öğrencilerin başarı seviyesini yükseltme konusunda ne derece faydalı olduğu en iyi bir şekilde aydınlığa kavuşturulabilir.

Bu düşünceden hareketle gerçekleştirilen bu araştırmada, geliştirilmiş bir Reh-

berlik Programı lise 1. sınıf öğrencilerine uyulanmıştır, Programın öğrenci başarısı üzerindeki etkisi ölçölmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın kendi okulunda yürütölmesine izin veren Diyarbakır Endüstri Meslek Lisesi Müdürü Sayın Mehmet Salih Aslan'a ve bu araştırmanın yönlendirilmesini üstlenip kıymetli yardımlarını esirgemeyen danışman hocam sayın Profesör Hasan Tan'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Mehmet Ali Çetiner

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
TABLoların Listesi	VI
EKLERİN Listesi	VII
 BÖLÜM I: PROBLEM DURUM	
GİRİŞ	1
PROBLEMİN GÖRÜNÜŞÜ.....	4
PROBLEM CÜMLESI	4
ALT PROBLEMLER	4
DENENCELER	5
ARAŞTIRMANIN AMACI	5
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
SAYILTILAR	7
TANIMLAR	7
SINIRLILIKLAR	8
 BÖLÜM II: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
 BÖLÜM III: METODOLOJİ	29
DEĞİŞKENLER	29
ÖRNEKLEM	29
ARA DEĞİŞKENLERİN EŞİTLEŞTİRİLMESİ	29
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	30
VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZ EDİLMESİNE İLİŞKİN İŞLEMLER	31
 BÖLÜM IV: UYGULAMA	35
A.REHBERLİK HİZMETLERİ YÖNERGESİ	35
BİREYİ TANIMA SERVİSİNE İLİŞKİN REHBERLİK FAALİYETLERİ....	35
1- Otobiyoğrafi Uygulamasından Faydalanma	36
2- Öğrenci Tanıma Fişi Uygulamasından Faydalanma	36
3- Sosyometri Uygulamasından Faydalanma	36
4- Kimdir-Bu Uygulamasından Faydalanma	36
5- SistematiK Gözlem Formu Uygulamasından Faydalanma	37
6- Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi Uygulamasından Faydalanma.....	38
7- Problem Tarama Listesi Uygulamasından Faydalanma	38
8- Başarısızlığın Sebepleri Anketi Uygulamasından Faydalanma ...	39

IV

9- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği Uygulamasından Faydalanma	39
10- Kuder İlgi Alanları Tercihi Envanteri Uygulamasından Faydalanma.....	40
11- Odiyometre Uygulamasından Faydalanma	40
12- Snellen Tablosu Uygulamasından Faydalanma	40
BİLGİ SERVİSİ FAALİYETLERİ	41
PSİKOLOJİK DANIŞMA SERVİSİ FAALİYETLERİ	41
Rehberlik Toplu Dosyasının Hazırlanması	42
YERLEŞTİRME SERVİSİ FAALİYETLERİ	42
SONUCU İZLEME SERVİSİ FAALİYETLERİ	42
 B. ÇALIŞMA TAKVİMİ	 43
 BÖLÜM V: BULGULAR ve TARTIŞMA	 45
A. SADECE DENEY GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERE SUNULAN REHBERLİK HİZMETLERİ.....	45
B. REHBERLİK PROGRAMININ DENEK ÖĞRENCİLERİN BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BULGULAR VE TARTIŞMA	46
1- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Uygulamasına İlişkin Bulgular..	47
2- Problem Tarama Listesi Uygulamasına İlişkin Bulgular	51
3- Karne Notları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ...	55
4- Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu Uygulamasına İlişkin Bulgular	60
DENENCELERLE, ELDE EDİLEN SONUÇLARIN KARŞILAŞTIRILMASI	62
C. SADECE DENEY GRUBU ÖĞRENCİLERİ İÇİN YÜRÜTÜLEN REHBERLİK UYGULAMALARINA İLİŞKİN BULGULAR	66
BİREYİ TANIMA SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR	66
1- Sosyometri Uygulamasına İlişkin Bulgular	68
2- SistematiK Gözlem Formu Uygulamasına İlişkin Bulgular	70
3- Kimdir-Bu Uygulamasına İlişkin Bulgular	71
4- Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi Uygulamasına İlişkin Bulgular.....	72
5- Başarısızlığın Sebepleri Anketi Uygulamasına İlişkin Bulgular	73
6- Problem Tarama Listesi Uygulamasına İlişkin Bulgular	74
7- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğine İlişkin Bulgular	76
8- Kuder İlgi Alanları Tercihi Envanteri Uygulamasına İlişkin Bulgular	77
9- Otobiyoğrafi Uygulamasına İlişkin Bulgular	78
10- Snellen Tablosu Uygulamasına İlişkin Bulgular	78
11- Odiyometre Uygulamasına İlişkin Bulgular	79
12- Öğrenci Tanıma Fişi Uygulamasına İlişkin Bulgular	79

V

PSIKOLOJİK DANIŞMA SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR	80
YERLEŞTİRME SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR	80
BİLGİ SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR	81
SONUCU İZLEME SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARI İLİŞKİN BULGULAR	82
 BÖLÜM VI. ÖZET-VARGİ VE ÖNERİLER	 84
ÖZET	84
VARGİLAR	86
ÖNERİLER	87
KAYNAKLAR	91
EKLER	96

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa :

No:

1- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'ni Deney ve Kontrol Grubu sınıflarına Ön ve Son-Test Uygulamasının Bazı İstatistiksel Değerleri.	48
2- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'ni Deney ve Kontrol Gruplarına Ön-Test Uygulamasının t Değeri	49
3- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'ni Deney ve Kontrol Gruplarına Son-Test Uygulamasının t Değeri	50
4- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'ni Deney ve Kontrol Grubuna Ön ve Son-Test Uygulamasının t Değeri	50
5- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'ni Deney ve Kontrol Grubuna Ön ve Son-Test Uygulamasının t Değeri.....	51
6- Problem Tarama Listesi'nin Deney ve Kontrol Grubu Sınıflarına Ön ve Son-Test Uygulamasının Bazı İstatistiksel Değerleri	52
7- Problem Tarama Listesi'nin Deney ve Kontrol Gruplarına Ön-Test Uygulamasının t Değeri	53
8- Problem Tarama Listesi'nin Deney ve Kontrol Gruplarına Son-Test Uygulamasının t Değeri	54
9- Problem Tarama Listesi'nin Deney Grubuna Ön ve Son-Test Uygulanmasının t Değeri	54
10- Problem Tarama Listesi'nin Kontrol Grubuna Ön ve Son-Test Uygulanmasının t Değeri	55
11- Deney ve Kontrol Grubu Sınıflarının 1. ve 2. Karne Notları Ortalamalarının Bazı İstatistiksel Değerleri	56
12- Deney ve Kontrol Gruplarına Ait Birinci Karne Notları Ortalamalarının t Değeri	57
13- Deney ve Kontrol Gruplarına Ait İkinci Karne Notları Ortalamalarının t Değeri	58
14- Deney Grubuna Ait Birinci ve İkinci Karne Notları Ortalamalarının t Değeri	58
15- Kontrol Grubunun Birinci ve İkinci Karne Notları Ortalamalarının t Değeri	59
16- Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu'na Göre Denek Öğrencilerce İşlenen Disiplin Suçlarının ve Alınan Başarı Ödüllerinin Oranı	61
17- Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu'na Göre Kontrol Öğrencilerce İşlenen Disiplin Suçlarının ve Alınan Başarı Ödüllerinin Oranı	62

EKLER LİSTESİ

Sayfa :

No:

1- Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sınıf Geçme Defterinde Yer Alan Dersleri	96
2- Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu	97
3- Günlük Zaman Cetveli	98
4- Problem Tarama Listesi	99
5- Çalışma Alışkanlıkları ve Tavrıları Ölçeği	101
6- Sistematik Gözlem Formu	103
7- Başarısızlığın Sebepleri Anketi	104
8- Rehberlik Toplu Dosyası	105
9- Karne Notları Ortalamaları Çizelgesi	108
10- 19 Kişilik 1C Sınıfında Bireylerin Birbirlerini Tercihleri	109
11- 25 Kişilik 1E Sınıfında Bireylerin Birbirlerini Tercihleri	110
12- 18 Kişilik 1L Sınıfında Bireylerin Birbirlerini Tercihleri	111
13- 1E Sınıfındaki Altı Kişilik Bir Öğrenci Grubunun Bir Ders Öğretmeni Tarafından "Sistematik Gözlem Formu" Kullanılarak Gözlenmesiyle Elde Edilen Gözlem Puanları	112
14- 1C Sınıfı Kimdir-Bu Cevapları Tasnif Çizelgesi	113
15- 1E Sınıfı Kimdir-Bu Cevapları Tasnif Çizelgesi	114
16- 1L Sınıfı Kimdir-Bu Cevapları Tasnif Çizelgesi	115
17-Sosyometri, Sistematik Gözlem Formu ve Kimdir-Bu Araçları Sonuçlarının Karşılaştırılması Suretiyle ve Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi Sonuçlarının Işığında Eğitsel Kol Faaliyetlerinde Görevlendirilecek Öğrencilerin Belirlenmesine İlişkin Çizelge	116
18- Başarısızlığın Sebepleri Anketi Sonuçlarını Değerlendirme Çizelgesi	117
19- 25 Kişilik 1E Sınıfı Öğrencileri Grubunun Problem Tarama Listesi Uygulamasıyla Belirlenen ve İlk 10 Sıralamada Yer Alan Problemleri	118
20- 1C Sınıfı Öğrencilerinin Problem Tarama Listesi Uygulamasıyla Belirlenen 11 Alandaki Problemleri	119
21- Deney Grubunun Oluşturan 1C, 1E ve 1L Sınıfları Öğrencilerinin Problem Tarama Listesi Uygulamasıyla Belirlenen 11 Alandaki Problemleri	120

VIII

22- 1C, 1E ve 1L Sınıflarından Oluşan 62 Kişilik Öğrenci Grubunun Problem Tarama Listesi Uygulamasıyla Belirlenen ve Büyükten Küçüğe Doğru Sıralamada İlk 10 Sırada Yer Alan Problemleri	121
23- 1C Sınıfı Öğrencilerinin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğiyle Belirlenen ve İlk 10 Sıralamada Yer Alan En Hatalı Tutumları	122
24- Çalışma Takvimi	123

BÖLÜM I

PROBLEM DURUMU

GİRİŞ

Okullarımızda organize rehberlik ve psikolojik danışma programlarının uygulanmasına 1953 yılında başlanmıştır. O tarihten günümüze kadar 40 yıla yakın bir süre geçmiş olmasına rağmen, yapılan gözlem ve araştırma sonuçlarına bakıldığında, bu programların, eğitimimizde bugün alması gereken yeri almadığı, okul sisteminde kendini kabul ettirmediği görülmektedir (Tan,1990). Bilindiği gibi okul rehberlik hizmetleri, öğrencilerin gelişme, seçme ve karar verme sorunlarını çözmelerine yardım sağlayarak, onların daha iyi bir öğrenme ortamı içinde, daha fazla başarı elde etmelerini ve dolayısıyla eğitimin kalitesini yükseltmeyi amaçlamaktadır (Tan,1971,sf.10-15).

Daha kaliteli bir eğitim için varlığı önemle gerekli olan rehberlik programlarının okullarımızda beklenen seviyede etkili olmayışının sebeplerinin ana hatlarıyla belirtilmesi, bu konuda öncelikli olan sebeplerin ortaya çıkarılması ve giderilmesi bakımından gerekli görülmektedir.

Tan, Kepçeoğlu ve Demircioğlu tarafından gerçekleştirilen gözlem ve araştırmalara göre, okullarımızda rehberlik hizmetlerinin gelişimi konusunda görülen geriliğin çeşitli sebepleri arasında çok önemli görülenler, net olarak açıklığa kavuşturulmuştur. Bu yazarların açıklamalarından da faydalanılarak, okullarımızdaki rehberlik programlarının yeterince ilerleme kaydetmesinin sebepleri şöyle ifade edilebilir (Tan,1979; Tan,1990; Kepçeoğlu,1988,sf.78; Demircioğlu, 1990,sf.92):

1- Okul rehberlik programları, anlamı, fonksiyonu ve gerçek boyutlarıyla, eğitimle ilgili olan yönetici, öğretmen, plânlamacı, denetmen, öğrenci ve veliler tarafından tam olarak anlaşılmamış bulunmaktadır.

2- Okulların haftalık müfredat programı içinde rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli zaman dilimi yeterince ayrılmamıştır.

3- Bir çok okulda bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmetlerini sunmaya

İmkan veren psikolojik danışma odaları temin edilmemiş ve sekreteryal kolaylıklar sağlanmamıştır.

4- Bazı okullarda rehberlik hizmetlerini plânlamak, yürütmek ve değerlendirmek için gerekli bilgi toplama araçları yeterince temin edilememektedir.

5- Bazı okullarda görevli sınıf ve ders öğretmenleri hizmet-öncesi eğitimlerinde rehberlik dersi görmedikleri gibi hizmet içi eğitimlerinde de rehberlik ve psikolojik danışma alanlarında hiç kurs görmemişlerdir.

6- Okullarımızda halen görevli bulunan rehberlik elemanlarının bir kısmı ön-lisans seviyesinde öğrenim görmüşlerdir. Bir kısmı da rehberlik ve psikolojik danışma alanıyla ilgisi olmayan öğretmen yetiştiren yüksek öğrenim kurumlarında lisans seviyesinde öğrenimlerini tamamlamış öğretmenlerdir(Kepçeoğlu,1988,sf.244). Bu elemanlar tabiatıyla rehberlik hizmetlerinin gerektirdiği bilgi ve beceriler bakımından yetersiz olabilirler.

7- Okullarımızın bir kısmında sınıfların kalabalık olması ve okuldaki öğrenci mevcudunun fazlalığı danışmanların çalışma kapasitesini aşmaktadır.

8- Okul programları ve yönetmelikleri yönetici, danışman ve öğretmen üçlüsü arasında yeterli bir işbirliği ve koordinasyon sağlanmasına imkân verecek açıklıkta hazırlanmamıştır.

9- Üniversiteler arasında okul rehberlik elemanlarının yetiştirilmesiyle ilgili kalite ve kantite sorununun çözümlenmesi konusunda tam bir birlik ve tam bir ortak hareket tarzı geliştirilmemiştir. Örneğin, aynı zamanda öğretmen yetiştirme görevini de üstlenen bazı fakültelerin öğretmenlik formasyonu listelerinde, rehberlik dersine yer vermemekte oldukları görülmektedir.

10- Genellikle okul bütçeleri rehberlik çalışmaları için gerekli mekânı, araç ve gereçleri temin edecek şekilde hazırlanmamaktadır.

11- Bir çok okullarda bazı öğretmen ve yöneticiler, problemlı bir öğrencinin danışman tarafından hemen düzeltilmesi yönünde bir beklentiye sahiptirler. Bu gerçekleşmeyince de rehberlik programına ve rehberlik elemanına olan güvenleri

sarsılmaktadır. Halbuki rehberlik çalışmalarının öğrencilerin hatalı tutum ve alışkanlıklarını düzeltme konusundaki etkileri kısa bir süre içinde, birkaç olaya bakarak belirlenemez.

Bu etkinin derecesi ancak belirli bir süre rehberlik hizmetlerinin sunulmasından sonra objektif bilgi toplama araçlarıyla toplanan bilgilerin istatistiksel tekniklerle değerlendirilmesi suretiyle grup eğilimi halinde belirlenebilir. Ancak hizmet-öncesi ve hizmet-içi eğitimlerinde bu konuda yeterince aydınlatılmamış bulunan bazı yönetici ve öğretmenlerin bu açıdan taşıdıkları "Yanlış Anlayışlar" rehberlik hizmetlerinin okullarımızda yeterince gelişme göstermesi için kendilerinden beklenen desteği göstermelerine engel olmaktadır.

Okullarımızdaki rehberlik programlarının gelişme gösterip etkili olmasına engel teşkil eden bu 11 sebep arasında öncelikli olanlarını ilk etapta ele almak ve bunlara araştırma içinde çözüm yolları aramak önemli bir görev olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okullarımızda rehberlik hizmetlerinin yeterince gelişme gösterip bugün hakettikleri gerçek yeri alamayışının başlıca sebepleri olarak belirtilen yukarıdaki 11 sebep toplu halde incelendikten sonra bunlardan üç tanesi bu araştırmada gerekçe olarak ele alınacak derecede öncelikli bulunmuştur.

Bu sebeplerden birinci derecede öncelikli olanı, eğitim yöneticileri, öğretmenler, eğitim plânlamacıları, denetmenler, öğrenciler ve veliler tarafından rehberliğin öğrenci başarısı ve gelişimi üzerindeki etkisinin tam olarak bilinmemesidir. Bu anlayış ve bilgi noksanlığı yüzünden bu elemanların rehberlik faaliyetlerini önemsememeleridir. Bu hizmetlerin faydasına inanmamalarıdır.

Faydalı olduğuna inanmadıkları rehberlik programının etkili olarak geliştirilmesi ve yürütülmesi için gerekli "Çaba" 'yı, "Parasal Kaynak Aktarımı" 'nı ve "Taleb" 'i göstermemeleridir.

Bu konuda ikinci derecede bulunan diğer öncelikli sebep ise bazı okullarımızdaki rehberlik programının personel, zaman, araç-gereç ve mekân yetersizlikleri yüzünden sistemli olarak plânlanamaması, yürütülememesi ve değerlendirilememesi sonucunda bu hizmetlerden yana ortaya çıkan düşük verimliliğidir.

Bu konuda gözlenebilen üçüncü öncelikli sebep ise yetirli görev-içi eğitim hizmeti olmadığı için okul yöneticilerinin, rehberlik elemanlarının, sınıf öğretmenlerinin,

rehberlik denetleyicilerinin ve plânlamacıların rehberliğin ilkeleri, uygulamaları ve teknikleri konusundaki bilgi ve beceri eksiklikleridir (Demircioğlu, 1990. sf. 90).

PROBLEMİN GÖRÜNÜŞÜ

Yapılan çok sayıda gözlemlerin sonuçlarına göre okullarımızdaki rehberlik programlarının beklenen derecede başarılı olmadığı, bu programların verimliliği konusunda birçok okul yönetim ve öğretim kadrolarında kuşkuların bulunduğu görülmektedir (Tan, 1990; Kepçeoğlu, 1974. Sf.96; Demircioğlu, 1990; Sf. 91-92).

Bazı okullarımızda rehberlik programlarının plânlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinin sistemli bir tarzda yapılmamakta olduğu görülmektedir. Sağlam değerlendirme çalışmaları olmayınca da okulda yürütülen rehberlik hizmetlerinin etkisiyle öğrencilerin başarı seviyesinin ne miktarda yükselebildiği sorusunun cevabı belirsiz kalmaktadır. Bu belirsizlik rehberlik programının faydalılığına olan güveni sarsmaktadır.

PROBLEM CÜMLESİ

Problem cümlesi şöyle formüle edilebilir. Acaba okul rehberlik programının sistemli bir tarzda plânlanıp yürütüldüğü ve değerlendirildiği durumlarda bu programın etkisiyle öğrencilerin, akademik, problem çözme, çalışma alışkanlıklarını iyileştirme ve disiplin kurallarına uygun davranma başarısında hissedilir derecede bir artış sağlanabilmekte midir?

Bu ana problem, daha ayrıntılı bir şekilde ifade edilince, aşağıda belirtilen alt problemler ortaya çıkmaktadır.

ALT PROBLEMLER

1- Öğrencilerin akademik başarısını artırmada rehberlik çalışmalarının etki derecesi nedir?

2- Öğrencilerin kişisel problemlerini çözme başarısını artırmada rehberlik çalışmalarının etki derecesi nedir?

3- Öğrencilerin kendi çalışma alışkanlıkları ve tutumlarına ilişkin hatalarını düzeltme başarısını artırmada rehberlik çalışmalarının etki derecesi nedir?

4- Öğrencilerin okul disiplin kurallarına uygun davranma başarısını artırmada rehberlik çalışmalarının etki derecesi nedir?

DENENCELER

Sistemli bir tarzda hazırlanan bir rehberlik programının içerdği rehberlik hizmetlerinin, bir sömestir süreyle bir grup lise öğrencisine düzenli bir şekilde uygulanıp değerlendirildiği durumlarda bu programdan faydalanan öğrencilerin davranışlarında şu gelişme ve değişmeler görülür.

1- Rehberlik hizmeti gören öğrencilerin akademik başarılarının bir ifadesi olan karne notları ortalamalarında belirli bir artış vardır.

2- Rehberlik hizmeti verilen öğrenciler, kişisel problemlerini çözmede daha başarılı olurlar. Bu başarının bir ifadesi olarak bu öğrencilerin problem ortalamalarında belirli bir azalma görülür.

3- Rehberlik hizmeti gören öğrenciler, ders çalışma tutum ve alışkanlıklarına ilişkin hatalarını düzeltmede daha başarılı olurlar. Bu başarının bir ifadesi olarak, bu öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumları leği puanları ortalamasında belirli bir artış vardır.

4- Rehberlik hizmeti gören öğrenciler, okulun disiplin kurallarına uygun davranmada daha başarılı olurlar. Bu başarılarının bir ifadesi olarak, bu öğrencilerin işledikleri disiplin suçları oranında ve ağırlığında hissedilir derecede bir azalma görülür.

ARAşTIRMANIN AMACI

Yapılan çok sayıda gözlemler, birçok okullarımızdaki psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının istenilen randımanla yürütülmemekte olduğunu göstermektedir. Bu durumun önemli bir sebebinin de eğitim plnlayıcılarının, okul yöneticilerinin, denetleyicilerin, öğretmenlerin ve velilerin rehberlik hizmetlerinin önemini tam olarak bilmemelerinden kaynaklanmakta olduğu söylenebilir.

Her ne kadar üniversitelerimiz ile Milli Eğitim Bakanlığı st seviye çevrelerinde bu hizmetlerin eğitim faaliyetleri için ğretim hizmetleri kadar değerli bir hizmet alanı olduğu görüşü hakim ise de genel olarak öğretmenlerde danışma ve rehberlik hizmetlerinin faydalı olduğuna dair bir kanının yerleşmiş olduğunu söylemek güçtür (Kepçeoğlu, 1974, sf.97).

Rehberlikle ilgili belirli bilgi toplama araçlarının ve danışma yöntemlerinin bir

deneysel öğrenci grubuna uygulanmasını içeren belirli bir rehberlik programının, bu öğrencilerin, (a) akademik başarısı, (b) kişisel problemlerini çözme başarısı, (c) okulun disiplin kurallarına uygun davranma başarısı, (d) verimli ders çalışma tutum ve alışkanlıklarını kazanma başarısı üzerindeki etki derecesini belirlemek suretiyle rehberlikle ilgili kişi ve kuruluşlara araştırma bulgularına dayalı somut bilgileri ortaya koymak amaçlanmaktadır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma rehberliğinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemeyi konu edinirken aynı zamanda öğrencilerin başarı seviyesini yükseltecek nitelikte bir rehberlik programının nasıl olması gerektiği sorusuna da ister istemez cevap aramak ve bulmak durumundadır.

Bu iki açıdan bakılınca bu araştırmanın önemini ifade edebilecek faydalı yönlerini şu şekilde belirtmek mümkündür.

1- Rehberlik elemanları, sınıf öğretmenleri ve yöneticiler bu araştırmanın bulgularından faydalanarak okul rehberlik hizmetleri hakkında daha gerçekçi bir yaklaşım kazanabilirler. Bu konuda araştırma yapacak olan araştırmacılar da araştırmaları için zemin hazırlayıcı bilgileri bu araştırmadan edinebilirler.

2- Rehberlik elemanları, uzmanları ve sınıf öğretmenleri, rehberlik programlarının hazırlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi konusunda bu araştırmada izlenen yoldan faydalanabilirler. Örneğin, öğrencilere sunulacak rehberlik hizmetlerinin, onların ilgi, ihtiyaç, yetenek ve imkânlarını gözönünde bulundurarak plânlamak ve yürütmek üzere gerekli ön bilgileri elde etmek için hangi bilgi toplama araçlarının nasıl uygulandığı ve nasıl değerlendirildiği, sonuçta ne tür bulguların, öğrencilerin problemlerinin çözümüne yardımcı olmada nasıl kullanıldığı konusunda bilgi sahibi olabilirler.

3- Rehberlik elemanları ve sınıf öğretmenleri, rehberlik faaliyetlerinin bir ekip çalışması halinde yürütülmesine ve bilgi toplama araçlarının önem sırasına göre uygulanmasına belirli bir kolaylık getiren bir çalışma takvimi'nin nasıl hazırlanabileceği konusunda bu araştırmadan bilgi edinebilirler.

Bu araştırma rehberliğinin alt servislerinde yürütülecek faaliyetlerin dengeli

dağılımının yapılmasına kılavuzluk eden her bir rehberlik alt hizmet alanında ne tür çalışmaların, ne amaçla ve ne şekilde yapılacağına açıklık getiren bir uygulama yönergesinin nasıl hazırlanacağı konusunda rehberlik elemanlarına ve sınıf öğretmenlerine bilgi verebilir.

SAYILTILAR

1- Bu araştırmada veri toplamak üzere kullanılan araçların:

a) Geçerlik ve güvenirlikleri konusunda yapılan değerlendirmeye çalışmaları sonuçlarının anlamlı olması ve

b) Türk okullarında ve araştırma merkezlerinde yaygın bir şekilde kullanılıyor olmaları gözönünde bulundurularak bu araçların geçerli ve güvenilir oldukları kabul edilmektedir.

2- Ölçme araçlarındaki soruları cevaplandıracak öğretmen ve öğrencilerin kişisel görüşlerini gerçeğe uygun olarak yansıtacakları kabul edilmektedir.

3- Bu araştırmada kullanılan araçların teknik ve yöntemlerin bu araştırmanın kapsamına ve amacına uygun olduğu kabul edilmektedir.

4- Örneklem seçkisiz yolla oluşturulduğu için örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği kabul edilmektedir.

Araştırmada görev alacak sınıf öğretmenlerinin araştırmacı tarafından kendilerine verilecek görevleri tam olarak yapmış olacakları varsayılmaktadır.

TANIMLAR

1- **Başarı:** Öğrencinin bir takım bilgi, beceri ve anlayış edinmeyi gerektiren konularda istenilen seviyede bir yeterlik göstermesidir (Hilgard end Atkinson, 1967, sf. 618-621). Öğrencinin okul başarısı dört boyut halinde ifade edilebilir. Bu boyutlar şunlardır:

a) Öğrencinin akademik başarısı,

b) Öğrencinin kişisel problemlerini çözme başarısı,

c) Öğrencinin okulun disiplin kurallarına uygun davranma başarısı,

d) Öğrencinin daha iyi çalışma tutum ve alışkanlıklarını kazanma başarısı,

2- Eğitsel Kol Rehber Öğretmeni: Öğrencilerin ders dışı faaliyetleri olan eğitsel kol çalışmalarını yönlendirmekle görevli olan öğretmen

3- Sınıf Öğretmeni: Belirli bir sınıftaki öğrencilerin hamiliğini üstlenmiş olup sınıftaki öğrencilerine rehberlik yapmakla görevlendirilmiş öğretmen

4- Grup Rehberliği: Bireye grup içinde yardım edilmesi prensibine dayalı bir rehberlik çeşididir. Grup rehberliği çalışmasında, 1- Grubun ortak sorunlarının çözümüne ışık tutacak bilgiler sunulur. 2- Grupla yürütülen tartışma ortamında grup üyelerinin ruhsal gerginliklerinden kurtulup ferahlanmaları sağlanır.

Grup rehberliğinin faydalarının belirtilmesi, bu kavramın daha etkili tanıtımını sağlayabilir.

İyi yürütülen bir grup rehberliği çalışması:

- a) Bireysel rehberliği destekler ve kolaylaştırır.
- b) Danışmanın yardımlarından, verdiği bilgilerden, yaptığı açıklamalardan ve yönlendirmelerden aynı anda çok kimsenin yararlanmasını sağlar.
- c) Öğrenciye problemli olanın yalnız kendisi olmadığını göstererek karamsarlıktan kurtularak cesaret kazanmasına yol açar.
- d) Öğrenciye rahat bir grup atmosferi içinde deşarj olma fırsatını verir
- e) Öğrencilerin ortak problemleri üzerinde kolektif düşüncelerini sağlar (Tan,1986,sf.94; Kepçeoğlu, 1988, sf.187; Kolk, 1985, sf. 5).

SINIRLILIKLAR

Bu araştırmanın bağımsız değişkeni olan Deneysel Rehberlik Programı çerçevesinde yürütülecek bilgi verme hizmetleri, sadece Deney grubundaki öğrencilere, bu öğrencilerin sınıf öğretmenlerine ve velilerine sunulacaktır.

Deneysel Rehberlik Programı'nın deney grubuna uygulanmasıyla yürütülen deneysel çalışma süresi 1987-1988 öğretim yılı 2. yarıyılı ile sınırlıdır.

Bulguların gerçeğe uygunluk dereceleri araştırmada izlenen yöntemin ve veri toplamak üzere kullanılan araçların geçerlik ve güvenirilikleriyle sınırlıdır.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde ve çeşitli ülkelerde rehberlik ve psikolojik danışmanın öğrenciler üzerindeki etkililiğini araştıran çok sayıda araştırma yapılmıştır. Araştırmacının ulaşabildiği ve burada tanıtmakta olduğu araştırmaların bir kısmı bu araştırmanın problemi ve amacıyla doğrudan, bir kısmı da dolaylı olarak ilgili bulunmaktadır. Rehberlik programının geliştirilmesine ve yürütülmesine ışık tutucu nitelikte olan fakat bu araştırmanın konusuyla dolaylı olarak ilgili bulunan araştırmalara da burada önemle yer vermeye özen gösterilmiştir.

Türkiye'de rehberlik alanında yapılan ilk araştırma, Tan tarafından Türk ortaokulu öğrencilerinin problemlerinin belirlenmesi konusunda 1953 yılında gerçekleştirilmiştir.

Sözkonusu araştırmada çocukların problemlerinin en çok kişisel-psikolojik (bireyin kendisiyle ilgili) problem alanında toplandığı belirlenmiştir. Bu problem alanını sırayla, kız/erkek ilişkileri, Meslek, Gelecek ve Toplumla ilgili problem alanları izlenmiştir (Tan, 1986, sf. 124). Bu araştırmada öğrencilerin kişisel problemlerinin çözümünde, kendilerine danışabilecekleri birine ve tabiatıyla rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duydukları belirtilmiştir.

Aynı araştırmacı tarafından 1954 yılında yatılı yüksek öğrenim öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen başka bir araştırmada ise öğrencilerin sosyal ve dinlenme faaliyetleri alanına ait problemlerinin başta geldiği görülmüştür. Öğrenim programı ve yöntemine ilişkin problem alanının ise ikinci sırada yer aldığı ve bunu kişisel-psikolojik ilişkiler problem alanının izlediği belirlenmiştir (Tan, 1986, sf. 124).

Baymur tarafından gerçekleştirilen "kabiliyetleri ölçüsünde başarı gösteremeyen öğrencilere yapılan üç türlü yardım şekline ilişkin bir araştırma" adlı çalışmada kabiliyetleri oranında başarı gösteremeyen 32 öğrenci, zekâ, yaş, cinsiyet, çalışma ortamı gibi önemli görülen çeşitli özellikleri bakımından eşitleştirdikten sonra dört gruba ayrılmıştır. 1. gruptaki öğrencilere haftada bir defa, teker teker psikolojik danışma hiz-

meti sunulmuştur. 2. gruptaki öğrencilere, grupla psikolojik danışma hizmeti sunulmuştur. 3. gruptaki öğrencilere ise terapist, deneme döneminin başında toplu halde bir öğretmen yada ana-baba gibi konuşarak onlara durumlarını bildirmiştir. Daha çok çalışmaya uyarıcı ve güdüleyici bir konuşma yapmıştır. 4. gruptaki öğrencilere deneme dönemi başında ve sonunda, test uygulamaktan başka hiç bir işlem yapılmamıştır.

12 hafta süren deneme çalışmasının başında ve sonunda bu dört gruptaki öğrenciler, ruh sağlıkları, çalışma alışkanlıkları ve okuldaki başarı durumları itibarıyla değerlendirilmiştir. Deneme süreci içinde psikolojik yardım hizmeti görmüş olan 1 ve 2. gruplar birleştirilerek böyle bir yardım görmemiş olan 3. ve 4. grup öğrencileri ile karşılaştırıldığı zaman, psikolojik yardım hizmeti görenlerin ruh sağlığında meydana gelen olumlu değişikliklerin ve ders notlarındaki yükselmenin önemli olduğu görülmüştür. 3. grubun, deneme sonunda her bakımdan gerilemiş olduğu hatta hiç bir işlem görmemiş olan 4. gruptan bile geri kalmış olduğu belirlenmiştir.

Baymur'un araştırması, bireysel ve grupla psikolojik danışmanın ruh sağlığını düzeltmede ve akademik başarı seviyesini yükseltmede etkili sonuçlar verebildiğini belirtmektedir. Araştırma bulguları ayrıca esaslı bir psikolojik yardım yapılmaksızın sadece durumlarını kendilerine bildirmenin ve daha fazla çaba göstermeleri için öğüt vermenin, onları kendi hallerine bırakmaktan daha olumsuz sonuçlar verdiğini göstermektedir (Baymur, 1970).

Rıza tarafından gerçekleştirilen deneysel bir araştırma çerçevesinde bireysel ve grupla psikolojik danışmanın ilkökul 6. sınıf öğrencilerinin başarısı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bağdat'ta ilkökulda seçkisiz yöntemle alınan 24'dü deney, 70'i kontrol grubunu oluşturan toplam 94 kişilik bir örneklem gubu üzerinde yürütülmüştür.

Deney grubuna dört ay süreyle haftada bir defa bireysel ya da grup rehberliği yapılarak toplam 173 görüşme sağlanmıştır. Deney Grubundaki her öğrenci için ortalama 7 görüşme yapılmıştır. Görüşme süresi 15-45 dakika olmuştur. Danışma görüşmelerinde genellikle eklektik yöntem kullanılmışsa da bireysel psikolojik danışmada "Nondirective", grup danışmanlığında ise "Directive" danışma yöntemi ağırlıklı kullanılmıştır. Bilgi verme esasına dayalı grup rehberliği çalışmasında okuma alışkanlıkları konuları ele alınmıştır.

Araştırma bulgularına göre rehberlik uygulamasının bitiminden sonra yapılan

bir sınavda deney grubu ile kontrol grubunun başarı ortalamaları arasında beklenen seviyede anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırmacı, sonuçlar üzerinde yaptığı bir çok karşılaştırmalara da dayanarak araştırmacının bu şekilde sonuçlanmasının başlıca sebebini, aslında başarısız durumda bulunan bazı öğrencilerin başarılı durumdaki öğrencilerden faydalanmış olabilecekleri şeklinde yorumlanmıştır (Rıza, 1974, (x)).

Rıza'nın araştırmasının bu şekilde sonuçlarmasına sebep olarak, başlangıçta Deney ve Kontrol gruplarının ara değişkenler bakımından eşleştirilmemiş olması ve araştırmada Ön-Test, Son-Test Araştırma Modelinin kullanılmamış olması gösterilebilir.

Kepçeoğlu, rehberlik uygulaması yapılan okullarda rehberlik programının başarıya ulaşmasında, bu okullarda rehberlik anlayışı yönünden, akademik ve uzman personelin görüş birliği içinde olmasının önemli bir rol taşıyıp taşımadığını araştırmıştır (Kepçeoğlu, 1974. saf. 76), Kepçeoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta dereceli okullarda görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin, rehberlik anlayışlarını, "Rehberlik Anlayışı Envanteri" ve "Rehberlik Anlayışı Araştırması Kişisel Bilgi Anketi" gibi araçları kullanmak suretiyle belirlemiştir (Kepçeoğlu, 1972, sf.2-7; Kepçeoğlu, 1973, sf.8-9) Araştırmacının örnekleme toplam 32 okul alınmıştır. Bu okulların 12'si rehberlik uygulamasında başarılı, 8'i uygulamada başarısız ve 12'si de rehberlik uygulamasına hiç girmeyen okullardan seçilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, rehberlik uygulamalarına katılan orta dereceli okullarda görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin sahip bulundukları rehberlik anlayışlarının uygulamalarda başarı sağlamaya yetecek kadar yüksek olmadığı belirtilmektedir. Bu araştırmacının sonuçlarına göre, ayrıca, rehberlik hizmetlerini yürütmekte olan okulların rehberlik personelinin, bu hizmetlerin yürütülmemekte olduğu okulların rehberlik personeline kıyasla daha ileri bir rehberlik anlayışına sahip olduğu görülmektedir (Kepçeoğlu, 1974 ,sf.69-86).

Özgüven'in, Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek okulunda "Üniversite öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel olmayan Faktörler" konusunda gerçekleştirdiği bir araştırmada, plânlı ders çalışma ile okul başarısı

(x) Rıza'nın araştırma raporu Arapça yazılmış olduğu için bu bilgiler yazarın 2.11.1990 tarihli mektubuyla elde edilmiştir.

arasında 0,12 lik bir bağıntı bulunmuştur. Bu bağıntı 0.01 seviyesinde anlamlı görülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin %26'sının yapacağı işleri önceden plânladıkları ve plânlarına uydukları, %57'sinin hazırladıkları plânlara sınırlı olarak uydukları, %17'sinin ise plânlı çalışma alışkanlığına sahip olmadığı görülmektedir (Özgüven, 1974,sf.80).

Berkkan (1976) öğrencilerin benlik anlayışlarını (benlik tasarımlarını) olumlu yönde geliştirmek amacıyla hazırlanan bir programın lise 1.sınıf öğrencileri üzerindeki etkisini araştırmıştır (Berkkan, 1976, sf.6-13).

Benlik anlayışını geliştirme programı, İstanbul'da Kadıköy Kız Lisesinde öğrenim gören 1.sınıftaki 49 öğrenciye 8 hafta süreyle uygulanmıştır. Bu süre içinde örnekleme alınan her bir öğrencinin öğretmen ve arkadaşlarının gözlemlerine göre belirlenen olumlu yönleri kendisine anlatılmıştır. Programın, öğrencilerin rahat oldukları ve şartsız pozitif kabul gördükleri bir ortamda yürütülmesine özen gösterilmiştir.

Program uygulamasından önce ve sonra olmak üzere iki defa, öğrencilerden kendilerini bütün yönleriyle tanıtan bir kompozisyon yazıp teslim etmeleri istenmiştir. Bu kompozisyonların incelenmesi suretiyle öğrencilerin kendilerini tanıtırken kullandıkları olumlu ve olumsuz sıfatların türü ve frekansı hesaplanmıştır. Ayrıca öğrencilerin program hakkındaki düşüncelerini bildirdikleri kompozisyonlardan faydalanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, benlik Anlayışını Geliştirme Programı başarılı olmuştur. Denek öğrencilerin benlik anlayışlarında mânidar bir gelişme sağlanabilmektedir.

Ülkü tarafından yapılan deneysel bir araştırmada lise birinci sınıfta yürütülen grup rehberliğinin öğrenciler üzerindeki etkililiği araştırılmıştır. Söz konusu araştırmanın bulgularına göre grup rehberliğinin; a) Denek öğrencilerin ölçülen ilgileri ile ilerde seçmeyi kararlaştırdıkları meslekler arasında bir uygunluk sağlamada etkili olmadığı ancak fen alanlarında kazanılacak başarı için, ilginin yanısıra yeteneklerin de dikkate alınması gerektiği hususunda bir içgörü geliştirmelerine yardımcı olduğu, b) Denek öğrencilerin benlik algılarını olumlu yönde değiştirmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir (Ülkü, 1976 sf.88-90).

Baymur ve arkadaşlarının gerçekleştirdikleri bir araştırmanın sonuçlarına göre: a) Güdüsel etmenlerin, b) öğrencilerin okuma becerisine sahip olmasının, c) Plânlı çalışma ve diğer uygun çalışma tutum ve alışkanlıklarını kazanmış olmanın, d)

öğrenmeye karşı istekli olarak çalışma alanına ilgi duyup kendini verebilmenin okul başarısı üzerinde etkili olduğu, önemle vurgulanmaktadır. Bu araştırmada üst, orta ve düşük başarılı TÜBİTAK bursiyerlerine uygulanan ankete verilen cevaplara göre, öğrencileri verimli çalışmadan alıkoyan sebepler arasında "zihni kurcalayan bir problemin olması" başta gelen sebep olarak görülürken (%27), verimli çalışma yollarını bil-meme %5 oranında bir sebep olarak belirlenmiştir. Ancak ders çalışma yollarını bil-meyi başarısızlık nedeni olarak gören öğrencilerin %56' sının düşük başarılı öğrencilerin oluşturduğu görülmüştür (Baymur ve diğerleri, 1978, sf.6-11).

Turkan (1979) "Dayanışma Seviyesini Yükseltme Programı" adını verdiği bir grup rehberliği programının etkisini araştırmıştır. Araştırma İstanbul Robert Lisesi'nin 7. sınıfında öğrenim gören 24'ü Deney, 25'i de Kontrol grubunu oluşturan toplam 49 öğrenci ile yürütülmüştür.

"Dayanışma Seviyesini Yükseltme Programı" nın etkisini araştırabilmek için grup rehberliği çalışmasından önce ve sonra deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere dayanışma ile ilgili davranışları ortaya çıkartmada etkili olabilecek bir oyun uygulanmıştır. Yapay olarak ortaya çıkartılan bu davranışlar dayanışmayı ölçmek üzere araştırmacı tarafından grup dinamiği esaslarına uygun olarak hazırlanan bir "Davranış İşaret Listesi" üzerinde çetelenerek kaydedilmiştir. Oyun esnasında örnekleme alınan öğrencilerinin gösterdikleri davranışlar, sistemli olarak gözlenmiş ve işaretlenmiştir.

Deney grubunu oluşturan sınıfa grup rehberliği programı olarak, bir grup probleminin çözülmesinde dayanışmanın çeşitli yönlerini vurgulayan "Bölünmüş Kareler" oyunu uygulanmıştır. Uygulamadan elde edilen veriler, frekans dağılımı ve non-parametrik işaret testi ile değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları sınıf-içi dayanışma programının kısmen etkili olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma beklentilerinin kısmen desteklenmişleri, araştırmacı tarafından zaman ve örneklem kısıtlanmalarının bir sonucu olarak yorumlanmıştır. Beklentilerin kısmen desteklenmesine rağmen öğrenci ve öğretmenlerin sözel ifadelerine göre bu tür sınıf-içi çalışmaların faydalı olduğu belirtilmiştir (Turkan, 1979, sf.41-59).

Vilde'nin İstanbul'da özel bir lisede 187 öğrenci üzerine yaptığı bir araştırmada öğrencilerin akademik başarıları ile çalışma alışkanlıkları ve tutumları arasında ne derecede bir korelasyon ilişkisi bulunduğu araştırılmıştır.

Vilde'nin araştırmasında bu iki değişken arasında orta derecede bir korelatif ilişki bulunmuştur (Vilde, 1979. sf.3).

Yüksel'in yürüttüğü bir araştırmada, bilgi verme esasına dayalı grup rehberliği çerçevesinde verimli ders çalışma teknikleri hakkında rehberlik saatlerinde düzenli olarak bilgi sunmanın, ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi deneysel olarak araştırılmıştır. Araştırma, onikişer kişilik gruplar üzerinde yapılmıştır.

Ancak benzeri araştırmaların aksine olarak araştırma tamamlandığında deneklerin akademik başarılarında bir artış görölmemiştir. Hatta bu öğrencilerin notlarında muayyen bir düşme olmuştur.

Araştırmacıya göre araştırmanın bu şekilde sonuçlanmasının başlıca sebepleri:

- 1- Velilerin ve öğretmenlerin öğretilen çalışma tekniklerine ters düşen uyarıları,
- 2- Çalışma tekniklerinin çok genel verilmiş olması,
- 3- Tekniklerin verililiş süresinin kısa olması,

4- Ders konularının birinci ölçmeden öncekilere kıyasla yapılan rehberlik süresi boyunca giderek ağırlaşması olarak belirtilmiştir (Yüksel, 1980 sf.9-11). Yüksel'in araştırmasının bu şekilde sonuçlanmasının sebeplerinin araştırmanın başlangıcında Deney ve Kontrol gruplarının akademik başarı, zekâ, cinsiyet, yaş ve fiziki şartalar gibi ara değişkenler bakımından eşitileştirilmemiş olması yüzünden iki grubun akademik başarısının yeterli bir şekilde ölçölüp değerlendirilmemesi; ve araştırma süresinin kısa olmasından dolayı Deney grubundaki öğrencilere verilen bilgilerin davranışa dönüşmesine fırsat verilmemesi olduğu söylenebilir.

Uluğ, "Verimli Çalışma Alışkanlıkları Kazandırma konusunda yapılan Rehberliğin Okul Başarısına Etkisi" konulu bir araştırma yapmıştır. Uluğ, araştırmasında, rehberlik saatlerinden yararlanarak öğrencilere verilecek rehberlik hizmetlerinin onlarda verimli çalışma konusunda yeni ve olumlu alışkanlıklar geliştirilip, geliştirmeyeceğini, çalışma tutumları ve alışkanlıklarının okul başarısı üzerinde etkili olup olmadığını deneysel olarak araştırmıştır. Araştırma Ankara Yunus Emre Ortaokulunda öğrenim gören iki 3.sınıf şubesinin bütün öğrencileriyle birlikte oluşturduğu deney ve kontrol grupları

üzerinde yürütülmüştür.

Uluğ'un araştırmasında deney ve kontrol gruplarına Çalışma Alışkanlıkları Envanteri Ön-Test olarak uygulanmak suretiyle öğrencilerin verimli çalışma konusunda yapılacak rehberlikten önceki çalışma alışkanlıkları seviyesi saptanmıştır. Ayrıca her iki grubun da rehberlik öncesi birinci sınıfta okul başarı ortalamaları alınarak, varolan alışkanlık seviyeleriyle okul başarısı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bundan sonra son teste kadar kontrol grubuna rehberlikle ilgili hiç bir işlem yapılmazken, deney grubuna her hafta belirli bir günde bir ya da iki ders saati içinde verimli ders çalışmayla ilgili bir konu aktarılmıştır. Verimli çalışma konuları, okuma, not tutma, tekrar, yazılı kaynaklardan yararlanma, plânlı çalışma ödev ve sınavlara hazırlanma ile ilgili hususlardan meydana gelmektedir.

Uluğ, uygulama sonrasında deney grubunun çalışma alışkanlıklarında bir değişime olup olmadığını belirlemek üzere deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere Çalışma Alışkanlıkları Envanterini Son-Test olarak uygulamıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre, sistemli olarak grup rehberliği yapıldığı takdirde öğrencilerin kendi alışkanlıklarını geliştirebildikleri ya da yeni çalışma alışkanlıkları geliştirebilecekleri açıklık kazanmış bulunmaktadır. Nitekim kontrol grubuna bir dış etki olmadan Çalışma Alışkanlıkları Envanteri'yle yapılan iki ayrı test sonunda (Ön-Test ve Son-Test) anlamlı bir değişim meydana gelmediği halde, deney grubunda Çalışma Alışkanlıkları Envanteri ile ölçülen Ön ve Son-Test puanları arasında 0,01 seviyesinde önemli bir fark ortaya çıkmıştır. Uluğ, bu araştırmasıyla ayrıca genel başarı ile verimli çalışma alışkanlıkları arasında 0,01 seviyesinin ötesinde anlamlı bir ilişki olduğunu da belirlemiştir. Yazar, araştırma raporunda Baymur (1978), Robinson (1970) ve Özgüven'in de (1974) çalışma alışkanlıklarıyla okul başarısı arasındaki anlamlı bağıntıyı dile getirdiklerini ifade etmektedir (Uluğ, 1981 sf.68 - 73).

Kuzgun tarafından 1982'de yapılan bir deneysel araştırmada okullarda sunulan mesleki rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri tanımalarına ne derece katkıda bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Kuzgun'un yaptığı bu araştırmada sunulan mesleki rehberlik hizmetinin, öğrencilerin sözlü düşünme yeteneği dışındaki mekanik, hesaplama ve sosyal hizmet ilgilerini ve bunlara ilişkin meslekleri daha iyi tanımakta olduklarını, böylece mesleki rehberlik hizmetlerinin, özellikle bu alanlarda yeteneklerine uygun meslekleri daha iyi tanımalarında etkili olduğu belir-

lenmiştir (Kuzgun, 1982, sf. 101-108).

Kulaksızozoğlu, tarafından " Ergen Aile Çatışmaları ile Anne'nin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri " konusunda gerçekleştirilen bir araştırmada Annelerin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyelerinin artması durumunda; a) Annelerin "Aşırı Koruyucu Annelik" ve ilgili tutumlarında azalma olduğu, b) Demokratik davranma ve eşitlik tanıma tutumlarında artış olduğu, c) Baskı ve disiplin tutumlarında azalma olduğu, Anne ve babasıyla çatışması olan ergenlerin genellikle daha fazla problemli oldukları belirlenmiştir. Kulaksızozoğlu'nun bu araştırmasıyla elde edilen bulgular, araştırmacı tarafından, "Öğrenci Sorunları Karşısında Velilerin Sorumlulukları" konusunda Denek öğrencilerin velilerine bir konferensta dile getirilmiştir.

Araştırma 1983-84 öğretim yılında İstanbul'da çeşitli liselerde öğrenim gören 17 yaşındaki üç farklı sosyo-ekonomik seviyeye mensup lise son sınıf öğrencileriyle bu öğrencilerin anne ve babalarından oluşan 450 kişilik bir örneklem grubu üzerinde yürütülmüştür. Örnekleme alınan öğrenciler, rehberlik servisleri olan liselerden seçkisiz olarak belirlenmişlerdir. Bu araştırmada ergenlerin genel problemlerinin yoğunlaştığı ilk dört alan :

- 1- Gelecek, meslek, öğrenim (%24),
- 2- Boş zaman faaliyetleri (%16,6),
- 3- Okul çalışmalarına uyum (%14,6),
- 4- Kişisel-psikolojik ilişkiler (%14) olarak belirlenmiştir.

Ayrıca araştırma sonuçlarına göre, problem alanları yoğunluğunun cinsiyet değişkenine göre dağılımı incelendiğinde kız öğrencilerin ilk dört problem alanının şu şekilde sıralandığı görülmektedir:

- 1- Gelecek meslek ve öğrenime ilişkin problem alanı % 22,7 ile
- 2- Kişisel psikolojik ilişkilere ilişkin problem alanı % 20 ile,
- 3- Sosyal boş zaman faaliyetlerine ilişkin problem alanı % 12 ile ilk dört sıralamada yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre ergen erkek öğrencilerin yoğunluk kazanan ilk

dört problem alanındaki problem yüzdeleri ise şu şekilde sıralanmaktadır.

- 1- Gelecek meslek ve öğrenimle ilgili problemler % 25,3 oranla,
- 2- Okul çalışmalarına uyum sağlanması konusundaki problemler oranı %17,3 ile,
- 3- Boş zaman faaliyetlerine ilişkin problemler yüzdesi %14,7 ile,
- 4- Öğrenim, program, metoda ilişkin problemler %12 oranı ile sıralamada yer almaktadır (Kulaksızoğlu, 1989, sf.80-81).

Aydın, (1985) sosyal beceri eğitiminin çocuklarda öğrenilmiş çaresizliğe özgü davranış biçimini ortadan kaldırması ve arkadaş ilişkilerindeki başarıyı artırması açısından etkili olup olmadığını araştırmıştır (x). Aydın'ın araştırmasında öğrenilmiş çaresizlik puanları ile sosyometrik puanları arasında hesaplanan korelasyon katsayısı ($r=-.34; <.01$) olarak bulunmuştur. Bu suretle öğrenilmiş çaresizliğe özgü davranış biçimi ile arkadaşlık ilişkilerindeki başarısızlık arasında bir bağlantının bulunduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre, öğrenilmiş çaresizliğe özgü davranış biçimi ile arkadaş ilişkilerinde başarısızlık arasındaki bağlantının yaşa ve cinsiyete bağlı olarak değişmediği belirlenmiştir. Bu araştırma çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik davranışının gelişmesine başlangıçta engel olabilmek için gerekli olan rehberliği esirgememenin önemini açık bir şekilde dile getirmiştir (Aydın, 1985, Sf.110-112).

Şahin, (1985) Başarı seviyesi farklı üç grup lise öğrencisini kaygı seviyesi yönünden karşılaştırmıştır. Araştırmacı başarı seviyeleri farklı öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı seviyelerini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, yetenekleri seviyesinde, yeteneklerinin üstünde ve altında başarı gösteren öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puan ortalamaları karşılaştırıldığında, 0.05 seviyesinde bile bir farklılığın görülmediği ve yeteneklerine göre farklı başarı seviyesinde olmanın durumluluk ve sürekli kaygı seviyelerini etkilemediği belirlenmiştir. Ancak araştırma sonuçlarına göre bazı öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanlarının, psikiyatri hastalarının puanları seviyesinde olması da dikkat çekici olmuştur. (Şahin, 1985, sf.54-55).

(x) Öğrenilmiş çaresizlik (Learned Helplessness), bir kimsenin belirli bir konuda çaba gösterse bile başarılı olamayacağına şartlanmasıdır. Engellenmeye karşı bilinçsizce yapılan bir tepkidir (Cüceoğlu, 1991 sf. 317-318). Öğrenilmiş çaresizlik puanları, 48 maddelik "Öğrenilmiş Çaresizlik Ölçeği" nin örneklem grubuna uygulanmasıyla elde edilmiştir (Aydın, 1985 sf. 110-112).

Şerifi, Psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin çeşitli alanlara ilişkin problemlerini azaltmada ve benlik tasarımlarını olumlu yönde değiştirmede etkili olup olmadığını ve bu etkinin cinsiyete bağlı bir farklılık gösterip göstermediğini deneysel olarak araştırmıştır. Şerifi, araştırmaya katılacak denekleri belirlemek amacıyla, önce toplam 301 lise ikinci sınıf öğrencisine "Benlik Tasarımı Envanteri" ile "Problem Envanteri" ni uygulamıştır. Daha sonra araştırmaya gönüllü olarak katılmak istediğini belirten öğrenciler arasında benlik tasarımı puanı en düşük ve problem puanı en yüksek olan 16 kız öğrenci ile 16 Erkek öğrenciyi seçerek deney ve kontrol gruplarına ayırmıştır.

Şerifi, deney ve kontrol gruplarını oluştururken bu iki Benlik Tasarımı Envanteri ve problem Envanterinden aldıkları puanların ortalamaları açısından eşitleştirmiştir.

Deney grubundaki öğrenciler haftada 2 saat olmak üzere toplam 24 saatlik süreyle danışan ağırlıklı terapi yaklaşımıyla grupla psikolojik danışma oturumlarına alınmıştır. Bu süre için kontrol grubundaki deneklere hiç bir işlem uygulanmamıştır. Grupla psikolojik danışma oturumlarının sona ermesinden bir gün sonra, deney ve kontrol grubundaki öğrencilere Benlik Tasarımı Envanteri ve Problem Envanteri uygulanmıştır. Bu envanterlerden deney ve kontrol gruplarının aldıkları Ön-Test ve Son-Test puan ortalamaları İşaret (Sign) testine tabi tutularak karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, kız ve erkekler için ayrı ayrı tekrarlanmıştır. Şerifi'nin araştırmasından elde edilen bulgulara göre:

a) Grupla psikolojik danışmanın etkisiyle deneklerin benlik tasarımlarında olumlu yönde anlamlı bir değişimin meydana geldiği.

b) Öğrenci problemlerinde önemli bir azalmanın olduğu.

c) Grupla psikolojik danışmanın benlik tasarımı ve çeşitli alanlara ilişkin problemler üzerindeki etkisinde cinsiyete bağlı bir farklılık görülmediği belirlenmiştir (Şerifi, 1985. Sf. 86-87).

Görülüyor ki öğrencilerle ilgilenildiği zaman onların başarılarında, benlik kavramlarında, sosyal davranışlarında önemli gelişmeler olmaktadır.

Aydın tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, öğrencilerin psikolojik danışma ve uygulamalarına ilişkin algı ve beklentileri ele alınmıştır. Bu araştırmanın bulgularına göre:

a) Deneklerin % 50' sinin okullarda bir rehberlik servisinin bulunduğundan haberleri olmaktadır. % 49,67'si ise böyle bir servisin varlığını bile bilmemektedirler.

b) "Öğrencilerin Rehberlik Servisine Başvuru ve Servisin faaliyetlerine katılma oranları oldukça düşüktür."

c) Öğrenciler tarafından rehberlik uzmanlarının en önemli görevleri "Sorun Çözme" ve "Test Uygulama" olarak algılanmaktadır. Böylece öğrencilere rehberlik uzmanlarının, sorunların oluşmasını önlemeye yönelik görevlerinin tam olarak algılanmadığı görülmektedir.

d) Düşük oranlardaki bir öğrenci grubu, rehberlik uzmanlarının "öğrencinin kendisini tanımasına yardım etme" görevini dile getirmişlerdir.

e) Öğrenciler uzmanların kendilerine değer vermelerini, yakın olmalarını, gizlilik ilkelerine uymalarını ve uzmanlarla yalnız görüşebilecekleri bir danışma odasının sağlanmasını istemektedirler (Aydın, 1978).

Aydın'ın araştırmasıyla elde edilen yukarıdaki bulgular, elimizdeki bu araştırmanın plânlanması ve yürütmesi çalışmalarına önemli ölçüde ışık tutmuştur. Örneğin, gerek araştırma gerekçeleri hazırlanırken, gerekse rehberlik hizmetlerinin öneminin denek öğrencilere tanıtılması sağlanmaya çalışılırken bu bulgulardan da faydalanılmıştır.

Esra Aslan tarafından 1989'da gerçekleştirilen bir araştırmada Yaratıcı Düşünce Yeteneğine sahip öğrencilerin danışmanlık hizmetinde ihtiyaç duydukları problem alanları konu olarak alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini, 140'kız ve 158'de erkek olmak üzere toplam 298 öğrenci teşkil etmiştir. Bu denekler İstanbul'da yabancı dille öğretim yapan özel Alman Lisesi, Özel Saint Benoit George Avusturya Lisesi'nden seçkisiz yolla seçilmişlerdir.

Araştırmanın temel problemi, yaratıcı düşünce yeteneğine sahip engellerin danışmanlık hizmetine daha çok ihtiyaç duydukları problemlerinin neler olduğu sorusu oluşturmaktadır. Araştırma bulguları yaratıcılık ve yaratıcı düşünceye sahip deneklerin normal yetenekli deneklerden daha fazla problemlili olduklarını göstermektedir.

Yaratıcı düşünce yeteneğine sahip deneklerin ilk üç problem alanı, okul, kişisel ve toplumla ilgili problem alanları olarak sıralanırken, normal yetenekli deneklerin problemleri okul, kişisel ve kız-erkek ilişki alanlarına ilişkin görülmektedir. Burada iki alan ortak olmakla beraber, yaratıcı grubun bu ortak iki alandaki problem ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre ayrıca, yaratıcı erkek deneklerin yaratıcı kız deneklerden daha fazla problemlili oldukları görülmektedir (Aslan, 1989. sf. 71-73).

Demircioğlu, Rehberlik servisi olan liseler ile rehberlik servisi olmayan liselerde öğrenim gören öğrencilerin genel problem ortalamalarının karşılaştırılmasını araştırma konusu yapmıştır. Araştırma bulguları, rehberlik servisi olan liselerdeki öğrencilerin, rehberlik servisi olmayan liselerdeki öğrencilere göre problem ortalamalarının anlamlı derece düşük olduğunu göstermektedir. Araştırma bulguları ayrıca rehberlik servisi bulunan okullardaki öğrencilerin kaygı seviyelerinin daha az, geleceğe bakış açısının da daha olumlu olduğunu, bu öğrencilerin düşüncelerini ortaya koymada daha cesur davrandıklarını, problemlerini ortaya koymada atak ve samimi olduklarını belirlemiştir (Demircioğlu, 1991, sf.90).

Tan, belli tip kültürlerden olan fertlerin danışma ve terapi beklentileri üzerinde mukayeseli bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, iki Amerikan Üniversitesinde Lisans ve master seviyesinde öğrenim yapmakta olan İngiltere, Türkiye, Arap memleketleri, Hindistan, Çin ve Japonya'ya mensup 150 öğrenci ile Amerikalı 50 öğrenciyi kapsayan toplam 200 öğrenciden oluşmaktadır.

Veriler, 30 - maddelik bir değerlendirme-ölçeği ile toplanmıştır. Bu araştırmada denek grupları Milliyet, danışma ve terapi yaşantıları olup olmaması, Amerika'da bulunma süreleri ve cinsiyet gibi çeşitli faktörler açısından birbirleriyle karşılaştırılmışlardır. Farklı kültürle mensup denek gruplarının terapi ve danışma beklentilerini, terapi mesleğine girmiş meslek adamlarının terapi beklentileriyle karşılaştırmak için aynı zamanda doktora öğrencisi olan 62 kişilik bir terapist grubuna da aynı anket uygulanmıştır. Tan'ın bu araştırmasıyla elde edilen bulgulara göre:

1- Asyalı gruplar terapi ve danışma beklentileri bakımından birbirlerine benzemektedirler ve grup olarak Amerikalı öğrencilerden farklılıklar göstermektedirler,

2- Gerek Amerikalı gerekse yabancı öğrenci grupları terapistlerin grubundan

farklı beklentiler göstermektedirler.

3- Öğrenci gruplarının terapi beklentileri bakımından daha çok otoriter yönde beklentilere sahip oldukları görülmektedir.

4- Amerika'da iki yıldan fazla kalmış yabancı öğrencilerin terapi beklentileri Amerikalı öğrencilerinkine daha çok yaklaşmaktadır (Tan, 1969, sf.12-89).

Tan'ın bu araştırmasıyla kişilerin kültür seviyeleri ile danışma ve terapi hizmet alanı hakkındaki bilgileri artıka bu alanla ilgili beklentilerinde de belirli bir değışmenin olduğu belirlenmiş bulunmaktadır. Tan ve Aydın'ın danışma ve terapi beklentilerini konu alan araştırmalarından elde edilen bulgulardan hareket idilerek elimizdeki bu araştırmmanın çalışma takviminde Denek öğrencilere psikolojik danışma ve rehberliğin mahiyetinin ve kendilerine sağlayabilmekte olduğu faydaların konferans tarzında anlatılması için zaman ayrılmıştır. Sözü edilen çalışma takviminde belirtilen tarihte bu konudaki bilgilerin verilmesiyle denek öğrencilerin danışma beklentilerinin daha gerçekçi bir nitelik kazanması ve bu öğrencilerin psikolojik danışma hizmetlerinden faydalanma taleplerinde belirli bir artışın sağlanması amaçlanmıştır.

Tan'ın (1989) gözlem yöntemiyle gerçekleştirdiği "Türk Eğitiminde Kalite Sorunu" konulu araştırmasında, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin kalitesini yükseltmede psikolojik hizmetlerin önemini net bir şekilde dile getirmiştir. Tan, bu çalışmasında Türk eğitim sisteminde seçilen hedeflerde, önceliklerde ve dengede hata olduğunu ifade etmektedir. Tan, aslında eğitim hedeflerinin: a) fikir, düşünce kavram ve bilgilerin, b) duygu, anlayış, toplumsal ve kişisel değerlerin, c) becerilerin dengeli bir şekilde öğretilmesine yönelik olarak seçilmesi gerekirken bunun gerçekleştirilmediğini bariz şekilde vurgulamaktadır. Tan'ın bu araştırmasında, eğitim sistemimizde salt bilgi öğretilmesine gereğinden fazla ağırlık verildiği, salt bilgi öğretiminin okul eğitiminin adeta tek amacı haline gelmiş olduğu, diğer iki hedef gruplarının adeta unutulduğu ve yukarıda belirtilen ikinci hedef grubunda yer alan, kendini anlama , kabul etme, kendine güven geliştirme, korkularını yenebilme, sorumluluk duygusu geliştirme ve sorumluluk alabilme gibi kişilik niteliklerini kazandırmada önemli bir rol oynayan psikolojik hizmetlerin ihmal edildiği vurgulanmaktadır. (Tan, 1989). Tan'ın söz konusu araştırmasıyla varılan sonuçlar, rehberliğin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemeyi konu alan bu araştırmanın bulgularıyla bir tutarlılık göstermektedir. Örneğin: kendini anlayarak kabul edebilme, kendine güven duyabilme, korkularını yenmeyi

öğrenme, sorumluluk duygusu kazanarak sorumluluk alabilme gibi kişilik nitteliklerini kazanmanın öğrenci başarısı için gerekli olan alt yapıyı oluşturan unsurlar olduğu düşünülürse Profesör Tan'ın bu çalışmasının rehberliğin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğunu belirten elimizdeki bu araştırmanın sonuçlarını desteklemekte olduğu görülmektedir.

Kuzgun, ana-baba tavırlarının bireyin kendini gerçekleştirme seviyesine etkisini konu alan bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, sevgi ve geliştirici kontrol ile nitelenen demokratik ana-baba tutumu, kendini gerçekleştirme kavramının bir boyutu olan kendini kabul ve kendine saygıyı pozitif yönde etkilemektedir (Kuzgun, 1972, sf.99-101).

Kuzgun'un bu sözkonusu araştırmasıyla elde edilen bulgular, bu araştırmada bilgi servisi çerçevesinde öğrenci velilerine "Öğrenci Sorunları Karşısında Velilerin Sorumlulukları" konulu bir konferansta materyal olarak kullanılmış ve demokratik ana-baba tutumunun, öğrencinin kendini kabul etmesini, kendine saygı duymasını ve tabiatıyla daha başarılı olmasını olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır.

Bu araştırmadaki Deneysel Rehberlik Programının kapsamında yer alan Bilgi Servisi çerçevesinde denek öğrencilerin velilerine sunulan konferans metnine ışık tutan bir başka araştırma da Tan (1974) tarafından Ankara'da orta kısmı bulunan bir lisede gerçekleştirilmiş olan araştırmadır. Tan'ın bu araştırmasında "Ergenlerin Anne ve Babaları ile olan En Önemli Problem Alanları" araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 90'ı erkek ve 113'ü kız olmak üzere toplam 203 öğrenci teşkil etmiştir. Onbirinci sınıf öğrencilerinin, ergenlik gelişmelerinin büyük çoğunluğunu tamamlamış olacakları düşünülerek, araştırmanın örneklemine alınmamışlardır. Veri toplamak üzere öğrencilere isimsiz olarak uygulatılan ankette problem çeşitlerini ihtiva eden ve aşağıda isimleri belirtilen 16 problem alanına yer verilmiştir.

1- Ders çalışma ve okul başarısı 2- Giyim ve süslenme, 3- Sağlık, temizlik, intizam 4- Beslenme, 5- Kardeş ilişkileri, 6- Arkadaş ilişkileri, 7- Oyun ve boş zaman faaliyetleri, 8- Gezme, gece ve gündüz izinleri, 9- Harçlık, 10- Davranışlar, 11- Şefkat ve anlayış eksikliği, 12- Ev işlerine yardım 13- Tenkit, ceza, dayak, 14- Fikir ve zevklere hürmetsizlik 15- Bağımsızlık, güven ve otorite 16- Anne-baba davranışları.

Bu araştırmada ergenlerin en yaygın problem alanları okul ve ders çalışma,

arkadaş ilişkileri, gezme ve izin, oyun ve boş zaman faaliyetleri, giyim ve süslenme olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırma bulgularına göre ergenlerin anne ve babaları ile olan problem alanları, genellikle aileden bağımsızlık kazanma, bir kişi olarak kendi kendilerini ortaya koyma çabalarıdır. Gene araştırma sonuçlarına göre, kız ve erkek ergenlerin babaya kıyasla anne ile daha çok problemli oldukları görülmektedir. Bu sonuç, annenin ergen çocuklarla babaya nazaran daha çok sıkı temasta olduğu şeklinde yorumlanmış ve ergenlerin gelişimine yardım sağlamak için annelerin ergenlik çağı konusunda aydınlatılmaları önerilmiştir (Tan, 1974,sf. 301-308).

Buraya kadar üzerinde durulan araştırmaların üç grupta toplandıkları görülmektedir. Birinci grupta yer alan araştırmalar, rehberliğin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemeyi konu edinen araştırmalardır. Tan (1989), Baymur (1970), Rıza (1974), Özgüven (1974), Berkkan (1976), Ülkü (1976), Baymur (1978), Türkan (1979), Vilde (1979), Yüksel (1980), Uluğ (1981), Kuzgun (1982), Aydın (1985) tarafından gerçekleştirilen bu gurptaki araştırmaların içinde Rıza (1974) ile Yüksel'in (1980) araştırmasının dışındaki araştırmalar, rehberliğin öğrenci başarısı, gelişimi ve davranışları üzerinde olumlu etkiler bıraktığını belirlemiştir. Rıza ve Yüksel'in araştırmalarının aksi yönde sonuçlanmasının başlıca sebebinin rehberlikten değil de önceden söylendiği gibi araştırma metodolojisindeki yetersizlikten kaynaklandığı söylenebilir.

İkinci grupta yer alan araştırmalar ise netice itibariyle öğrencilerin yoğunluk kazanan öncelikli problemlerini belirlemeyi konu edinen araştırmalardır. Bu araştırmada, Tan (1974), Şahin (1985) ve Tan (1986) tarafından gerçekleştirilen ikinci gruptaki araştırmaların bulgularından önemli ölçüde faydalanılmıştır. Örneğin: Deney grubundaki öğrencilerin velilerine öğrenci sorunları hakkında açıklamalı bilgiler verilirken bu araştırmaların bulgularından yararlanılmıştır.

Üçüncü grupta yer alan araştırmalar da öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik beklentilerini belirlemeyi konu edinen araştırmalardır. Tan (1969), Kepçeoğlu (1974) ve Aydın (1978) tarafından gerçekleştirilen üçüncü gruptaki araştırmaların bulguları bu araştırmaya önemli ölçüde ışık tutmuştur. Örneğin, gerek Deney grubundaki öğrencilere, gerekse bu öğrencilerin öğretmenlerine ve velilerine rehberliğin fonksiyonları hakkında Konferans tarzında bilgi verilirken bu araştırmaların bulgularından faydalanılmıştır.

Çeşitli yabancı ülkelerde, psikolojik danışma ve rehberliğin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini konu edinen ve bu araştırmanın bulgularını destekleyici nitelikte olan çok sayıda araştırma yapılmıştır.

Tyler (1961), psikolojik danışma ve rehberliğin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlayan Williamson ve Bordin, Blacwell, Serene ve Faries'in araştırmaları hakkında bilgiler vermektedir (Tyler, 1961, sf.268-272).

Williamson ve Bordin (1940), psikolojik danışma ve rehberliğin, öğrencilerin akademik başarısı ve uyumu üzerindeki etkisini deneysel olarak araştırmışlardır. Bu araştırma, sınıf, yaş, cinsiyet, zekâ, İngilizce öğrenme başarısı ve dersanelerin fiziksel şartları gibi diğer değişkenler bakımından eşitleştirilen 405 kişilik Üniversite birinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Yapılan izleme çalışması sonunda Kontrol grubuna kıyasla Deney grubundaki öğrencilerin akademik başarılarında ve sosyal uyumlarında önemli gelişmeler kaydedildiği görülmüştür (Tyler, 1961, sf. 268).

Blacwell (1946), Teksas Üniversitesi'nde rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin notla ölçülebilen başarısı üzerindeki etkisini deneysel olarak araştırmıştır. Blacwell'in araştırmasının bulguları, rehberlik hizmetleri sunulan deney grubu ile bu hizmetlerin sunulmadığı Kontrol grubunun not ortalamaları arasında anlamlı bir farkın varlığını belirtmektedir (Tyler, 1961.sf.269).

Faries (1955), New-York Üniversitesi'nde 1947 ve 1948 yılında öğrenim gören bir grup öğrenciye sunduğu Rehberlik ve Psikolojik danışma hizmetinin bu öğrencilerin okul başarısı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Faries, Üniversite'ye giriş tarihi, öğrenim görülen alan ve Lise'deki psikolojik danışma konuları bakımından eşitleştirip Deney grubu olarak ele aldığı 140 öğrenci ile Kontrol grubu olarak ele aldığı 140 öğrencinin okul başarısını birbirleriyle karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucunda Deney grubundaki öğrencilerin % 77'si Üniversiteden mezun olurken, Kontrol grubundaki öğrencilerin ancak % 51'nin mezun olduğu görülmüştür (Tyler, 1961.sf.269).

Serene (1953), öğrenci başarısızlığını onarmada rehberlik ve psikolojik danışmanın etkisini araştırmıştır. Serene, psikolojik danışma ilişkileri etkileşimi içinde, başarısız öğrencilerin amaçlarını analiz edip, kendilerine sağlıklı plânlar yapabilmeleri ve plânlarını cesaretle uygulayabilmeleri için gerekli yardımlar sağlanınca bu öğrencilerin, ders çalışmaya daha fazla motive olabildiklerini, akademik başarılarında

ve kişilerarası ilişkilerinde önemli seviyede gelişme kaydedebildiklerini belirtmiştir (Tyler, 1961, sf.272).

Calhoun (1956), Rothney (1958) ve Fordyce (1960) tarafından gerçekleştirilen araştırmaların sonuçlarına göre, okul rehberlik programının, öğrenci ilişkilerini olumlu yönte geliştirdiği, öğrenci başarısını arttırdığı ve daha çok sayıda öğrencinin yüksek öğrenime devam etmesine yol açtığı belirtilmiştir. Hatch tarafından 1951 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada ise güvensizlik, kaygı, yığı, gerçeğe uymayan plânlar ve sonuç getirmeyen çalışmalar gibi öğrencinin öğrenim başarısını aksatan engellerin, ona gerekli bilgiler verildiği taktirde oldukça kolay bir şekilde ortadan kaldırılabilmekte olduğu ifade edilmektedir. (Tan, 1986. sf. 57-137).

Bilgin (1983) rehberlik ve psikolojik danışmanın öğrenciler üzerindeki etkisi konusunda araştırma yapan Leip ve Snyder, Payne ve Dunn ve Gilbreath'ın çalışmaları hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bilgin'in belirttiği gibi Leip ve Snyder (1967) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada okuma ve çalışma becerilerini geliştirmek üzere tartışma ve takdir yöntemiyle yürütülen bir grup rehberliği ile grupla psikolojik danışma yardımının akademik açıdan başarısız durumda bulunan Lisans öğrencilerinin başarı ortalamalarının yükselmesine etki edip etmediği konu edinmiştir. Araştırma bulguları, verilen grup rehberliği ile grupla psikolojik danışma hizmetinin, denek öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının yükselmesine yol açtığını göstermektedir (Bilgin, 1983.sf.22).

1970 yılında Payne ve Dunn, öğrencilerin benlik tasarımlarını iyileştirme ve kişilerarası ilişkilerini geliştirme davranışları üzerinde grup tartışmaları yönetiminin etkisini araştırmışlardır. Payne ve Dunn'in birlikte yürüttükleri bu araştırmanın bulgularına göre, 4. ve 5. sınıf öğrenileri ile sayredilen filmler ve problem içeren hikâyeler üzerinde yapılan grup tartışmalarının hem bu öğrencilerin benlik kavramlarının olumlu yönde gelişme göstermesinde hem de kişilerarası ilişkilerde beceri kazanmalarında etkili olduğu görülmüştür (Bilgin, 1983, sf. 21).

Gilbreath (1967) ise grupla psikolojik danışmanın yüksek öğrenimin birinci ve ikinci sınıflarında öğrenim gören başarısız bir grup öğrencinin akademik başarısı ve ego güçleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Gilbreath öğrencilerini dört grupta araştırmaya almıştır. Bunlardan ilk iki gruptaki öğrencilere, danışman ağırlıklı olan yöntem çerçevesinde grupla psikolojik danışma hizmetinin verilmesini, ikinci gruptaki

öğrencilere ise grubu merkez alan grupla psikolojik danışma yöntemi ile danışma hizmetinin verilmesini sağlamıştır (Bilgin, 1983, sf.21).

Araştırma sonuçlarına göre kendilerine rehberlik hizmeti sunulan öğrenci grubunun başarı ortalamalarının daha çok grubu merkez alan yöntemle danışma hizmeti gören gruplarda yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bağımlı kişilik özelliklerini taşıyan öğrencilerin ise daha çok danışmanı merkez alan yöntemle danışma hizmeti gören gruplarda yüksek başarı ortalamalarına sahip oldukları araştırmacı tarafından dile getirilmiştir (Bilgin, 1983, sf. 22).

Foluds (1971) tarafından yüksek öğrenim öğrencileriyle yürütülen grupla psikolojik danışma oturumları sonucunda denek öğrencilerin davranışlarında olumlu bir değişimin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, deneklerin davranışlarında başkalarıyla yakınlık kurabilme, kendi saldırganlık eğilimlerini kabullenebilme, dünyaya uzlaştırıcı bir gözle bakabilme, kendi kendine karar verebilme, desteği içten alabilme gibi olumlu değişmelerin meydana geldiği görülmüştür (Şerifi, 1985, sf.29).

Piper (1977), Grupla psikolojik danışmanın yararı açısından dört ayrı Deney ve Kontrol gruplarını birbirleriyle karşılaştırmıştır. Ön-Test ve Son-Test araştırma modelinin kullanıldığı bu araştırmanın bulgularına göre, grupla psikolojik danışmanın etkisiyle Deney grubundaki deneklerde olumlu değişmeler meydana gelmiştir. Örneğin deneklerin "algıladıkları benlik" ile "ideal benlikleri" arasındaki farkın giderek azaldığı görülmüştür (Şerifi, 1985, sf.30).

Sorenson (1968), yüksek okulun birinci sınıfında başarısızlığa uğramakta bulunan öğrencilerin öğrenim durumlarının yapılacak eğitsel rehberlikle ne kadar iyileştirilebileceğini, deneysel olarak araştırmıştır. Deney grubuna haftada üç defa olmak üzere üçer saat süreyle çalışma teknikleri ve bunların uygulamasına ilişkin konularda bilgi verilmiş ve tartışılmıştır. Uygulama sonunda deney grubunun aldığı notların % 54'ü orta ya da daha yüksek notlardan oluşurken, bu oranın kontrol grubunda ancak % 23'de seyrettiği görülmüştür (Uluğ, 1981, sf.9).

Pressy ve Robinson (1970), akademik başarı seviyesi düşük öğrencilerin başarısı üzerinde verimli çalışma teknikleri konusunda yapılan yardımın etkisini araştırmıştır. Bu araştırmada yardım yapılan deney grubunun, yardım yapılmayan kontrol grubuna kıyasla % 38 oranında daha fazla başarılı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca

yapılan izleme çalışmasıyla, yardım yapılmayan kontrol grubundaki öğrencilerin hemen iki katının yardım görenlere kıyasla sonraki öğrenimlerinde okullarını terkettikleri tesbit edilmiştir (Uluğ, 1981, sf.9).

Alperson ve Alperson, Lise öğrencileriyle yürüttükleri grup rehberliğinin bu öğrencilerin kişisel yönelim envanterinden aldıkları puanlara olan etkisini araştırmışlardır. Araştırma bulgularına göre grup rehberliği sonucunda deneklerin desteği içten alma, kendini kabul etme, zamanı iyi kullanma, saldırganlık eğilimlerini kabul etme ölçütlerinden aldıkları puanlarda artışlar görülmüştür (Şerifi, 1985, sf.31).

Arerto, üniversite öğrencilerinin başarısı ile çalışma becerileri ve tutumları arasındaki ilişkiyi konu alan bir araştırma yapmıştır. Araştırma bulguları, akademik başarı ile çalışma tutumları arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğunu ve çok sayıda öğrencinin çalışma becerilerinin geliştirilmesini içeren rehberlik yardımına ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir (Arerto, 1990).

Alaniz, organizasyonel faktörlerin, danışmanların okul rehberlik çalışmaları üzerindeki etkisini araştıran bir çalışma yapmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, danışmanların rollerini tam olarak yerine getirmelerinde organizasyonel faktörlerin önemli derecede etkili olduğu ve bu sebeple çok sayıda danışmanın kapasitelerine ve ilgilerine uygun mesleki başarı gösterememekte oldukları belirlenmiştir (Alaniz, 1988).

Spitz, Rheingold ve Goldfarb (1946) tarafından, doyurulmamış sevgi ihtiyacının, çocuğun davranışları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu araştırmanın bulgularına göre, Çocuk Esirgeme Kurumlarında yetişen kimsesiz çocukların, aile yanında yetişen çocuklara kıyasla, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişme basımından geri kaldıkları belirlenmiştir. Sevgi ihtiyacının, anne veya annenin yerini tutacak bir başka kişi tarafından doyurulması gerektiği, doyurulmamış sevgi ihtiyacının çocuğun davranış bozuklukları göstermesine yol açtığı ifade edilmiştir (Tan, 1964, sf.14-18).

Yabancı ülkelerde gerçekleştirilmiş olup yukarıda üzerinde durulan araştırmaların büyük bir çoğunluğu, rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin başarı seviyesini yükseltme konusunda önemli ölçüde etkili olduğunu göstermektedir. Williamson ve Bordin (1940), Blackwell (1946), Faries (1955), Calhoun (1956), Rothney (1958), For-dyce (1961), Leip ve Snyder (1967), Gilbreath (1967), Sorenson (1968), Pressi ve

Robinson (1970) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar bu grupta yer alan araştırmalardır (Tan, 1986, sf.57-137; Tyler, 1961, sf.268-272; Uluğ,1981, sf. 9; Bilgin, 1983, sf.21; Arerto, 1990). Bu araştırmaların sonuçları, elimizdeki bu araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Yabancı ülkelerde gerçekleştirilmiş olup burada üzerinde durulan araştırmaların bir kısmı da rehberliğin, öğrencilerin başarılı olabilmesi için gerekli olan psiko-sosyal zemini hazırlamak suretiyle öğrencinin başarısı üzerinde olumlu etkilerde bulunduğunu belirtmektedir. Sptiz, Rheingold ve Goldraf (1946), Serene (1953), Payn ve Dunn (1970), Alperson ve Alperson (1971), Foulds (1971) ve Piper (1977) tarafından gerçekleştirilen bu ikinci gruptaki araştırmaların sonuçları, rehberlik hizmetlerinin, öğrencinin, a) benlik tasarımıını iyileştirebildiğini, b) kişilerarası ilişkilerini geliştirebildiğini, c) kendi saldırganlık eğilimlerini kabul edebildiğini, d) dünyaya uzlaştırıcı bir gözle bakabildiğini, e) kendi kendine karar verebildiğini ve f) desteği içten alabildiğini ifade etmektedir (Tan, 1964, sf. 14-18; Tyler 1961. sf. 272; Bilgin, 1983, sf. 22; şerifi, 1985, sf.29-31).

BÖLÜM III

METODOLOJİ

DEĞİŞKENLER

Rehberliğin belirli bir deney grubu öğrenilerinin başarısı üzerindeki etkisini belirlemeye çalışan bu deneysel ve uygulamalı araştırmada yer alan Deneysel Rehberlik Programı kapsamındaki bütün rehberlik faaliyetleri "Bağımsız Değişken" olarak, denek öğrencilerin başarısı da "Bağımlı Değişken" olarak ele alınmaktadır. Örnekleme alınan öğrencilere ilişkin yaş, zekâ, cinsiyet, akademik başarı çalışma ortamı gibi değişkenler de "Ara Değişkenler" olarak kabul edilmektedir.

ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın örnekleminin, Diyarbakır il merkezinde bulunan I. Endüstri Meslek Lisesinde öğrenim gören ve sayıları 11 olan 1. sınıf şubelerinin içinden seçkisiz yolla alınan altı şubeden oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bu altı şubeden üçünün Deney, üçünün de Kontrol grubu olarak ele alınması plânlanmıştır (x).

ARA DEĞİŞKENLERİN EŞİTLEŞTİRİLMESİ

Bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini net olarak görebilmek için Deney ve Kontrol grupları sınıflarının ara değişkenler bakımından eşitleştirilmeleri plânlanmıştır. Bunun için deney ve Kontrol grubu sınıflarının karneler, yaş, kız-erkek sayısı, zekâ puanları, sınıfların büyüklüğü, temizliği ve düzenliliği gibi nitelikler bakımından eşitleştirilmeleri plânlanmıştır. Deney ve Kontrol grubu sınıflarının ara değişkenler bakımından yeterince eşitlenmeleri için şu işlemlerin yürütülmesine karar verilmiştir.

1- Toplam sayıları 11 olan her bir birinci sınıf şubesindeki öğrencilerin takvim yaşlarının yayılma genişliği, ortalaması ve standart sapmasının hesaplanması kararlaştırılmıştır.

(x) Diyarbakır Endüstri Meslek Lisesi'nde Rehberlik Örgütü ve görevli rehberlik elemanı yoktur. Sınıf öğretmenliği seviyesinde bile okulda hiç bir rehberlik faaliyeti yürütülmemektedir.

2- Bütün birinci sınıf şubelerine Cattell uluslararası zekâ ölçeği'nin uygulanması ve her sınıfın zekâ puanlarının yayılma genişliğinin, ortalamasının ve standart sapmasının hesaplanması plânlanmıştır.

3- Bütün birinci sınıfların cinsiyet değişkenine göre dağılımlarının belirlenmesi kararlaştırılmıştır (1).

4- Bütün birinci sınıflardaki her bir öğrencinin 1. karné notlarının ortalamasının hesaplanması suretiyle akademik başarı puanının bulunması ve her sınıf için bu puanların yayılma genişliğinin, ortalamasının ve standart sapmasının hesaplanması plânlanmıştır (2).

5- Bütün birinci sınıfların fiziksel imkânlarının belirlenmesi, örneğin ısıtma, aydınlatma, temizlik, estetik düzen, sıraların yeniliği, yazı tahtasının kullanışlılığı, diğer ders araç-gereçlerinin ve atelye imkânlarının belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Bu belirlemelerden sonra yukarıda belirtilen beş nitelik bakımından da birbirleriyle yakın benzerlik içinde olan altı sınıfın seçkisiz olarak örnekleme alınması, bu sınıflardan üç tanesinin deney, üç tanesinin de kontrol grubu olarak ele alınması plânlanmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada verilerin başlıca üç amaç için toplanması kararlaştırılmıştır. Bu sebeple veri toplama araçları da üç grupta toplanabilir:

A- Birinci Grupta Yer Alan Veri Toplama Araçları : Sayıları 11 olan birinci sınıf şubeleri içinde örnekleme alınması kararlaştırılan altı şubeyi belirlemek amacıyla kullanılması plânlanan "Cattell Uluslararası Zekâ testi" ile "1.Karne Notları Ortalamaları Çizelgesi" bu grupta yer alan araçlardır.

B- İkinci Grupta Yer Alan Veri Toplama Araçları : Bu grupta yer alan araçlar hem Deney ve Kontrol gruplarındaki öğrencilere Ön ve Son-Test aracı olarak

(1) Birinci sınıf şubelerinde kız öğrenci olmadığı için cinsiyet değişkenine göre eşitleştirme yapmaya gerek duyulmamıştır.

(2) Bir sınıfın Karne Notları Ortalamaları alınırken şu yolun izlenmesi kararlaştırılmıştır. Önce sınıftaki her öğrencinin 1. karné notlarının toplanıp ders sayısına bölünerek akademik başarı notunun belirlenmesi, sonra da sınıftaki bütün öğrencilerin akademik başarı notlarının toplanıp öğrenci sayısına bölünmesi plânlanmıştır. Örnekleme alınan sınıfların derslerini ihtiva eden liste "Ek:1" de verilmiştir.

uygulanmaları hen de Deney gruplarındaki öğrencilere sunulması öngörülen rehberlik hizmetlerinin denek öğrencilerin ihtiyaç ve problemlerine göre plânlanması amacıyla kullanması kararlaştırılmıştır. Bunlar : a)Problem tarama Listesi, b) Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği, c) Karne Notları Ortalamaları Çizelgesi, d) Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu'dur (Bkz.Ek:2,4,5,9).

C- Üçüncü Grupta Yer Alan Veri Toplama Araçları : Üçüncü grupta yer alan araçlar, Deney grubundaki öğrencilere daha iyi rehberlik hizmeti verebilmek ve onlarla daha çok ilgilenildiğini göstermek üzere sadece Denek öğrencilere Deneysel Rehberlik Programı çerçevesinde uygulanması plânlanan araçlardır. Bunlar da : Sosyometri, Kimdir-Bu, Başarısızlığın Nedenleri Anketi, Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi, Kuder İlgili Alanları Seçimi Envanteri, Otobiyoğrafı, Rehberlik Toplu Dosyası gibi araçlardır.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZ EDİLMESİNE İLİŞKİN İŞLEMLER

Bir yarıyıl süresince denek öğrencilere uygulanması kararlaştırılan rehberlik programının bu öğrencilerin başarısı üzerinde meydana getirdiği etkinin derecesini bulmak için şu işlemlerin yapılması kararlaştırılmıştır.

1) Deney ve Kontrol gruplarının sahip oldukları problemler itibariyle başlangıçta birbirlerine benzer olup olmadıklarını saptamak üzere iki gruptaki sınıfların öğrencilerine Ön-Test olarak "Problem Tarama Listesi"nin uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu uygulamadan elde edilen verilerin tahlil edilmesinde ilk iş olarak örnekleme alınan Deney ve Kontrol grupları sınıflarındaki her öğrencinin Problem Tarama Listesi cevap kağıdı üzerindeki problemlerinin toplam sayısının belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bundan sonra adı geçen bu iki grupta yer alan sınıflardaki öğrencilerin sahip oldukları problemlerinin, yayılma genişliği, aritmetik ortalaması, standart sapması ve standart hatasının hesaplanması ve ortalamaların t- testinden geçirilmesi plânlanmıştır.

2) Rehberlikten önce Deney ve Kontrol grubundaki öğrencilerin sahip oldukları Çalışma Alışkanlıkları ve tutumları bakımından birbirlerine benzer olup olmadıklarını saptamak üzere "Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'nin Ön-Test olarak uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu ölçeğin uygulanmasıyla elde edilen verilerin analizi işleminde, önce Deney ve Kontrol grubu sınıflarındaki her öğrencinin bu ölçeğin cevap kağıdı üzerinde bulunan puanlarının toplam puan halinde belirlenmesi, sonra da bu puan-

ların yayılma genişliğinin, aritmetik ortalamasının Standart Sapma ve Standart Hatasının hesaplanması ve ortalamaların t- testinden geçirilmesi plânlanmıştır.

3) Başlangıçta Deney ve Kontrol gruplarının akademik başarı seviyesi itibarıyla birbirlerine benzer durumlarda olup olmadıklarını berilemek üzere Ön-Test olarak "Karne Notları Ortalamaları Çizelgesi" nin uygulanması kararlaştırılmıştır. Bunu için Deney ve Kontrol grubundaki öğrencilerin, rehberlikten önceki akademik başarılarının ifadesi olarak Birinci Karne Notları Ortalamaları Çizelgesinin düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Deney ve Kontrol grupları için ayrı ayrı düzenlenmesi plânlanan bu çizelgeler akademik başarı Ön-Testi olarak kabul edilmektedir. Bunun için önce bütün Deney ve Kontrol grupları sınıflarındaki öğrencilerin birinci karnelerindeki bütün derslere ait notlarının bir çizelge üzerinde gösterilmesi ve bu notların ortalamasının alınması suretiyle her öğrencinin başlangıçtaki akademik başarı puanının belirlenmesi sonra da bu puanların yayılma genişliğinin, ortalamasının standart sapma ve standart hatasının hesaplanması kararlaştırılmıştır (x).

Deney ve Kontrol grupları öğrencilerinin rehberlikten önceki birinci karne notları ortalamaları arasındaki farklılığın manidarlığını berilemek için bu grupların birinci karne notları ortalamalarının t- testinden geçirilmeleri kararlaştırılmıştır.

4) Rehberlikten önce Deney ve Kontrol grubundaki öğrencilere "Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu"nun uygulanması plânlanmıştır (Bkz.Ek:2). Bunun için okulun disiplin dosyasındaki resmi kayıtların kaynak olarak alınması kararlaştırılmıştır.

Deney ve Kontrol grubundaki öğrencilerden disiplin suçu işlemiş olup Disiplin Dosyasında kaydı bulunanların "Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu"ndaki yerlere yazılı olarak kaydedilmeleri kararlaştırılmıştır. Daha sonra bu Form üzerinde Deney ve Kontrol grupları öğrencilerinin rehberlik hizmetlerinin sunulmasından önceki öğrenim döneminde (birinci yarıyıl) işlemiş oldukları disiplin suçları ve almış oldukları disiplin cezalarının sayı, oran ve ağırlık itibarıyla birbirleriyle kıyaslanması plânlanmıştır.

Deneysel Rehberlik Programı Kapsamındaki rehberlik hizmetlerinin bir yarıyıl süresince Deney grubu öğrencilerine sunulmasının tamamlanacağı ikinci sönestri'in son haftalarında, yukarıda Ön-Test olarak uygulanmaları hakkında bilgi verilen

(x) Sözkonusu notlar Sınıf Geçme Defteri'nden alınmıştır. Sınıf Geçme Defteri'nde yer alan derslerin isimleri Ek: 1'de verilmiştir.

araçların o zaman da Son-Test olarak uygulanıp değerlendirilmeleri kararlaştırılmıştır.

Yalnızca deney grubuna sunulacak olan rehberlik hizmetlerinin daha etkili bir şekilde verilmesine imkân tanıyacak bilgi ve bulguları temin etmek amacıyla uygulanan araçlardan elde edilen verilerin çözümlenmesi için şu çalışmaların yapılması plânlanmıştır.

a) Deney grubu sınıfları öğrencilerine araştırmanın başlangıcında Ön-Test olarak uygulanması plânlanan Problem Tarama Listesi'ndeki her bir problemin frekansının hesaplanması ve problemlerin öncelik sırasına göre yazılması suretiyle denek öğrencilerin öncelikle ele alınması gereken problemlerinin belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

b) Deney grubu sınıfları öğrencilerine araştırmanın başlangıcında Ön-Test olarak uygulanması plânlanan Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'ndeki her soru maddesinde tüm öğrencilerin aldıkları puanların toplamının belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu puanların büyükten küçüğe doğru sıralanması suretiyle, öğrencilerin çoğunluğu tarafından gösterilen en hatalı çalışma alışkanlıkları ve tavırlarının saptanması kararlaştırılmıştır. Saptanan bu hatalı alışkanlık ve tavırlar üzerinde grup rehberliği çalışmasının yapılması suretiyle denek öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını tanıyıp hatalarını düzeltmelerine yardım edilmesi plânlanmıştır.

Deney grubuna verilmesi plânlanan rehberlik hizmetleri kapsamında öğrencileri tanımak amacıyla bilgi toplamak için kullanılması kararlaştırılan veri toplama araçlarının sonuç itibarıyla birbirlerini tamamlayacak şekilde uygulanıp değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Örneğin, sınıftaki arkadaşlarına kıyasla sosyal gelişme yönünden geride bulunan, bu sebeple de eğitsel kol faaliyetlerinde görevlendirilerek sosyal beceriler kazanmalarına yardım edilmek istenen denek öğrencileri belirlenek için Sosyometri, Kimdir-bu, Sistemik Gözlem Formu ve Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi uygulama sonuçlarından hareket edilmesi ve öğrencilerin görüşlerinin alınması kararlaştırılmıştır. Bu işlemlerin tamamlanmasından sonra her Deney grubu sınıfından sosyal durumları en iyi ve en zayıf olan birkaç kişinin ilgi duydukları eğitsel kol çalışmalarında görevlendirilmeleri plânlanmıştır.

Bir hafta önceden psikolojik danışma sekreterliğinden randevu alan her bir denek öğrencinin rehberlik toplu dosyasının aşağıda isimleri belirtilen araçların uygulanmasından elde edilen verilerin tahlil edilmesiyle ortaya çıkacak bilgilerden fayda-

lanılarak hazırlanması plânlanmıştır. Bu araçlar şunlardır:

- 1- Öğrenci Tanıma Fişi
- 2- otobiyoğrafi
- 3- Zaman Cetveli
- 4- Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi
- 5- Snellen Tablosu
- 6- İşitme Cihazı
- 7- Sosyometri
- 8- Kimdir-bu
- 9- Gözlem Formu
- 10- Problem Tarama Listesi
- 11- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği
- 12- Kuder İlgili Alanları Seçimi Envanteri

Deney grubuna sunulması plânlanan rehberlik hizmetlerinin bir uygulama yönergesi ile somutlaştırılması ve yürütülecek bütün rehberlik çalışmalarını kapsayan bir çalışma takviminin hazırlanması plânlanmıştır (x).

BÖLÜM IV

UYGULAMA

Bu bölümünde yalnızca Deney Grubu öğrencilerine sunulması plânlanan Rehberlik Hizmetleri Yönergesi ve bütün araştırma faaliyetlerini kapsayan Çalışma Takvimi üzerinde durulmaktadır (x).

A. REHBERLİK HİZMETLERİ YÖNERGESİ

Yalnızca Deney grubu öğrencilerine sunulması plânlanan ve Deneysel Rehberlik Programının Kapsamını oluşturan rehberlik faaliyetlerinin beş rehberlik alt servisi çerçevesinde yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

Bu Servisler Şunlardır :

- 1- Bireyi Tanıma Servisi
- 2- Bilgi Servisi
- 3- Psikolojik Danışma Servisi
- 4- Yerleştirme Servisi
- 5- İzleme Servisi

Rehberlik çalışmalarında sistemliliğin sağlanması ve elde edilen tecrübelerin kalıcı kılınması plânlanmıştır. Bu amaçla her alt rehberlik servisi için yazılı materyali muhafaza etmek üzere bir dosyanın tutulması kararlaştırılmıştır. Materyali bir dosyaya sığmayacak kadar çok olan servisler için bir klâsör tutulması plânlanmıştır.

BİREYİ TANIMA SERVİSİNE İLİŞKİN REHBERLİK FAALİYETLERİ

Bireyi Tanıma Servisi alanındaki faaliyetler, denek öğrencilere sunulması plânlanan rehberlik hizmetlerinin, daha etkili bir şekilde verilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla bireyin niteliklerini yansıtan bilgi ve bulguları temin etmek üzere sayfa 34 de isimleri belirtilen araçların üç deney grubu sınıfına uygulanması kararlaştırılmıştır.

(x) Deney grubu öğrencilerinin başarısı üzerindeki etkisi araştırılan Deneysel Rehberlik Hizmetleri sözkonusu çalışma takvimi ve Rehberlik Hizmetleri Yönergesindeki açıklamalara uygun olarak yürütülmüştür.

Hangi aracın nerede, ne zaman, kimler tarafından denek öğrencilere uygulanacağı bu araştırmanın Çalışma Takvimi'nde belirtilmiştir (Bkz.sf.123-129).

Burada ise bilgi toplamak üzere denek öğrencilere uygulanması plânlanan araçların hangi özel amaçlar için uygulanacağı ve elde edilecek sonuçlardan nasıl faydalanılacağı belirtilmektedir. Uygulama sonuçlarından nasıl faydalanılacağı, her araç için isim belirtilerek ayrı ayrı açıklanmaktadır.

1- Otobiyografi Uygulamasından Faydalanma :

Psikolojik danışma görüşmesine alınan her bir öğrencinin kendisi ve problemi hakkında anlattıklarını anlamayı kolaylaştıracak bazı bilgiler elde etmek amacıyla denek öğrencilere otobiyografinin uygulanması kararlaştırılmıştır.

Psikolojik danışma görüşmesi yapmak üzere başvuran her öğrencinin otobiyografi metninin görüşme öncesinde incelenmesi plânlanmıştır. Bu inceleme ile öğrencinin ısrarla üzerinde durduğu düş kırıklıklarının ve beklentilerinin olup olmadığına varsa da bunların hangi alanda yoğunlaştığına ve öğrencinin olayları yorumlama tarzına bakılması kararlaştırılmıştır.

Önemli görülen bazı noktaların öğrencinin Rehberlik Toplu Dosyası'na işlenmesi kararlaştırılmıştır.

2- Öğrenci Tanıma Fişi Uygulamasından Faydalanma :

Deney grubundaki öğrencileri sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yönleriyle tanımak amacıyla "Öğrenci Tanıma Fişi"nin uygulanması kararlaştırılmıştır. Denek öğrencilerin ailevi, ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları hakkında bu aracın uygulanmasıyla elde edilen bilgi ve bulguların, velilerle ve sınıf öğretmenleriyle yapılan toplantılarda dile getirilmesi kararlaştırılmıştır.

Ayrıca bireysel ya da grupla psikolojik danışma görüşmesine alınacak öğrencileri çevresel imkânlarıyla tanımak üzere, danışma öncesinde öğrenci Tanıma Fişi uygulama sonuçlarından faydalanılması kararlaştırılmıştır.

3- Sosyometri Uygulamasından Faydalanma :

Sosyometrinin başlıca iki amaç için deney grubu öğrencilerine uygulanması plânlanmıştır.

1- Psikolojik danışma görüşmesinde bulunmak için başvuran herbir denek öğrencinin psikolojik danışma öncesinde sınıf arkadaşları tarafından sosyal kabul görme derecesi itibarıyla tanınmasına imkân veren bulguların elde edilmesi için sosyometrinin uygulanması kararlaştırılmıştır.

2- Eğitsel kol faaliyetleri programına yerleştirmesi gereken denek öğrencilerin belirlenmesinde diğer bazı araçların yanısıra sosyometri uygulamasıyla elde edilen bilgilerden de faydalanabilmek için, üç Deney grubu sınıfına ayrı ayrı Sosyometrinin uygulanması kararlaştırılmıştır.

Deney grubundaki her sınıf için bireylerin birbirlerini tercihlerini içeren tabloların hazırlanması, bu tablolar üzerinde, bireylerin seçilme derecelerinin küçükten büyüğe doğru yazılması, sosyometrik bilginin gizliliğini muhafaza etmek için öğrencilerin isim ve numaraları yerine kodlanmış numaraların kullanılması uygun görülmüştür.

4- Kimdir-bu Uygulamasından Faydalanma :

Deney grubu sınıflarına Kimdir-bu aracının uygulanmasıyla elde edilen verilerin önceden uygulanan Sosyometri verileriyle karşılaştırılması kararlaştırılmıştır.

Kimdir-bu uygulamasından elde edilen bilgiler, hem eğitsel kol faaliyetleri programına yerleştirilecek öğrencileri belirlemede hem de psikolojik danışma görüşmesinde bulunacak öğrencilerin sosyal yönleriyle tanınmasını sağlamak bakımından önemli kolaylıklar getirebilir.

Kimdir-bu uygulaması sayesinde psikolojik danışma görüşmesinde bulunmak üzere başvuran öğrencilerin, daha danışma öncesinde olumlu ya da olumsuz yönleriyle ne derece anıldıklarına bakılarak onların arkadaşları tarafından ne derece sosyal kabul gördüklerinin belirlenmesi plânlanmıştır. Psikolojik danışmada danışanın daha iyi anlaşılması için bu belirlemelerden faydalanılması gerekli görülmüştür.

5- Sistemik Gözlem Formu Uygulamasından Faydalanma :

Deney grubu öğrencilerine uygulanması plânlanan Sistemik Gözlem Formu, sadece, Sosyometri ve Kimdir-bu araçlarıyla toplanan bilgilerin doğruluğunu desteklemeyi amaçlamaktadır. Sosyometri ve Kimdir-bu araçlarıyla Deney grubu sınıflarındaki her öğrencinin sosyal durumu, arkadaşlarından sorulurken Sistemik Gözlem Formu

ile bu öğrencilerin sosyal durumları ders öğretmenlerine sorulmaktadır. Böylece öğrencinin sosyal gelişme durumu hakkında öğretmenlerinden ve sınıf arkadaşlarından alınan bilgiler birbiriyle karşılaştırılabilmektedir. Bunu için Sosyometri ve Kimdir-bu uygulama sonuçlarına göre her Deney grubu sınıfından sosyal bakımdan üçü iyi, üçü de zayıf olarak belirtilenen toplam altı öğrencinin durumlarının gerçekten öyle olup olmadığının, ders öğretmenlerine Sistematik Gözlem Formu aracılığıyla sorulması uygun görülmüştür.

6- Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi Uygulamasından Faydalanma :

Öğrencilerin Baş Zamanlarını Değerlendirme Anketinin, Deney grubu öğrencilerine, iki konuda bilgi elde etmek üzere uygulanması plânlanmıştır.

1- Daha önce Sosyometri, Kimdir-bu ve Sistemik Gözlem Formunun ortak uygulama sonuçlarına bakılarak, Eğitsel Kol Çalışmalarında görevlendirilmek üzere belirlenen öğrencilerin, ilgi duydukları bir eğitsel kol programına yerleştirilmeleri için uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu araçla öğrencinin ilgi duyduğu eğitsel kol faaliyet alanı hakkında kısmen bilgi edinilebilmektedir. Ancak çocuğun istek ve tercihini dikkate almak için kendi fikrinin alınması uygun görülmüştür.

2- Psikolojik danışma görüşmesi yapmak isteyen herbir denek öğrencinin, danışma öncesinde, ilgileri itibarıyla tanınması için uygulanması kararlaştırılmıştır.

7- Problem Tarama Listesi Uygulamasından Faydalanma (x):

Denek öğrencileri problemleri itibarıyla tanımak amacıyla sömestir başında Deney grubuna Ön-Test olarak uygulanan Problem Tarama Listesi sonuçlarının değerlendirilmesi plânlanmıştır. Bu çerçevede her bir denek öğrencinin sahip olduğu frekansı yüksek problem alanlarının ve Deney grubu öğrencilerinin hem grupça sahip oldukları frekansı yüksek problemlerinin hem de problemlerin yığılma gösterdiği problem alanlarının belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Bu şekilde elde edilmesi plânlanan bilgilerin grup rehberliği çalışmalarında, tartışma ortamı içinde ele alınması plânlanmıştır.

(x) Bu araç aynı zamanda Rehberlik Programının, öğrencilerin problem çözme başarısı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla da uygulanmıştır.

Gerek psikolojik danışma gerekse grup rehberliği yoluyla öğrencilerin problemlerini çözmelerine ve problemlerini daha gerçekçi bir yorumla kavramalarına yardım edilmesi kararlaştırılmıştır.

8- Başarısızlığın Sebepleri Anketi Uygulamasından Faydalanma :

Öğrencilerin ulaşılması arzu edilen ileri başarı derecelerine yakselmesini engelleyen sebepleri, diğer bir deyişle başarısızlığın sebeplerini, Denek öğrencilerin kendi yorumlarına dayalı olarak belirlemek üzere okullarımızda yaygın olarak kullanılmakta olan Başarısızlığın sebepleri Anketinin uygulanması plânlanmıştır. Bu anketin bilimsel gücü hakkında bilgi edinmek üzere yazarın kendileriyle görüştüğü çok sayıda rehberlik ve psikolojik danışma öğretim üyesi ve rehberlik elamanı, bu anketin öğrencilerin başarısızlık sebeplerini belirleyebilecek güçte olduğunu belirtmişlerdir.

Bu uygulamayla elde edilmesi düşünülen verilerin, Denek öğrencilere sunulması plânlanan grup rehberliği çalışmasında tartışmalı olarak ele alınması kararlaştırılmıştır.

Sınıf rehberlik saatlerinde yürütülecek grup rehberliği faaliyetlerinde denek öğrencilerin kendi akademik başarısızlıklarının sebeplerini daha doğru bir şekilde algılayabilmeleri ve yorumlayabilmeleri için gerekli yardımların yapılması öngörülmüştür.

9- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği Uygulamasından Faydalanma (x):

Denek öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumları konusunda hatalarını belirlemek amacıyla bu öğrencilere Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği uygulanması plânlanmıştır.

Zaman ve emek kaybını önlemek için araştırmancının başlangıcında Deney grubu öğrencilerine Ön-Test olarak uygulanan Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği verilerinin bu amaç için değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır.

Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları konusundaki hatalarının farkına varmaları ve bu hatalarını düzeltmeleri için Deney grubu öğrencilerine bilgi verme ve "grupça tartışma" esasına dayalı grup rehberliği yoluyla yardım sağlanması kararlaştırılmıştır.

(x) Bu araç aynı zamanda Rehberlik Programının öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumlarının iyileştirilmesi başarısı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla da uygulanmıştır.

Psikolojik danışma görüşmesi yapmak üzere danışma sekreterliğine başvuran her bir denek öğrencinin danışma öncesinde hem çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'nde aldığı toplam puanı hem de düşük puan aldığı ölçek maddelerinin belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Gerek bireysel, gerekse grupla psikolojik danışma görüşmelerinde, düşük başarı sözkonusu olduğunda, düşük başarının önemli sebeplerinden birinin de hatalı Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları olduğu gerçeğinin danışmaya katılanlara izah edilmeye ve kabul ettirilmeye çalışılması kararlaştırılmıştır.

10- Kuder İlgil Alanları Tercihi Envanteri Uygulamasından Faydalanma :

Öğrencilerin gerçek ilgi alanlarını ve ona uygun meslekleri öğrenmelerine yardım etmek için gerekli teknik bilgileri elde etmek üzere Kuder İlgil Alanları Tercihi Envanterinin uygulanması plânlanmıştır.

Denek öğrencilerin okula devam etme ya da ayrılma konusundaki iç çatışmalarını ve karar verme güçlüklerini giderme konusunda yürütülen psikolojik danışma çabasında bu envanterin uygulanmasıyla elde edilen verilerden faydalanılmaya çalışılması kararlaştırılmıştır.

11- Odiyometre Uygulamasından Faydalanma :

Bazı öğrencilerde görülen yeterince işitememenin, onların derste anlatılanları yeterince dinleyememelerine, öğrenme güçlüğü çekmelerine yol açmakta olduğu, bir çok gözlemlerle belirlenmiş bulunmaktadır.

Bu durumdaki denek öğrencilere yardımcı olmak üzere Rehberlik ve Araştırma Merkezi uzmanlarının da yardımıyla Odiyometre cihazı kullanılmak suretiyle Deney grubundaki öğrencilerin işitme taramasından geçirilmeleri plânlanmıştır.

Her denek öğrencinin işitme durumunun, Saf Ses Eşik Diyağramına yazılması, işitme kayıpları 30 dB'in altında olan öğrencilerin hastaneye sevk edilmesi kararlaştırılmıştır.

12- Snellen Tablosu Uygulamasından Faydalanma :

Görme yetersizliğinin baş ağrısı yaptığı, ders çalışma esnasında öğrencinin çabuk yorulmasına yol açtığı düşüncesinden hareketle görme kusuru olan denek

öğrencileri belirlemek üzere Deney grubu sınıflarındaki öğrencilere sınıf öğretmenleriyle işbirliği halinde Snellen Tablosu uygulamak suretiyle öğrencilerin göz taramasından geçirilmeleri plânlanmıştır.

Bu uygulama ile varılan belirlemelere göre gözlüğe ihtiyaç duyan öğrencilerin hastaneye sevk edilmeleri, Gözlük alamayacak durumda olan öğrencilere Okul Koruma Derneği ile işbirliği halinde parasal yardım sağlanarak gözlüklerin satın alınması konusu üzerinde önemle durulması kararlaştırılmıştır.

BİLGİ SERVİSİ FAALİYETLERİ

Bireyi tanıma servisinde daha önce Denek öğrencilere uygulanan bilgi toplama araçlarından elde edilmiş verilerin öğrencilere sunulabilir bilgiler durumuna getirilmesi plânlanmıştır. Bu bilgilerin, meslekler ve okullar hakkında toplanan bilgilerle ve verimli çalışma teknikleri hakkında Literatür tarama yoluyla toplanan bilgilerle birlikte grup rehberliği tarzında yürütülmesi plânlanan eğitsel çalışmalarla denek öğrencilere sunulması kararlaştırılmıştır (x). Bilgi verme işlemlerinin araştırma takviminde belirtilen zamanda ve konularda yapılması kararlaştırılmıştır.

Denek öğrencilerin velileriyle yapılması plânlanan toplantılarda velilere sunmak üzere öğrenci sorunları karşısında velilerin sorumluluklarını hatırlatıcı bilgileri içeren bir konferans metninin hazırlanması ve bu konuşma metninin toplantı öncesinde bilgi servisi dosyasında muhafaza edilmesi kararlaştırılmıştır.

Denek öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin rehberlik konusundaki yeterliliklerini artırıcı nitelikteki bilgileri içeren muhtevanın, bu öğretmenlerle yapılması plânlanan toplantılardan önce hazırlanıp bilgi servisi dosyasında hazır bulundurulması kararlaştırılmıştır.

PSİKOLOJİK DANIŞMA SERVİSİ FAALİYETLERİ

Psikolojik danışma görüşmesi yapmak üzere psikolojik danışma bürosu sekreterliğine başvuruda bulunan her öğrencinin bir hafta sonra danışmaya alınması plânlanmıştır. Bu süre içinde, Bireyi Tanıma Servisinde önceden çeşitli bilgi toplama araçlarının uygulanıp değerlendirilmesiyle elde edilen bilgilerin incelenmesi suretiyle Psi-

(x) "Grup rehberliği tarzındaki eğitsel rehberlik" ifadesiyle terapötik amaçlı olmaktan ziyade bilgi verme esasına dayalı grup rehberliği kastedilmektedir.

kolojik danışmaya alınması kararlaştırılan öğrenci hakkında etraflıca bilgi edinilmesi plânlanmıştır. Psikolojik danışma görüşmesinden kısa bir süre önce, danışmaya alınacak öğrencinin Rehberlik Toplu Dosyasının incelenmesi kararlaştırılmıştır. Bu inceleme ile psikolojik danışma görüşmesinin daha etkili bir şekilde gerçekleşmesine ışık tutacak bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Rehberlik Toplu Dosyasının Hazırlanması

Kendileriyle psikolojik danışma görüşmesi yapılacak öğrencilere, sağlıklı bir danışma hizmeti verebilmek için gerekli etraflı bilgiyi edinmek amacıyla Rehberlik Toplu Dosyası'nın hazırlanması plânlanmıştır (x).

Rehberlik Toplu Dosyalarının Sınıf öğretmenleriyle birlikte işlenmesi kararlaştırılmıştır. Önceden denek öğrencilere uygulanıp, cevap kağıtları Bireyi Tanıma Servisi Klasör'ünde bulunan bilgi toplama araçlarının cevap kağıtları üzerindeki verilerin incelenmesiyle elde edilen özet bilgilerin. Rehberlik Toplu Dosyalarındaki ilgili yerlere yazılması plânlanmıştır.

YERLEŞTİRME SERVİSİ FAALİYETLERİ

Bireyi Tanıma Servisi çerçevesinde Sosyometri, Kimdir-bu ve SistematiK Gözlem Formu gibi araçların deney grubu sınıflarının öğrencilerine uygulanmasıyla elde edilen ortak sonuçlar göz önünde bulundurularak, sosyal yardıma ihtiyaç duyan birkaç öğrencinin sosyal durumları oldukça iyi diğer birkaç öğrenci ile birlikte eğitsel kol çalışma programına yerleştirilmeleri kararlaştırılmıştır.

SONUCU İZLEME SERVİSİ FAALİYETLERİ

Grup rehberliği tarzında sunulan eğitsel rehberlik hizmetinden sonra denek öğrencilerin aşağıda belirtilen yönlerden izlenmesi kararlaştırılmıştır.

1- Psikolojik danışma görüşmesi yapan öğrencilerin kişisel problemlerinin zaman içinde çözüme kavuşup kavuşmadığının izlenmesi kararlaştırılmıştır. Bunun için bu öğrencilerle kişisel görüşmeler yapılmak suretiyle öğrencinin giderek daha az yardım ister duruma gelip gelmediği, problemi hakkında bir içgörü kazanıp kazanmadığı, kaygı ve endişelerinde bir azalmanın olup olmadığı giderek kendine daha

(x) Rehberlik amacıyla hazırlanan toplu dosya'yı okulda her öğrenci için tutulmakta olan toplu dosyadan ayırdetmek için Rehberlik Toplu Dosyası terimi kullanılmıştır.

fazla güven duyup duymadığı, plânlarını ne derece yürütmekte olduğu, hatalı yorumlarını ne derece düzeltebildiği gibi ölçütlere göre izlenmesi kararlaştırılmıştır.

2- Denek öğrencilerin okul dışındaki çalışmaları sırasında 15 gün süreyle tuttukları günlük zaman cetvellerinin incelenmesi ve bu öğrencilerin, okul dışı zamanlarını daha etkili bir tarzda kullanma becerisini ne ölçüde kazanabildiklerinin izlenmesi kararlaştırılmıştır.

3- Eğitsel kol çalışmalarına yerleştirilen öğrencilerin o faaliyetler içerisindeki başarı durumlarının eğitsel kol rehber öğretmenleriyle yapılması plânlanan görüşmeler yoluyla izlenmesi kararlaştırılmıştır.

B- ÇALIŞMA TAKVİMİ (x)

Gerek araştırma örnekleminin oluşturulmasıyla ilgili olarak yapılması plânlanan ölçümlerin, gerek yukarıda anahatlarıyla tanıtılan beş rehberlik servisi çerçevesinde Deney grubu öğrencilerine sunulması plânlanan rehberlik hizmetlerinin, gerekse rehberliğin Deney grubundaki öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini ölçüp değerlendirmeyi amaçlayan faaliyetlerin bir Çalışma Takvimi kılavuzluğunda yürütülmesi çalışmaların etkililiğini sağlamak açısından uygun görülmüştür (x).

Rehberlik programının başarı ile düzenlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde, sadece zihinsel tasarımlarla yetinmenin bazı yetersizliklere yol açacağı düşüncesinden hareket edilerek hazırlanan Çalışma Takvimi'nde iki esasa önem verilmiştir.

Bu esaslar şunlardır:

1- Çalışma Takviminde hangi faaliyetin nerede, ne zaman, kim ya da kimler tarafından, hangi araçlarla yürütüleceği belirtilmiştir.

2- Faaliyetler, önem ve öncelik sırasına göre kronolojik olarak yazılmıştır.

Bu esaslar dahilinde hazırlanan çalışma Takvimi'nde yer alan faaliyet grupları şöyle sıralanabilir. Çalışma Takvimi'nde : a) Araştırma örneklemini oluşturmayla ilgili ölçümlere, b) Deney grubundaki öğrencilere sunulması plânlanan psikolojik danışma ve grup rehberliği çalışmalarına, c) Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin,

(x) Burada kapsamı ve önemi özetle belirtilen Çalışma Takvimi Ek: 24'te ayrıntılarıyla verilmiştir.

öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak yürütülmesine ışık tutacak bilgileri elde etmek ve özellikle öğrencilere, kendileriyle yakından ilgilenildiğini hissettirerek onların moral kazanmalarını sağlamak üzere sayfa 34'de belirtilen bilgi toplama araçlarının uygulanmasına, d) Deney grubundaki öğrencilerin velilerine, "öğrenci sorunları karşısında velilerin görevleri" konusunda konferans tarzında bilgi verme çalışmalarına, e) Deney sel rehberlik programının Deney grubundaki öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan ölçme ve değerlendirme çalışmalarına, ve f) Deney grubundaki öğrencilerin sınıf öğretmenlerine rehberlik konusunda konferans tarzında bilgi sunma çalışmalarına yer verilmiştir.

Yukarıda özetle ifade edilen her bir faaliyetin konusu, süresi, tarihi ve yeri Ek: 24'te sunulan Çalışma Takvimi'nde ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Araştırma çalışmaları, sözkonusu çalışma takviminde belirtilen tarihlerde yürütülmüştür.

BÖLÜM V

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde başlıca üç nokta üzerinde durulmaktadır.

Önce, deney grubundaki öğrencilere sunulan Deneysel Rehberlik Programı kapsamındaki beş rehberlik hizmet alanında yer alan rehberlik servisleri tanıtılmaktadır.

Sonra, Deney Grubundaki öğrencilere sunulan Deneysel Rehberlik Programının, bu grubun başarısı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan işlemlere ilişkin açıklamalara yer verilmektedir. Rehberlik hizmetlerinin, Deney Grubuna uygulanmasından önce ve sonra Deney ve Kontrol Gruplarına Ön ve Son-Test olarak uygulanan araçların, uygulamalarına ilişkin bulgu ve tartışmalar yer almakta ve araştırma denencelerinin doğruluk dereceleri belirtilmektedir.

Daha sonra da etkili rehberlik hizmeti sunmak amacıyla yalnızca Deney Grubu öğrencilerine uygulanan araçların uygulamalarına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

A.SADECE DENEY GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERE SUNULAN REHBERLİK HİZMETLERİ

Denek öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisi ölçülmek istenen Deneysel Rehberlik Programının aşağıda belirtilen beş rehberlik servisi çerçevesinde sistemli olarak yürütülmesine özen gösterilmiştir.

1- Bireyi Tanıma Servisi çerçevesinde Deney Grubundaki öğrencileri nitelikleriyle tanımak amacıyla, Öğrenci Tanıma Fişi, Otobiyoğrafi, Sosyometri, Kimdir-bu, Sistemlik Gözlem Formu, Problem Tarama Listesi, Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları ölçeği, Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu, Snellen Tablosu ve İşitme Cihazı (Odiometre) gibi araçlar, Çalışma Takviminde belirtilen tarihlerde uygulanmıştır. Uygulanmaları 16 saatlik bir süreyi kapsayan bu araçlarla elde edilen bulgular, 66-79 sayfalarında yer verilmiştir.

2- Psikolojik Danışma Servisi Çerçevesinde 15 saat süreyle bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmeti sunulmuştur.

3- Yerleştirme Servisi çerçevesinde her Deney grubu sınıfından birkaç öğrenci Ek: 17' de görüldüğü gibi çeşitli Eğitsel Kol Faaliyetleri programlarına yerleştirilmişlerdir. Bu çalışmalar 4 saatlik bir sürede tamamlanmıştır.

4- Bilgi servisi çerçevesinde:

a- Öğrencilere 13 saat süreyle sınıf rehberlik saatlerinde verimli ders çalışmayı etkileyen konularda bilgi verilmiştir.

b- Denek öğrencilerin velilerine 2 saat süreyle öğrencilerin problemleri karşısında velilerin sorumlulukları konusunda bilgi verilmiştir.

c- Denek öğrencilerin sınıf öğretmenlerine, ayrıntıları çalışma Takviminde belirtilen noktalarda 9 saat süreyle rehberlik konusunda konferans tarzında bilgi verilmiştir.

5- Sonucu İzleme Servisi çerçevesinde, psikolojik danışma hizmetinin, öğrencilerin problemlerini ne derece çözebilmekte olduğu, öğrencilerin zaman cetvelini kullanarak çalışmayı ne derece öğrenebildikleri, görme ve işitme problemleri olup hastaneye sevk edilen öğrencilerin tedavilerinin ne derece gerçekleştirebildiği izlenmiştir.

B. REHBERLİK PROGRAMININ DENEK ÖĞRENCİLERİN BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışma takvimine uygun olarak Deney grubundaki öğrencilere sunulan Deney Rehberlik Programı kapsamındaki rehberlik hizmetlerinin Denek öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisini deneysel olarak ölçmek üzere dört araç kullanılmıştır. Bunlar:

1- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği,

2- Problem Tarama Listesi,

3- Karne Notları Ortalamalarını Karşılaştırma Çizelgesi,

4- Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formudur.

Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu'nun dışındaki diğer üç aracın Deney ve Kontrol Gruplarına uygulanmasından elde edilen veriler t- testinden geçirilmişlerdir (x).

Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu aracılığıyla elde edilen verilerin az sayıda olmaları sebebiyle o tür verilerin işlenmesiyle elde edilen bulgular yüzde (%) oranı halinde ifade edilmiştir.

Yukarıda ismi geçen üç aracın Deney ve Kontrol grubu sınıflarındaki öğrencilere uygulanmasıyla elde edilen veriler t- testine tabi tutulurken her bir araç için dört bağımsız işlem yapılmıştır. Aşağıda sözkonusu araçların uygulanmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

1- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği (ÇATÖ) Uygulamasına İlişkin Bulgular :

3 Sınıftan oluşan Deney Grubuna, grup rehberliği tarzında verilen eğitsel rehberlik hizmetlerinin, bu öğrencilerin çalışma alışkanlıklarının ve tutumlarının iyileştirilmesinde etkili olup olmadığını anlamak amacıyla araştırmanın başında ve sonunda ÇATÖ uygulanmıştır. Keza diğer üç sınıftan oluşan kontrol grubu sınıflarına da araştırma başında ve sonunda ÇATÖ uygulanmıştır. Bu uygulamalarda 2 amaç vardır: 1) Deney ve Kontrol gruplarına araştırma başında ve sonunda birbirlerine yakın olup olmadıklarını görmek ve 2) Deney grubuna verilen rehberlik hizmetlerinin, öğrencilerin çalışma alışkanlık ve tavırlarında olumlu bir artış sağlayıp sağlayamadığını görmek.

$$(x) \quad t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{SK_1^2}{N_1} + \frac{SK_2^2}{N_2}}}$$

Bu formülde

t= t değerlerini,

X1= Birinci uygulama sonuçlarının ortalamasını,

X2= İkinci uygulama sonuçlarının ortalamasını,

SK1= Birinci uygulama sonuçlarının standart kaymasını,

SK2= İkinci uygulama sonuçlarının standart kaymasını,

N1= Birinci uygulamadaki öğrenci sayısını,

N2= İkinci uygulamadaki öğrenci sayısını temsil etmektedir.

Bu istatistik tekniğine ait bilgiler şu kaynaklardan alınmıştır:

Linguist, 1987, sf. 119-130

Türkbal, 1981.sf. 171

Kaptan, 1982, sf. 274

Sümbüloğlu, 1987, sf. 72-73

Tablo 1'de görüldüğü gibi bu altı sınıfın ÇATÖ 'den aldıkları puanların yayılma genişliği (YG), ortalaması ($\bar{x}$) Standart kayması (SK) ve standart hatası (SH) hesaplanmıştır. Bu istatistiksel değerler bakımından Deney ve Kontrol Gruplarındaki altı sınıf birbirleriyle kıyaslanmıştır. Bu sınıflar, Grup olarak ele alındığında yukarıdaki değerler bakımından iki grup arasında önemli bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu sebeple verilerin analizine ve açıklanmasına kolaylık sağlamak üzere Deney ve Kontrol grubu sınıfları kendi aralarında birleştirilmiştir. Bunu için t- testi uygulamaları 62 kişilik Deney ve 70 kişilik kontrol grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1 : ÇATÖ'nin Deney ve Kontrol Grubu Sınıflarına Ön ve Son-Test Uygulamasının Bazı İstatistiksel Değerleri

	GRUBU	SINIFI	N	YG	$\bar{x}$	SK	SH
ÖN-TEST	Deney Grubu	1C	19	188 424	331.42	51.24	11.79
		1E	25	271 410	340	45.87	9.17
		1L	18	146 386	270	74.73	17.61
	Kontrol Grubu	1D	23	249 422	341.26	43.11	9
		1G	28	171 410	335.21	52.72	9.96
		1N	19	108 367	248	61.62	14.16
SON-TEST	Deney Grubu	1C	19	262 444	344.47	42.72	9.82
		1E	25	285 374	334.84	24.74	4.94
		1L	18	246 399	348.44	43.89	4.24
	Kontrol Grubu	1D	23	268 368	320.73	22.23	4.64
		1G	28	227 405	321.85	44.37	8.38
		1N	19	334 365	320.84	32.28	7.42

Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'nin Deney ve Kontrol grubundaki öğrencilere uygulanmasıyla elde edilen veriler t testine tabi tutulurken, diğer araçların verileri için olduğu gibi aşağıda belirtilen dört bağımsız işlem yapılmıştır.

İşlem 1 :

Deney grubunu oluşturan üç birinci sınıf ile Kontrol grubunu oluşturan üç birinci sınıfta, araştırma öncesinde Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçek puanlarında Deney ve Kontrol grupları arasında Ön-Test puan ortalamaları farkı bakımından 0,05 seviyede bile bir mânidarlık bulunmamıştır (Tablo 2). Bulunan t değeri 0,20 seviyede bile anlamlı değildir. Yani Deney ve kontrol grupları, ele alınan ÇATÖ puan ortalamaları bakımından deney öncesinde birbirlerinden farklı değildir. Çalışma alışkanlık ve tavırları bakımından sınıflar birbirlerinden farklı değildir. Onun için Deneme grubu sınıfları Deney grubu olarak, ve Kontrol grubu sınıfları da Kontrol grubu olarak kendi aralarında birleştirilmişlerdir.

Tablo 2. ÇATÖ'nin Deney ve Kontrol Gruplarına Ön-Test Uygulanmasının t Değeri

	DENEY GRUBU				KONTROL GRUBU				s	t	p
	N_1	$\bar{X}_1$	SK_1	SH_1	N_2	$\bar{X}_2$	SK_2	SH_2			
ÖN TEST	62	317	64	8.13	70	312	66.24	7.92	130	0.44	$p>0.05$

İşlem 2 :

Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'nin sömestir sonunda 62 kişilik Deney ve 70 kişilik Kontrol gruplarına Son-Test olarak uygulanmasından elde edilen ortalamalar t- testinden geçirilmişlerdir. Tablo 3'de görüldüğü gibi t değeri 2.99 olarak bulunmuştur ki $p<.01$ 'dir. Yani ortalamalar arasındaki farklılıklar yüzde 1'in ötesinde manidardır. Bu sebeple Deney grubuna verilen rehberlik hizmetinin, öğrencilerin Çalışma Alışkanlıklarının iyileştirilmesinde etkili olduğu görülmüştür.

Tablo 3. ÇATÖ'nin Deney ve Kontrol Gruplarına Son-Test Uygulanmasının t Değeri.

	DENEY GRUBU				KONTROL GRUBU				s	t	p
	N ₁	$\bar{X}_1$	SK ₁	SH ₁	N ₂	$\bar{X}_2$	SK ₂	SH ₂			
SON TEST	62	341	36.78	4.67	70	323	31.90	3.81	130	2.99	p<.01

İşlem 3 :

Rehberlik hizmetlerinin Deney grubuna verildiği bir sömestrilik sürenin başında ve sonunda gerçekleştirilen Ön ve Son-Test ölçümlerinden elde edilen puan ortalamalarında t değeri 2.56 olarak bulunmuştur ki, p<.01 ötesi seviyede manidardır. Yani verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetinin öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tavırlarının iyileştirilmesinde etkili olduğu açıkça görülmektedir. (Tablo 4).

Tablo 4. ÇATÖ'nin Deney Grubuna Ön ve Son-Test Uygulanmasının t Değeri

	DENEY GRUBU				s	t	p
	N	$\bar{X}$	SK	SH			
ÖN TEST	62	317	64	8.13	122	2.56	p<.01
SON TEST	62	341	36.78	4.67			

İşlem 4 :

Kontrol grubuna sömestri başında ve sonunda uygulanan Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği ölçümlerinden elde edilen ortalamalar arasında t değeri bakımından manidar bir farkın olup olmadığı araştırılmıştır. O sebeple Kontrol grubunun Ön ve Son-Test ortalamaları t- testinden geçirilmişlerdir. t değeri 1.25 olarak hesaplanmıştır (Tablo 5). Bu t değeri kontrol grubuna uygulanan Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği'nin Ön ve Son-Test ortalamaları arasında manidar bir farkın olmadığını göstermektedir. Yani kontrol grubu öğrencilerine rehberlik hizmetleri verilmediği için bu grubun Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumlarında manidar bir

değişmenin olmadığı görülmektedir. Ortalamalarda bir miktar yükselme olmakla beraber bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 5. ÇATÖ'nin Kontrol Grubuna Ön ve Son-Test Uygulamasının t Değeri
KONTROL GRUBU

	N	X	SK	SH	s	t	p
ÖN TEST	70	312	66.24	7.92	138	1.25	p>0.05
SON TEST	70	323	31.90	3.81			

Deney grubu öğrencilerine, deneysel rehberlik programı kapsamı içinde verilen eğitsel rehberliğin, onların Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları üzerinde ne derece etkili olduğunu anlamak üzere yapılan ve sonuçları yukarıda ifade edilen ölçümlere göre

1- Ön-Test itibariyle yani başlangıçta Deney ve kontrol grupları ortalamaları arasında 0.20 seviyesinde bile bir manidar farklılık bulunmamıştır. $t=0.44$, $p>.05$ bulunmuştur (tablo 2).

2- Son-Test itibariyle deney ve Kontrol grubu ortalamaları arasında 0.01 seviyesinde manidar bir farklılık kaydedilmiştir. $t=2.99$, $p<.01$ bulunmuştur (Tablo 3).

3- Deney grubunun Ön ve Son-Test ortalamaları arasında 0.01 seviyesinin ötesinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. $t= 2.56$, $p<01$ bulunmuştur (Tablo 4).

4- Kontrol grubunun Ön ve Son-Test ortalamalarında 0.05 seviyesinde bile manidar bir farklılık görülmemiştir. $t=1.25$, $P>.05$ bulunmuştur (Tablo 5).

Bu dört nokta gözönünde tutulduğunda öğrencilere verilen Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin onların çalışma alışkanlıkları ve tavırlarının iyileştirilmesi konusunda etkili olduğu görülmektedir.

2- Problem Tarama Listesi Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Bir yarıyıl süresinde Deney grubuna uygulanan rehberlik hizmetlerinin, bu gruptaki öğrencilerin problemlerini çözümü başarıları üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla Deney ve Kontrol grubu öğrencilerine araştırmanın başında ve sonunda Problem Tarama Listesi uygulanmıştır. Deneysel rehberlik çalışmalarından sonra öğrencilerin problem ortalamalarında azalma yönünden görülecek değişme, onların problemlerini daha gerçekçi bir tarzda algıladıklarının ve daha ileri derecede problem-

lerini çözüme becerisi kazandıklarının belirtisi olarak kabul edilmiştir.

Tablo 6'da görüldüğü gibi Deney ve Kontrol grubu sınıflarından oluşan 6 sınıfın problemlerinin ortalaması yayılma genişliği, standart kayma ve standart hatası hesaplanmıştır. Söz konusu Tabloda görüldüğü gibi bu değerler bakımından Deney ve Kontrol gruplarındaki altı sınıf, iki grup halinde düşünülüp, birbirleriyle kıyaslandığında, bu iki grup arasında yukarıda belirtilen değerler bakımından önemli bir farklılık görülmemiştir. Bu sebeple verilerin tahlil edilmesini ve açıklanmasını kolaylaştırmak için Deney ve Kontrol grubu sınıfları kendi aralarında birleştirilmişlerdir. Bu itibarla t- testi uygulamaları 62 kişilik Deney ve 70 kişilik Kontrol grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6. Problem Tarama Listesi'nin Deney ve Kontrol Grubu Sınıflarına Ön ve Son-Test Uygulamasının Bazı İstatistiksel Değerleri

	GRUBU	SINIFI	N	YG	$\bar{X}$	SK	SH
ÖN-TEST	Deney Grubu	1C	19	13-111	51.36	31.98	0.45
		1E	25	21-146	78.84	39.65	7.93
		1L	18	17-117	51.33	30.58	7.20
	Kontrol Grubu	1D	23	31-121	62.52	26.29	5.48
		1G	28	19-165	59.57	35.46	6.7
		1N	19	19-129	67.52	37.30	8.55
SON-TEST	Deney Grubu	1C	19	11-166	49	37.75	8.66
		1E	25	11-140	50.84	36.19	7.23
		1L	18	5-124	45.33	33.88	7.98
	Kontrol Grubu	1D	23	26-126	74.52	28.24	5.89
		1G	28	17-104	52.14	26.40	4.99
		1N	19	20-113	61.63	43.89	10.07

Problem Tarama Listesi uygulamasıyla elde edilen puanlar t- testinden geçirilirken Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğinde olduğu gibi birbirinden farklı dört işlem yapılmıştır.

İşlem 1 :

Rehberlik hizmetlerinin Deney grubu öğrencilerine sunulmasından önce Deney ve Kontrol grubu öğrencilerine Problem Tarama Listesi Ön-Test olarak uygulanmıştır. Her iki gruptaki öğrencilerin Problem Tarama Listesi cevap kağıdı üzerinde işaret ettikleri problemlerinin ortalamaları hesaplanarak t- testinden geçirilmiştir. Tablo 5'de görüldüğü gibi t değeri 0.217 olarak hesaplanmıştır ki $p > .05$ 'tir. Diğer bir deyişle, iki grubun rehberlikten önceki problem ortalamaları farkı yüzde 20 seviyede bile manidar değildir. Yani Deney ve Kontrol grupları öğrencileri problemlerini doğru algılama ve problem çözme başarısı bakımından deney öncesinde birbirlerinden farklı değildir (Tablo 7).

Tablo 7. Problem Tarama Listesinin Deney ve Kontrol Gruplarına Ön-Test Uygulamasının t Değeri.

	DENEY GRUBU				KONTROL GRUBU						
	N_1	$\bar{X}_1$	SK_1	SH_1	N_2	$\bar{X}_2$	SK_2	SH_2	s	t	p
ÖN TEST	62	62.4	37.9	4.81	70	61.8	33	3.94	130	0.217	$p > .05$

İşlem 2 :

Deney grubu öğrencilerine bir sömestir süresince psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunulmuştur. Yürütülen rehberlik faaliyetlerinin, bu öğrencilerin problemlerini çözme başarısı üzerindeki etkisini belirlemek üzere Deney ve Kontrol grubundaki öğrencilerin rehberlikten önceki ve sonraki Problem Tarama Listesi uygulamalarından elde edilen problem ortalamaları t- testinden geçirilmiştir. t değeri 2.978 olarak hesaplanmıştır ki $P < .01$ 'dir. Başka bir deyişle ortalamalar arasındaki farklılıklar yüzde 1'in ötesinde manidardır. Yani Deney grubundaki öğrencilere verilen rehberlik hizmetleri, onların problemlerini çözme başarısı üzerinde kayda değer bir değişme meydana getirmiş bulunmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Problem Tarama Listesinin Deney ve Kontrol Gruplarına Son-Test Uygulamasının t Değeri

	DENEY GRUBU				KONTROL GRUBU				s	t	p
	N_1	$\bar{X}_1$	SK_1	SH_1	N_2	$\bar{X}_2$	SK_2	SH_2			
SON TEST	62	45	35.7	4.53	70	62.9	43.3	5.17	130	2.978	$p<.01$

İşlem 3 :

Deneyisel rehberlik programı kapsamında yer alan rehberlik hizmetlerinin Deney grubu öğrencilerine bir sömetir süresince sunulmasından önce ve sonra bu gruba Problem Tarama Listesi uygulanmıştır. Her iki uygulamanın ortalamaları t- testinden geçirilmiştir. t değeri 2.720 olarak bulunmuştur ki $p<.01$ 'dir. Yani ortalamalar arasındaki farklılık 0.01'in ötesinde anlamlıdır. Bu sebeple deney grubu öğrencilerine verilen rehberlik hizmeti onların problem çözme başarısını yükseltmede etkili olmuştur (Tablo 9).

Tablo 9. Problem Tarama Listesinin Deney Grubuna Ön ve Son-Test Uygulanmasının t Değeri

	DENEY GRUBU				s	t	p
	N	$\bar{X}$	SK	SH			
ÖN TEST	62	62.4	37.9	4.81	122	2.720	$p<.01$
SON TEST	62	45	35.7	4.53			

İşlem 4 :

Deneyisel Rehberlik Programı kapsamındaki rehberlik hizmetlerinin Deney grubuna verilmesinden önce ve sonra Deney ve Kontrol grubu öğrencilerine Problem Tarama Listesi uygulanmıştır. Kontrol grubunda Her iki uygulamadan elde edilen problem ortalamaları t- testinden geçirilmiştir. t değeri 0.041 olarak bulunmuştur ki $p>.05$ 'dir. Başka bir deyişle kontrol grubundaki öğrencilerin Ön ve Son-Test ortalamaları farkı yüzde 20 seviyede bile anlamlı değildir. Yani Kontrol grubu öğrencilerine rehberlik hizmeti verilmediği için sömetir sonunda bu öğrencilerin problem çözme davranışlarında herhangi bir değişim olmamıştır (Tablo 10).

Tablo 10. Problem Tarama Listesinin Kontrol Grubuna Ön ve Son-Test Uygulanmasının t Değeri.

KONTROL GRUBU							
	N	$\bar{X}$	SK	SH	s	t	p
ÖN TEST	70	61.8	33	3.94	138	0.041	p>.05
SON TEST	70	62.07	43.3	5.17			

Deney grubu öğrencilerine, deneysel rehberlik programı kapsamı içinde sunulan rehberlik hizmetlerinin, onların problemlerini çözme başarısı üzerindeki etkililiğini belirlemek üzere gerçekleştirilen ve sonuçları yukarıda ifade edilen analizlere göre:

1- Ön-Test itibarıyla Deney ve Kontrol grupları problem ortalamaları arasında 0.20 seviyede bile manidar bir farklılık bulunmamıştır. $t=0.217$, $p>.05$ (Tablo 7) .

2- Son-Test itibarıyla Deney ve Kontrol grubu problem ortalamaları arasındaki farklılık yüzde birin ötesinde anlamlı bulunmuştur. $t=2.978$, $p<.01$ (Tablo 8). Yani rehberlik hizmeti verilen Deney grubunun problemlerinde görülen azalma rehberlik hizmeti verilmeyen Kontrol grubuna kıyasla anlamlı bulunmuştur.

3- Deney grubunun Ön ve Son-Test ortalamaları arasındaki farklılık 0.01 seviyesinin ötesinde anlamlı bulunmuştur. $t=2.720$ $p<.01$ (Tablo 9). Yani Deney grubu öğrencilerine verilen rehberlik hizmeti onların problemlerini çözme başarısını göstermede etkili olmuştur.

4- Kontrol grubunun Ön ve Son-Test ortalamaları arasındaki farklılık, %20 seviyede bile anlamlı bulunmamıştır. $t=0.041$, $p<.05$ (Tablo 10). Yani Kontrol grubundaki öğrencilerin problem çözme başarısında bir değişme olmamıştır. Ortalamalar arasında az bir fark görülmekle beraber, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Yukarıda dört madde halinde ifade edilen bulgular gözönünde bulundurularak bir sömestirlik süre içinde Deney grubu öğrencilerine sunulan rehberlik hizmetlerinin onların kendi problemlerini çözme başarıları üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

3- Karne Notları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

2. sömestir süresince Deney grubuna sunulan rehberlik hizmetlerinin, bu

gruptaki öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkililiğini belirlemek üzere Deney ve Kontrol grubu sınıflarındaki öğrencilerin, 1. ve 2. karne not ortalamaları birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Tablo 11'de görüldüğü gibi adı geçen iki gruptaki altı sınıfın 1. ve 2. karne not ortalamalarının yayılma genişliği, ortalaması, standart kayması ve standart hatası hesaplanmıştır. Bu istatistiksel değerler bakımından iki grubun sınıfları birlikte ele alınarak incelenince iki grup arasında önemli bir farklılık görülmemiştir. Bunun için verilerin analizine ve açıklanmasına kolaylık sağlamak üzere Deney ve Kontrol grubu sınıfları, kendi aralarında birleştirilmişlerdir. Bu birleştirilme t- testi uygulamasının 62 kişilik Deney ve 70 kişilik Kontrol grubu üzerinde yürütülmesi kolaylığını sağlamıştır.

Tablo 11. Deney ve Kontrol Grubu Sınıflarının 1. ve 2. Karne Notları Ortalamalarının Bazı İstatistiksel Değerleri

	GRUBU	SINIFI	N	YG	$\bar{X}$	SK	SH
ÖN-TEST	Deney Grubu	1C	19	30-70	47.36	10.68	2.45
		1E	25	30-60	46	8	1.6
		1L	18	30-60	42.77	7.30	1.72
	Kontrol Grubu	1D	23	30-60	45.65	11.73	2.44
		1G	28	30-60	45.35	6.25	1.18
		1N	19	30-70	45.26	9.93	2.27
SON-TEST	Deney Grubu	1C	19	40-70	63.15	8.61	1.97
		1E	25	40-70	60	8	1.6
		1L	18	50-30	62.22	7.11	1.67
	Kontrol Grubu	1D	23	40-70	52.60	9.42	1.96
		1G	28	40-70	51.07	9.76	1.84
		1N	19	40-70	57.36	9.64	2.21

Bir sömestir süreyle Deney grubundaki öğrencilere sunulan rehberlik hizmetlerinin, bu grubun akademik başarısı üzerindeki etkisini belirlemek üzere Karne Notları Ortalamalarına uygulanan t- testi çalışması için birbirinden bağımsız dört işlem yapılmıştır.

İşlem 1 :

Deney ile Kontrol grubu sınıflarındaki herbir öğrencinin sınıf geçme defterine işlenmiş bulunan bütün derslerdeki birinci karne notları her sınıf için ayrı ayrı olmak üzere listeler halinde yazılmıştır. Daha sonra da bu notların ortalamaları alınmıştır. Araştırmanın başlangıcında deney grubu ile kontrol grubunun akademik başarı seviyesi arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için ortalamalar t- testinden geçirilmişlerdir.

Tablo 12'de görüldüğü gibi $t=0.108$; $P>05$ bulunmuştur. Yani deney ve kontrol grubunun akademik başarı not ortalamaları deney öncesinde birbirine eşit de-necek kadar yakındır ve istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 12).

Tablo 12. Deney ve Kontrol Gruplarına Ait Birinci Karne Notları Ortalamalarının t. Değeri

	DENEY GRUBU				KONTROL GRUBU						
	N_1	$\bar{X}_1$	SK_1	SH_1	N_2	$\bar{X}_2$	SK_2	SH_2	s	t	p
N TEST	62	45.15	8.88	1.13	70	45.32	9.17	1.09	130	0.108	$p>.05$

İşlem 2 :

Deney grubu öğrencilerine, bir sömestirlik süre içinde, Deneysel Rehberlik Programı kapsamındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sunulmuştur. Verilen rehberlik hizmetlerinin, öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini belirlemek için Deney grubu ile Kontrol grubunun ikinci karne notları ortalamaları t- testinden geçirilmiştir. t değeri 2.13 olarak hesaplanmıştır. Ortalamalar arasındaki fark $P<.01$ seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Yani deney grubuna verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, öğrencilerin akademik başarısı üzerinde anlamlı derecede etkili olmuştur (Tablo 13). Deney grubunun not ortalaması 2. sömestir sonunda 49.50'ye çıkılmıştır. Kontrol

grubunun not ortalaması ise 46.15 olarak ilk sömestir ortalamasına benzer bir durumda kalmıştır. Yani Deney grubuna verilen rehberlik hizmetleri, rehberlik çalışmaları kapsamına alınan Deney grubu ğrencelerinin notla ölçülen başarılarını olumlu şekilde etkilemiştir.

Tablo 13. Deney ve Kontrol Gruplarına Ait İkinci Karne Notları Ortalamalarının t Değeri

	DENEY GRUBU				KONTROL GRUBU				s	t	p
	N ₁	$\bar{X}_1$	SK ₁	SH ₁	N ₂	$\bar{X}_2$	SK ₂	SH ₂			
SON TEST	62	49.50	8.51	1.08	70	46.15	9.63	1.15	130	2.13	p<.01

İşlem 3 :

Bu araştırmanın yürütüldüğü bir sömestirlik süre içinde DeneySEL Rehberlik Programı erevesinde Deney grubu ğrencelerine sunulan rehberlik hizmetlerinin etkili olup olmadığını anlamak üzere smestirin başında ve sonunda belirlenen birinci ve ikinci karne notları ortalamaları t- testinden geçirilmiştir. t değeri 2.80 olarak bulunmuştur ve P<.01 ötesinde anlamlıdır. Yani deney grubuna bir sömestirlik süre içinde verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu gruptaki öğrencilerin akademik başarılarında etkili olmuştur (Tablo 14).

Tablo 14. Deney Grubuna Ait Birinci ve İkinci Karne Notları Ortalamalarının t Değeri.

	DENEY GRUBU				s	t	p
	N	$\bar{X}$	SK	SH			
N TEST	62	45.15	8.88	1.13	122	2.80	p<.01
SON TEST	62	49.50	8.51	1.08			

İşlem 4 :

Kontrol grubu ğrencelerinin bu araştırmanın ytrldğ sömestir başında birinci karne notları ortalamaları, sömestir sonunda da ikinci karne notları ortalamaları

belirlenmiştir. Bu ortalamalar t- testinden geçirilmiştir. t değeri 0.52 olarak hesaplanmıştır. Kontrol grubunun ikinci karne notları ortalamaları, birinci karne ortalamalarına göre biraz artmış olmakla beraber, ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Tablo 15).

Tablo 15. Kontrol Grubunun Birinci ve İkinci Karne Notları Ortalamalarının t Değeri.

KONTROL GRUBU							
	N	$\bar{X}$	SK	SH	s	t	p
ÖN TEST	70	45.32	9.17	1.09	138	0.52	p>.05
SON TEST	70	46.15	9.63	1.15			

Deney ve Kontrol grubu karne notları ortalamalarına ilişkin bulgular özetle belirtilecek olursa:

1- Ön-Test itibariyle Deney ve Kontrol gruplarının karne notları ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. $t=0.108$; $P>.05$ olarak belirlenmiştir (Tablo 12).

2- Kontrol grubu ile Deney grubunun ikinci karne notları ortalamaları farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. $t=2.13$; $P<.01$ (Tablo 13).

3- Bir sömestir boyunca deney grubuna rehberlik hizmeti sunulduktan sonra bu grubun hizmet öncesinde belirlenen karne notları ortalamaları ile hizmet sonrasında tesbit edilen karne notları ortalamaları arasındaki farklılık manidar bulunmuştur. $t= 2.80$; $P<.01$ (Tablo 14).

4- Kontrol grubunun birinci ve ikinci karne notları ortalamalarında manidar bir farklılık görülmemiştir. $t=0.52$; $P>.05$ (Tablo 15).

Yukarıdaki sonuçlar göz önünde bulundurulunca, deney grubuna verilen rehberlik hizmetlerinin, "Rehberlik hizmeti gören öğrencilerin notla ölçülen akademik başarılarının bir ifadesi olan karne notlarında belirli bir artış vardır" şeklinde ifade edilen bir numaralı araştırma alt hipotezinin doğrulanmış olduğu görülmektedir.

4- Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin, öğrencilerin okulun disiplin kurallarına ve genel düzenine uygun davranma başarıları üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek üzere yapılan gözlem çalışmasında, Tablo 16 ve Tablo 17'de yer alan gözlem formlarındaki bilgilerin birbirleriyle kıyaslanması esas alınmıştır. Söz konusu formlardaki bilgiler araştırmanın yürütüldüğü Diyarbakır Endüstri Meslek Lisesi disiplin Dosyasındaki resmi kayıtlardan alınmıştır. Dosyadaki kayıtlara göre Tablo 16'da yer alan Deney grubu öğrencilerinin işledikleri disiplin suçları Tablo 17'deki Kontrol grubu öğrencilerinin disiplin suçlarıyla kıyaslandığında, Deney grubundaki disiplin olayları hacminin % 4.83'lük bir oranı arz ettiği, Kontrol grubundaki öğrenci suçları oranının ise % 7.14 olduğu belirlenmiştir (x). İlgili tablolarda görüleceği gibi başarı ödülü alan öğrencilerin oranı Deney grubunda % 3.22 iken Kontrol grubunda % 1.42 olmuştur. Ayrıca bu Tablolarda görüldüğü gibi Deney ve Kontrol grupları öğrencilerinin işledikleri suçlar mahiyet itibarıyla da birbirlerinden önemli derecede farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Deney grubu öğrencileri tarafından, "Kapı kilidini bozmak, oyuncak tabanca taşımak" gibi hafif suçlar işlenmişken, Kontrol grubunda, "bıçakla kavga etmek ve yaralamak", "ders saatlerinde izinsiz atelye terketmek" yoklama fişini karalamak gibi Deney grubu öğrencilerinin suçlarına kıyasla daha ağır suçların işlendiği görülmektedir.

Okul disiplin kurulu birinci yarıyılta oluşturulmamış olduğu için Ön-Test niteliğindeki ölçümlerin ve belirlemelerin yapılmasına imkân olmamıştır. Bu sebeple burada yapılan tesbitler, "Kontrollü Son-test Model" çerçevesinde yapılmıştır. Mevcut incelemelere bakılarak denilebilir ki:

(x) Bu yüzdeler, doğru orantı yoluyla belirlenmiştir. Örneğin; Tablo 16'da görüldüğü gibi "oyuncak tabanca taşımak" suçundan dolayı kendilerine "sözlü uyarı cezası" verilen 2 kişinin sınıfın tamamına oranı, "62'de 2 olursa, 100'de x olur" şeklinde kurulan bir doğru orantı ile $X = \frac{62 \times 2}{100} = 3,22$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 16. Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu'na Göre Denek öğrencilerce İşlenen Disiplin Suçlarının ve Alınan Başarı Ödüllerinin Oranı

DENEY GRUBU				
Toplam Öğrenci Sayısı	İşlenen Suçun Çeşidi	Verilen Ceza	İşlenen Suçun	
			Frekans	Yüzdesi
62	Kapı Kilitini Bozmak	Beş gün okuldan uzaklaştırma ve ahlak notundan iki puan indirme	1	1.61
	Oyuncak Tabanca Taşımak	Sözlü Uyarı	2	3.22
Frekans ve Yüzde Toplamı :			3	4.83
BAŞARI ÖDÜLÜNÜN				
Çeşidi	Verildiği Kurum	Frekans	Yüzdesi	
Teşekkür	Okul Disiplin Kurulunca	2	3.22	
Takdirname	-	-	-	
Diğer	-	-	-	

1- Kontrol grubuna kıyasla, Deney grubundaki öğrenciler tarafından işlenen disiplin suçları oranı düşüktür. 2- Kontrol grubuna kıyasla, Deney grubu öğrencilerinde başarı ödülü alma oranı yüksektir. 3- Kontrol grubu öğrencileri Deney grubu öğrencilerinin işledikleri disiplin suçlarına kıyasla daha ağır disiplin suçları işlemişlerdir. Bu üç nokta, Deney grubu öğrencilerine verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Böylece, "rehberlik hizmeti gören öğrenciler, okulun disiplin kurallarına uygun davranmada daha başarılı olurlar. Bu başarılarının bir ifadesi olarak, bu öğrencilerin işledikleri disiplin suçları oranında ve ağırlığında hissedilir derecede bir azalma görülür" şeklinde ifade edilen dört numaralı hipotezin doğrulanmış olduğu görülmektedir.

Tablo 17. Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu'na Göre Kontrol Grubundaki Öğrencilerce İşlenen Disiplin Suçlarının ve Alınan Başarı Ödüllerinin Oranı

KONTROL GRUBU				
Toplam Öğrenci Sayısı	İşlenen Suçun Çeşidi	Verilen Ceza	İşlenen Suçun	
			Frekansı	Yüzdesi
70	Ders Saatleri İçinde İzinsiz Atelye Terketmek	2 gün kısa süreli okuldan uzaklaştırma Ahlak Notundan 2 puan indirme	2	2.85
	Bıçakla Kavga Etmek ve Yaralamak	5 gün kısa süreli okuldan uzaklaştırma. Ahlak notundan 2 puan indirme	1	1.42
	Yoklama Fişini Karalamak	Kınama cezası Ahlak Notundan 2 puan indirme	2	2.84
Frekans ve Yüzdeler Toplamı :			5	7.14
BAŞARI ÖDÜLÜNÜN				
Çeşidi	Verildiği Kurum	Frekansı	Yüzdesi	
Teşekkür	Okul Disiplin Kurulu	1	1.42	
Takdirname	-	-	-	
Diğer	-	-	-	

DENENCELERLE ELDE EDİLEN SONUÇLARIN KARŞILAŞTIRILMASI

Denek öğrencilere uygulanan rehberlik hizmetlerinin bu öğrencilerin başarısı üzerinde ne derece etkili olduğunu net bir şekilde görebilmek için denenciler ile araştırmadan elde edilen sayısal sonuçların karşılaştırılması uygun görülmüştür.

Denence 1 :

Birinci Bölüm'de bu araştırmanın bir numaralı denencesi, "Rehberlik hizmeti gören öğrencilerin, akademik başarılarının bir ifadesi olan karne notları ortalamalarında belirli bir artış vardır" şeklinde ifade edilmiştir.

Bu denenceyle ilgili olan araştırma sonuçları şunlardır.

1- Tablo 12'de görüldüğü gibi araştırmanın başlangıcında Deney ve Kontrol gruplarının birinci karne notları ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. yani iki grubun karne notları ortalamaları, araştırmanın başlangıcında eşit denecek kadar birbirine yakındır (Tablo 12; $t=0.108$, $p<.05$). Deney grubunun not ortalaması 45.15, Kontrol grubunun ortalaması ise 45.32'dir.

2- Kontrol grubu ile Deney grubunun ikinci karne notları ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. (Tablo 13; $t=2.13$, $P<.01$). Yani rehberlik hizmetleri sunulan Deney grubunun karne notları ortalaması, rehberlik hizmeti sunulmayan Kontrol grubunun karne notları ortalamasına kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Tablo 12'de görüldüğü gibi Deney grubunun ortalaması 49.50, Kontrol grubunun ortalaması ise 46.15'tir.

3- Deney grubunun 45.15 olan birinci karne notları ortalamasıyla, aynı grubun 49.50 olan ikinci karne notları ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 14; $t=2.80$, $P<.01$). Yani rehberlik hizmetlerinin verilmesinden sonra Deney grubunun karne notları ortalamasında araştırmanın başlangıcında belirlenen not ortalamasına kıyasla anlamlı bir yükselme kaydedilmiştir.

4- Kontrol grubunun birinci karne notları ortalaması olan 45.32 ile ikinci karne notları ortalaması olan 46.15 arasında görülen farklılık anlamlı bulunmamıştır (Tablo 15; $t=0.52$, $P>.05$).

Deneyisel araştırmanın gereği rehberlik hizmeti verilmeyen Kontrol grubunun Ön ve Son-Test ortalamaları arasında az bir fark varsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Yukarıda dört madde halinde belirtilen sonuçlar göz önünde bulundurulunca bir numaralı denencenin doğrulandığı görülmektedir.

Denence 2 :

"Rehberlik hizmeti verilen Öğrenciler, kişisel problemlerini çözmede daha başarılı olurlar. Bu başarının bir ifadesi olarak, bu öğrencilerin problem ortalamalarından belirli bir azalma görülür." şeklinde ifade edilen bu denenceyle ilgili araştırma sonuçları şunlardır.

1- Ön-Test itibariyle Deney grubunun 62.4 olan ortalaması ile Kontrol grubunun 61.8 olan problem ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani araştırmının başlangıcında bu iki grubun problem ortalamaları eşit denecek kadar birbirine yakındır (Tablo 7; $t=0.217$, $P>05$).

2- Son-Test itibariyle Deney grubunun "45" olan problem ortalamasıyla Kontrol grubunun "62.9" olan problem ortalaması arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur (Tablo 8; $t=2.978$, $P<.01$). Yani Deneysel Araştırma gereği rehberlik hizmetleri verilmeyen Kontrol grubunun problem ortalaması Deney grubunun problem ortalamasına kıyasla daha yüksek bulunmuştur ve bu iki ortalama arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

3- Deney grubunun "62.4" olan Ön-Test problem ortalaması ile "45" olan Son-Test problem ortalaması arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo 9; $t=2.720$, $P<.01$). Yani rehberlik hizmetinin verilmesinden sonra Deney grubundaki öğrencilerin problem ortalamalarında önemli ölçüde bir azalma olmuştur.

4- Kontrol grubunun "61.8" olan Ön-Test problem ortalaması ile 62.07 olan Son-Test problem ortalaması arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır (Tablo 10; $t=0.041$, $P>.05$).

Yukarıda dört madde halinde belirtilen sonuçlar göz önünde bulundurulunca iki numaralı denencenin doğrulandığı görülmektedir.

Denence 3:

"Rehberlik hizmeti gören öğrenciler, ders çalışma tutum ve alışkanlıklarına ilişkin hatalarını düzeltmede daha başarılı olurlar. Bu başarının bir ifadesi olarak bu öğrencilerin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği puanları ortalamasında belirli bir artış vardır." şeklinde ifade edilen bu denence ile ilgili araştırma sonuçları şöyle belirtilebilir.

1- Ön-Test itibariyle Deney ve Kontrol gruplarının Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğine ilişkin puan ortalamaları arasında görülen farklılık anlamlı bulunmamıştır. Deney grubunun ortalaması 317, Kontrol grubununsa 312'dir (Tablo 2; $t=0.44$, $P>.05$). Yani araştırmının başlangıcında iki gruptaki öğrenciler, sahip oldukları Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları bakımından birbirleriyle eşit denebilecek kadar yakın

bir benzerlik göstermektedirler.

2- Son-Test itibariyle Deney grubunun "341" olan ortalamasıyla Kontrol grubunun "323" olan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür (Tablo 3; $t=2.99$, $P<.01$). Yani rehberlik hizmetleri sunulan Deney grubunun Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumlarına ilişkin puan ortalaması, rehberlik hizmeti sunulmayan kontrol grubu puanlarının ortalamasına kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

3- Deney grubunun Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği uygulamasına ilişkin Ön-Test puanları ortalaması "317", Son-Test puanları ortalaması da "341" dir. Deney grubunun araştırmanın başlangıcında ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasından sonra belirlenen bu iki ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo 4; $t=2.56$, $P<.01$).

4- Kontrol grubunun Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğinin Ön-Test uygulamasındaki ortalaması "312", Son-Test uygulamasındaki ortalaması ise "323" olarak belirlenmiştir. İki grubun ortalamaları arasında cüzi bir fark varsa da bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 5; $t=1.25$, $P>.05$).

Kontrol grubunun Son-Test puan ortalamasındaki küçük artışın aynı ölçeğin uygulanışının tetrarlanması ve öğrencilerde kendiliğinden meydana gelen değişmeden kaynaklandığı söylenebilir.

Yani rehberlik hizmetleri verilmeyen kontrol grubunun, araştırmanın başlangıcında ve sonunda belirlenen Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumlarını ifade eden puanlarının ortalamaları Deney grubuna kıyasla birbirine oldukça yakındır. Bu yakınlık psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin Deney grubundaki öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Yukarıda dört madde halinde belirtilen sonuçlar göz önünde bulundurulunca üç numara denencenin doğrulandığı görülmektedir.

Denece 4 :

"Rehberlik hizmeti gören öğrenciler, okulun disiplin kurallarına uygun davranmada daha başarılı olurlar. Bu başarılarının bir ifadesi olarak, rehberlik hizmeti gören öğrencilerin işledikleri disiplin suçları oranında ve ağırlığında hissedilir derecede bir azalma görülür."

Bu denenceyle ilgili araştırma sonuçları şöyle belirtilebilir. Tablo 16 ve 17'de görüldüğü gibi:

1- Deney grubuna kıyasla Kontrol grubundaki öğrenciler tarafından işlenen disiplin suçları oranı yüksektir.

2- Deney grubuna kıyasla Kontrol grubundaki öğrencilerin aldıkları başarı ödülleri oranı düşük seviyededir.

3- Kontrol grubuna kıyasla Deney grubundaki öğrencilerin işledikleri disiplin suçları mahiyet itibarıyla daha hafif suçlardır.

Yukarıda üç madde halinde belirtilen araştırma sonuçları göz önünde bulundurulunca dört numaralı denencenin doğrulandığı görülmektedir.

C. SADECE DENEY GRUBU ÖĞRENCİLERİ İÇİN YÜRÜTÜLEN REHBERLİK UYGULAMALARINA İLİŞKİN BULGULAR

Aşağıda Deneysel Rehberlik Programı kapsamında yer alan beş rehberlik hizmet alanında yürütülen rehberlik uygulamaları sonucunda elde edilen bulgular verilmekte ve bu bulgular üzerinde yapılan bazı tartışmalar sunulmaktadır.

BİREYİ TANIMA SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR

Deney grubu öğrencilerini kişisel nitelikleriyle daha iyi tanıyabilmek ve onlara daha iyi rehberlik hizmeti verebilmek için gerekli olan bilgileri elde etmek, kendileriyle yakından ilgilenildiğini hissettirebilecek bir psikolojik etki bırakmak suretiyle onların olumlu ve bilinçli tavırlar geliştirmelerine yardım sağlamak üzere Türk Eğitim Sistemi'nde yaygın olarak kullanılmakta olan aşağıdaki bilgi toplama araçları, bu gruptaki öğrencilere uygulanmıştır.

1- Sosyometri, 2- Kimdir-bu, 3-Sistemik Gözlem Formu, 4- Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi, 5- Öğrenci Tanıma Fişi, 6-Başarısızlığın Nedenleri Anketi, 7- Odiyometre, 8-Snellen Tablosu, 9-Kuder İlgil Alanları Seçimi Envanteri, 10- Problem Tarama Listesi, 11- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği, 12- Otobiyoğrafi.

Bu araçların uygulanmalarına ilişkin bulguları, her araç için ayrı bir başlık altında sunmadan önce, bulguların net bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için bu araçların uygulama amaçları, gerekçeleri ve uygulama tarzı hakkında bilgi varmeye gerek duyulmuştur.

Yukarıda adı geçen araçların Deney grubu öğrencilerine uygulanmasının amaçları şöyle belirtilebilir.

1- Psikolojik danışma görüşmesinde bulunmak üzere başvurup randevu alan denek öğrenciler hakkında daha danışma öncesinde, psikolojik danışmanın sağlıklı yürütülmesi açısından gerekli olan ipucu niteliğindeki bilgileri temin etmek.

2- Grup Rehberliği faaliyetlerinin öğrencilerin ihtiyaç ve problemlerine hitab edecek şekilde yürütülmesini sağlamak.

3- Eğitsel kol çalışmalarında görevlendirilecek öğrencileri belirlemek.

4- Denek öğrencilerde kendileriyle yakından meşgul olduğu yönünde bir psikolojik etki bırakarak onların olumlu ve bilinçli tavırlar geliştirmelerine yardımcı olmak.

Bazı durumlarda denek öğrencilere uygulanan bir kısım aracın ortak uygulama sonuçlarından faydalanılmıştır. Böylesine uygulama sonuçlarının , birbirlerini desteklemesini sağlayacak şekilde, önem sırasına göre uygulanan araçlar; Sosyometri, Sistemik Gözlem Formu, Kimdir-bu ve Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi dir. Bu araçlardan Sosyometri, Sistemik Gözlem Formu ve Kimdir-bu, eğitsel kol çalışmalarında görevlendirilmek üzere her deney grubu sınıfından sosyal gelişme bakımından sınıf arkadaşlarına göre ilerde bulunan birkaç öğrenci ile geride bulunan birkaç öğrencinin belirlenmesi çalışmasında bir arada ve birlikte değerlendirilmişlerdir.

Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi uygulamasında ise yukarıda adı geçen üç aracın Ek: 17'de belirlenen sonuçların ışığında araştırmacı ve eğitsel kol rehber öğretmenleri tarafından Eğitsel Kol Faaliyetlerinde görevlendirilmeleri öngörülen öğrencilerin mevcut eğitsel kol çalışmaları içinde ilgi ve isteklerine en uygun bulunan birinde görevlendirilmelerinin sağlanması işleminde faydalanılmıştır.

Sosyal gelişme bakımından zayıf durumda bulunan öğrencilerin Eğitsel Kol programına yerleştirilerek, onların bu faaliyetler yoluyla daha ileri seviyede sosyal gelişme göstermelerine kolaylık sağlayacak bir sosyal ortamın meydana getirilmesine

özen gösterilmiştir.

Eğitsel rehberlik alanında yapılan çalışmalarda şu noktaya özellikle dikkat edilmeye çalışmıştır. Eğitsel Kol çalışmalarında sadece sosyal yönleri zayıf öğrencileri görevlendirmenin bu faaliyetlerin verimliliğini gölgeleyeceği düşünülmüştür. Sadece Sosyal bakımdan kuvvetli öğrencileri görevlendirmenin de sosyal açıdan zayıf öğrencilerin gelişmesi için bir fayda sağlamayacağı göz önünde bulundurulmuştur. Bu sebeple sosyal gelişme bakımından zayıf durumda olan öğrencilerin sosyal yönden iyi gelişmiş bir kaç öğrenci ile birlikte Tiyatro çalışması ya da sportif bir faaliyette görevlendirilmek suretiyle eğitsel faaliyetler çerçevesinde ekip çalışması yapmalarının sağlanması halinde zayıf öğrencilerin kuvvetlilerden birçok sosyal becerileri öğrenebilecekleri görüşünden hareket edilmiştir. Bu sebeple eğitsel kol faaliyetlerinde görevlendirilecek öğrencilerin yarısının kendi sınıflarına göre en iyi, yasının da en zayıf öğrenciler arasından seçilmesi uygun görülmüştür. Bu konuda Deney grubu sınıflarının eğitsel kol rehber öğretmenleriyle anlayış ve görüş birliği de sağlanmıştır.

1- Sosyometri Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Sosyometri, başlıca üç amaç için deney grubu öğrencilerine uygulanmıştır. Denek öğrencilerden herbirinin sınıf arkadaşları tarafından ne derece sosyal kabul gördüğünü belirlemek suretiyle:

1- Her bir Deney grubu sınıfından eğitsel kol çalışmalarında görevlendirilmeleri gereken öğrencileri saptamak için,

2- Diğer bilgi toplama araçlarıyla toplanan bilgilerin yanısıra, sosyometrik uygulamayla elde edilen bilgiler ışığında denek öğrencilere sunulan grup rehberliği çalışmalarına etkililik kazandırmak için,

3- Psikolojik danışma çalışmalarında, danışma öncesinde danışacak denek öğrencinin sınıf içindeki sosyal durumu hakkında bir fikir edinebilmek için deney grubundaki öğrencilere Sosyometri uygulanmıştır.

Bilgilerin gizliliğini muhafaza etmek için öğrencilerin isim ve numaraları yerine kodlanmış numaralar kullanılmıştır (Ek: 10,11 ve 12).

1E, 1C ve 1L sınıflarına ait bireylerin birbirlerini tercihlerini veren 10, 11 ve 12 numaraları Tablolardaki "Seçilme Derecesi" kolonunda öğrencilerin seçilme puan-

larının derecesi yazılmıştır. Bu seçilme dereceleri küçükten büyüğe doğru sıralanmak suretiyle her öğrencinin sınıf arkadaşları tarafından hangi derecede sosyal kabul gördüğü tesbit edilmiştir. Mesela Ek: 10'da görüldüğü gibi "Seçilme Derecesi" sütununda A9 kodlu öğrencinin seçilme derecesi "1"dir. Yani A9 kodlu öğrenci 1C sınıfında, arkadaşlarınca en çok tercih edilen öğrencidir.

Tercih edilme puanları yüksek olan öğrencilerin, kendi sınıflarındaki arkadaşlarına göre sosyal yönden iyi geliştikleri kabul edilmiştir. Aynı şekilde, arkadaşları tarafından en az tercih edilen öğrencilerin de sınıf arkadaşlarına göre sosyal bakımdan iyi gelişmedikleri ve bazı sosyal problemlerinin olduğu düşünülmüştür. Bu düşünceden hareket edilerek her Deney grubu sınıfından üçü sosyal bakımdan en iyi, üçü de en zayıf durumda bulunan altı öğrenci belirlenmiştir. Meselâ, Ek: 11'de görüldüğü gibi, B17 nolu öğrenci birinci derecede, B9 nolu öğrenci ikinci derecede ve B11 nolu öğrenci'de üçüncü derecede tercih edilmişlerdir. Yani bu öğrenciler, 1E sınıfı ortamında, sınıftaki arkadaşlarına göre sosyal bakımdan en iyi gelişmiş öğrencilerdir. Diğer yandan, aynı çizelgede B13 nolu öğrencinin seçilme puanı "0" dir ve arkadaşlarınca 13'üncü derecede tercih edilmiştir.

B12 kodlu öğrencinin tercih edilme puanı "1" dir. Bu öğrenci ise arkadaşları tarafından 12. derecede tercih edilmiştir. B2 kodlu öğrencinin seçilme puanı "2" dir. Bu öğrencinin de seçilme derecesi 11'dir. Yani B13, B12 ve B2 kodlu öğrenciler 1E sınıfında, sosyometri uygulamasına göre arkadaşları tarafından en az tercih edilen öğrencilerdir. Özetle belirtilecek olursa, bir deney grubu sınıfı olan 25 kişilik 1E sınıfında B17, B9 ve B11 kodlu öğrenciler, sınıf arkadaşları tarafından en fazla tercih edilen üç kişi olarak; B13, B12 ve B2 nolu öğrenciler ise arkadaşlarınca en az tercih edilen üç kişi olarak saptanmışlardır.

Böylece sosyometri uygulaması sonuçlarına göre 1E sınıfından üçü sosyal bakımdan en iyi, üçü de en zayıf durumda bulunan altı öğrenci belirlenmiştir. Diğer deney grubu sınıflarında da bu şekilde altışar öğrenci saptanmıştır. Ancak sadece sosyometri sonuçlarına bakılarak bu öğrencilerin sosyal durumları hakkında karar verilmeden önce bunların "Kimdir-bu" ve "Sistemik Gözlem Formu" uygulama sonuçlarına göre benzer sosyal durumda olup olmadıklarına bakılmıştır. Çünkü bu üç aracın da uygulama sonuçlarına bakılarak, sosyal gelişme durumları birbirine benzer derecede zayıf ya da kuvvetli olan öğrencilerin eğitsel kol faaliyetleri programına yerleştirilmeleri hedef

alınmıştır.

2- Sistematiik Gözlem Formu Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Sosyometri uygulamak suretiyle her bir deney grubu sınıfından, üçü sosyal bakımdan sınıflarındaki arkadaşlarına göre en ileri, üçü de en geri durumda bulunan toplam altı kişiden ibaret olan öğrencilerin isim ve numaralarının yazılmış bulunduğu sistematiik gözlem formu, fotokopi ile çoğaltılarak ders öğretmenlerine dağıtılmıştır (Ek:13).

Ancak bu araştırma raporunda öğretmenlerin ve öğrencilerin isimlerinin belirtilmesinin, gizlilik ilkesine aykırılığı düşünülerek öğretmen ve öğrenciler belirli kodlarla anılmışlardır.

Öğretmenlerin, isimleri Sistematiik Gözlem Formu üzerinde yazılmış bulunan öğrencileri gözleme tabi tutarken nasıl davranacakları Sistematiik Gözlem Formu'nun girişinde açıklanmıştır. Ek:13'te görüldüğü gibi öğretmenlerce öğrencilerin hangi davranışlarının gözleneceği, gözlem sonrasında öğretmenlerin öğrenciler hakkında edindikleri kanaatlerini, derecelenmiş bir ölçek kullanılmak suretiyle sayısal olarak nasıl kaydedebilecekleri açıklanmıştır.

Ek:13'te görüldüğü gibi 1E sınıfının B01 kodlu öğretmeni tarafından doldurulan Sistematiik Gözlem Formunda, B2 kod numaralı öğrenci gözlenen bütün davranışlardan toplam olarak 48 puan almıştır. 1E sınıfında ders veren diğer öğretmenlerin de B2 nolu öğrenci hakkındaki toplam gözlem puanları bir birleriyle toplandıktan sonra elde edilen sonal puanın 100 üzerinden değeri bulunarak kanaat notuna dönüştürülmüştür. 1E sınıfındaki bu B2 nolu öğrencinin öğretmenlerinden aldığı gözlem puanlarının toplamı 335 olmuştur. Eğer bu öğrenci, kendisi hakkında gözlem yapmış bulunan sekiz öğretmeninden, gözlenen 12 davranış için $12 \times 5 = 60$ şeklinde tam puan almış olsaydı, $60 \times 8 = 480$ puan almış olacaktı. Bunun için B2 nolu bu öğrencinin 335 olan toplam gözlem puanını 100 değer üzerinden sonal puana dönüştürürken, "480 puan 100 değer alırsa, 335 puan x değer alır" şeklinde kurulan bir doğru orantı ile $X = \frac{335 \times 100}{480} = 74$ olarak bulunmuştur.

Görüldüğü gibi B2 kodlu 1E sınıfı öğrencisi 74 gözlem puanı almıştır. Üç deney grubu sınıfının her birinde altı kişi olmak üzere toplam 18 öğrencinin öğretmenleri tarafından gözlenmek suretiyle almış oldukları sonal gözlem puanları hep

yukardaki şekilde hesaplanmıştır.

Ek: 17'de görüldüğü gibi her sınıftan altışar kişi olmak üzere 1C, 1E ve 1L sınıflarından sosyometri uygulama sonuçlarıyla belirlenmiş bulunan toplam 18 öğrencinin 100 değer üzerinden hesaplanmış sonal gözlem puanları ve puanların dereceleri yazılmıştır. Ek: 17'de sosyometrik uygulama sonucu arkadaşlarına tercih edilme derecesi ile gözlem puanı derecesini birbiriyle karşılaştırmak suretiyle o öğrencinin sosyal gelişme seviyesini belirlemek mümkün olabilmiştir. Ancak yine de Deney grubundaki 18 öğrencinin, sosyal davranışları hakkında karar vermeden önce, bu öğrencilerin davranışlarının, bir de Kimdir-bu tekniği uygulama sonuçlarına bakılarak incelenmesi uygun görülmüştür. Yapılan belirlemelerin güvenilirliğini sağlamak açısından buna gerek duyulmuştur.

3- Kimdir-bu Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Kimdir-bu Tekniği Deney grubu öğrencilerine uygulanırken;

1- Psikolojik danışma grösümesinde bulunacak öğrencileri, sosyal yönleriyle tanımak,

2- Eğitsel kol faaliyetlerinde görevlendirilecek öğrencileri belirlemek,

3- Grup rehberliği çalışmalarında sınıf arkadaşlarıncı olumlu ve olumsuz kişilik özellikleriyle anılan öğrencilerin oranını saptayarak olumlu kişilik özellikleri sergilemenin önemini vurgulama zeminini meydana getirmek amaçlanmıştır.

Ek: 14, 15 ve 16'da 1C, 1E ve 1L Deney grubu sınıflarının Kimdir-bu Tekniği Cevapları Tasnif çizelgeleri yer almış bulunmaktadır. Bu çizelgelerde ayrı sütunlarda her öğrencinin, sınıftaki arkadaşları tarafından:

- 1- Toplam anılma sayısı,
- 2- Olumlu kişilik nitelikleriyle anılmanın toplam sayısı,
- 3- Olumsuz kişilik nitelikleriyle anılmanın toplam sayısı,
- 4- Kendim ile uyma toplam sayısı yazılmıştır.

Ayrıca bu çizelgelerde olumlu ve olumsuz anılma sayılarının önem dereceleri

(x) Burada önemli olan her öğrencinin olumlu ve olumsuz anılma puanlarının toplam sayısını saptayarak, bu puanları büyüklük sırasına göre dercelendirmek suretiyle sınıfa göre en çok ve en az sosyalleşen birkaç öğrenciyi belirlemektir.

de yazılmıştır. Olumlu ve olumsuz anılma sayılarının önem dereceleri, bu sayıların büyükten küçüğe doğru sıralanmaları suretiyle saptanmışlardır. Mesela, Ek: 14'te A16 kodlu öğrencinin olumlu anılma puanı 29'dur. Bu çizelgede en büyük anılma puanı 29 olduğu için bu olumlu anılma puanının derecesi "1" olarak yazılmıştır [Bkz.sf.71(x)].

Kimdir-bu tekniği uygulamasıyla ilgili bu işlemler tamamlandıktan sonra Ek:17'de görüldüğü gibi daha önce Sosyometri ve Sistemik Gözlem Formu uygulamasıyla sosyal durumları belirlenmiş bulunan öğrencilerin, bir de Kimdir-bu uygulamasına göre sosyal durumları sayısal olarak belirtilmiştir. Mesela Ek:17'de görüldüğü gibi 1C sınıfında A1 nolu öğrencinin Sosyometri uygulamasındaki seçilme derecesi 10'dur. Kendi sınıfında en az tercih edilen üç kişinin içinde yer almaktadır. Yani sosyal bakımdan zayıftır. Bu öğrenci Sistemik Gözlem Formu uygulama sonucu itibarıyla de sosyal durumu gözlenen öğrenciler arasında en zayıf öğrenci olarak görülmektedir.

Ek:17'de söz konusu A1 kodlu öğrencinin Kimdir-bu uygulama sonuçlarına bakıldığında görüldüğü ki bu öğrencinin Kimdir-bu olumlu anılma puanı 5, olumsuz anılma puanı ise 33'tür. 33 puanının derecesi ise "1" dir (Ek:17). Yani bu öğrenci Kimdir-bu tekniğine göre de sosyal yönden zayıf öğrenciler arasında bulunmaktadır.

Sonuç itibarıyla yukarıda adı geçen üç tekniğin uygulama sonuçlarına göre A1 kodlu öğrencinin 1C sınıfında sosyal durumu en zayıf üç öğrenciden biri olduğu görülmektedir. Ek:17'deki en son sütunda görüldüğü gibi Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi uygulama sonuçlarına göre, bu öğrencinin, spor alanına ve özellikle Futbola ilgi duyduğu belirlenmiştir. Bu yüzden 1C sınıfındaki bu A1 kodlu öğrencinin de görüşü alındıktan sonra kendi isteğiyle ve sınıf öğretmenin bilgisi dahilinde araştırmacı tarafından okulun amatör futbol takımına yerleştirilmiştir.

A- Öğrencinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi Uygulamasına İlişkin

Bulgular :

Sosyometri, Sistemik Gözlem Formu ve Kimdir-bu araçlarının birbirlerini destekleyen uygulama sonuçları göz önünde bulundurularak eğitsel kol faaliyetlerinde görevlendirilmesi kararlaştırılan her bir öğrencinin, okulda faaliyet halinde bulunan mevcut eğitsel kol çalışmalarından, kendi ilgi ve isteğine uygun birinde görevlendirilmesinin sağlanmasına önem verilmiştir. Bunu için bütün denek öğrencilere uygulanan "Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi" uygulama sonuçlarına

başvurulmuştur. Ek: 17'de görüldüğü gibi 1C sınıfında A1 kodlu öğrenci, yukarıda adı geçen Sosyometri, Kimdir-bu ve Sistemik Gözlem Formu gibi üç aracın ortak sonuçlarına göre sosyal bakımdan sınıftaki arkadaşlarına göre sosyal bakımdan zayıf bir öğrenci olarak belirlenmiştir. "Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi" sonucuna göre bu öğrencinin belirgin ilgi alanının Tablodaki son kolonda görüldüğü gibi futbol olduğu görülmüştür. Bu sebeple bu öğrenci, ilgileri de göz önünde bulundurularak, spor kolu faaliyet programına yerleştirilmiştir. Ek:17'de görüldüğü gibi "Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi" sayesinde yukarıda adı geçen üç aracın ortak uygulama sonuçlarına göre eğitsel kol çalışmalarında görevlendirilmeleri kararlaştırılan sekiz öğrencinin ilgi duydukları belirgin faaliyet alanları belirtilmiştir. (müzik, edebiyat vb.). Bu sekiz öğrenci okulda hizmete açık durumda bulunan spor, müzik, tiyatro, edebiyat ve folklor kollarına, ilgilerine uygun olarak yerleştirilmişlerdir. Öğrencilerin beyan ettikleri ilgi alanları sadece "Ek:17" de belirtilen altı alanla kısıtlı değildir. Ancak okuldaki personel yetersizliği sebebiyle yalnızca beş eğitsel kol programı faaliyet halinde olduğu için öğrencilerin bu konudaki tercih hakkı, spor kolunun iki branşı ile birlikte toplam altı ilgi alanıyla kısıtlı olmuştur.

5- Başarısızlığın Sebepleri Anketi Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Rehberlik ve araştırma merkezlerimizde yaygın olarak kullanılmakta olan bu anket bünyesindeki 31 adet problemten herbirinin öğrencilerin yüzde kaç tarafından başarısızlığın sebeplerinden biri olarak algılandığı belirlenmiştir. Ek: 18'de 1E sınıfı öğrencilerine uygulanmış bulunan Başarısızlığın Sebepleri Anketinin sonuçları verilmiştir. Ankette yer alan muhtemel başarısızlık sebeplerinin listesi ise Ek: 17'de sunulmuştur.

Ek:18'de görüldüğü gibi 1E sınıfı öğrencilerinin % 72'si başarısızlıklarının birinci derecedeki sebebi olarak anket bünyesindeki 8 nolu başarısızlık sebebi olan "iyi ders çalışma yöntemlerini bilmediğinden" sebebini işaretlemişlerdir.

Bu öğrenciler, başarısızlıklarının ikinci derecedeki sebebi olarak, "6" nolu "Sağlığımın bozuk olması yüzünden" ve "17" nolu "Çalıştığım halde yapamayışım" sebeplerini göstermişlerdir. 1E sınıfı öğrencileri, akademik başarısızlıklarının üçüncü derecedeki sebebi olarak da "20" nolu "Aynı güne ikiden fazla sınavın yapılmasından" sebebini işaretlemişlerdir.

Başarısızlığın nedenleri Anketi uygulamasından elde edilen bulgular,

sınıfsaatlerinde deney grubu öğrencilere yönelik olarak yürütülen grup rehberliği çalışmalarında kullanılmıştır. Öğrencilerin kendi akademik başarısızlıklarının başlıca sebepleri olarak yorumladıkları ilgili anketteki başarısızlık nedenleri önem sırasına göre belirlendikten sonra çok önemli görülen sebepler sınıf ortamında tartışılmıştır.

Bu şekilde öğrencilerin kendi başarısızlıklarının sebepleri hakkındaki yorumları üzerinde yapılan tartışmalar, onların kendi hatalı yorumlamalarından kaynaklanan yanlışlarını anlamalarını ve başarısızlık sebepleri konusunda anlatılanları ilgiyle dinlemelerini sağladığı görülmüştür.

6. Problem Tarama Listesi Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Rehberlikten önce Deney grubu öğrencilerine Ön-Test aracı olarak uygulanmış olan Problem Tarama Listesi'nin değerlendirilmesiyle bir çok Bulgular elde edilmiştir. Bu bulguların denek öğrencilere sunulan rehberlik hizmetlerinin verimliliğine önemli ölçüde ışık tuttuğu söylenebilir. Meselâ her bir denek öğrencinin frekansı yüksek problem alanları Problem Tarama Listesi cevap kağıdı üzerinde belirlenmiştir. Rehberlik uzmanı ile psikolojik danışma görüşmesi yapmak üzere psikolojik danışma sekreterliğinden randevu alan her denek öğrencinin danışma öncesinde kendisine ait Problem Tarama Listesi cevap kağıdı, bireyi tanıma servisi Klasör'ünden çıkarılarak incelenmiştir. Öğrencinin Problem Tarama Listesi cevap kağıdı üzerinde bulunan problem alanlarındaki problem miktarları birbiriyle karşılaştırılmıştır. Böylece psikolojik danışma esnasında danışan öğrencinin problem miktarı en yüksek problem alanına bakılarak onun psikolojik danışma etkileşimi içinde anlatmaya çalıştığı fakat korkma, utanma ve anlatım yetersizliği gibi sebeplerle anlatmakta zorluk çektiği problemi hakkında muayyen derecelerde bilgi elde edilebilmiştir.

Sınıf rehberlik saatlerinde grup rehberliği çerçevesinde yürütülen tartışmalı eğitsel rehberlik çalışmalarında da grubun, frekansı yüksek problemleri ve problem miktarları büyük sayıda bulunan öncelikli problem alanları üzerinde durulmuştur. Meselâ, EK:19' de görüldüğü gibi 1E sınıfı öğrencilerine uygulanan Problem Tarama Listesi bünyesinde yer alan 330 problemin frekanslarının büyüklük itibarıyla sıralanması durumunda ilk 10 sıraya giren problemlerin isimleri belirtilmiştir. 1E sınıfı öğrencilerine sınıf saatinde sunulan grup rehberliği çalışmasında bu problemler tartışma konusu edilmiştir.

EK:19' da grüldüğü gibi "Ders Çalışmaya Fazla Zaman Veremiyorum" isimli ve 050 numaralı problemin frekansı 18'dir. Bu problem, 25 mevcutlu 1E Sınıfındaki öğrencilerin %72'sinin ortak ve birinci derecede öncelikli problemidir.

Bu nitelikleri dikkate alınarak bu problem öncelikle ele alınmıştır. Haftalık sınıf saatlerinde denek öğrencilere bu konuda bazı açıklamalar yapılmıştır. Örneğin "Probleminin çözüme kavuşturulması için ders çalışma zamanlarında Zaman Cetvelini nasıl doldurulacağını öğretmesine özen gösterilmiştir. Zaman Cetvelinin en az iki hafta süreyle etkili kullandıkları takdirde belirli bir süre sonra, hem ödev yapma ve sınava hazırlanmaya yetecek şekilde zamanlarını dikkatle plânlıyacaklarını hem de çalışmaya ayırdıkları zamanlarını verimli bir biçimde kullanabilme yeterliği kazanabilecekleri anlatılmıştır.

EK:20'de 1C sınıfı öğrencilerinin Problem Tarama Listesi uygulamasıyla belirlenen 11 alandaki problemleri verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi birinci derecede önemli problem alanı IMT kodlu 132 frekanslı olan "Ders Çalışma Tarzı, öğrenme ve ödevle ilgili problemleri"i içeren problem alanıdır (x). Bu problem alanı, sınıf saatlerinde yürütülen grup rehberliği çalışmasında ele alınmıştır. Verimli ders çalışma tarzı ve etkili öğrenme konusunda eğitsel bilgiye sınıfça ihtiyaç duyulduğu belirtilerek sınıfın ilgisi bu konuya çekildikten sonra, verimli çalışma tekniklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Ek: 20'de görüldüğü gibi Deney grubu sınıfları olan 1C, 1E ve 1L sınıflarına uygulanan Problem Tarama Listesi sonuçlarına göre, Boş Zamanları Değerlendirmeyeyle ilgili Problem Alanı, bu öğrenciler için birinci derecede önemli problem alanı olarak belirlenmiştir. Bu belirlemeden hareket edilerek, Deney grubu öğrencilerine topluca grup rehberliği yapıldığı zaman boş zamanların iyi değerlendirilmesiyle ilgili bilgiler sunulmuştur.

Denek öğrencilerin ikinci derecede önemli problem alanı ise parasal durumla ilgili problemleri kapsayan problem alanı olmuştur. Bu problem alanı hakkında danışman tarafından okul idaresine bilgi verilmiştir. Sonradan yapılan izleme çalışması sonunda okul idaresince Okul Koruma Derneği kanalıyla parasal sıkıntı içinde bulunan bazı öğrencilere bir miktar para ve giyim-kuşam yardımı yapıldığı öğrenilmiştir.

(x) Deney grubunu oluşturan 1C, 1E ve 1L sınıflarında uygulanan PTL'nin 11 alandaki problemlerinin frekansını burada belirtmenin araştırma raporunun hacmini gereğinden fazla büyütebileceği düşünülmüştür. Bu yüzden örnek verirken alfabetik olarak birinci sırada bulunan 1C sınıfı ele alınmıştır.

Üçüncü derecede önemli problem alanı ise Ders Çalışma Tarzı, Öğrenme ve Ödevle İlgili problem alanı olmuştur. Sınıf rehberlik saatlerinde bu konu üzerinde durulmuştur. Denek öğrencilere sınıf saatlerinde randımanlı ders çalışma tarzı hakkında bilgi verirken, 1C, 1E ve 1L sınıfları öğrencilerine Problem Tarama Listesi uygulama sonuçlarına göre çalışma tarzı, öğrenme ve ödevle ilgili problem alanının ortak bir problem alanı olduğu ifade edilerek bu konuda kendilerine sunulan bilgiye motive olmaları sağlanmıştır.

Ek: 22'de görüldüğü gibi 1C, 1E ve 1L sınıflarına uygulanan Problem Tarama Listesi değerlendirme sonuçlarına göre belirlenen problemler, büyükten küçüğe doğru sıralandıktan sonra ilk 10 sıralama içinde yer alan problemlere öncelikle yer verilmiştir. Bu üç sınıfın öğrencilerine topluca grup rehberliği yapıldığı zaman bu 10 problem sınıf ortamında tartışılmış ve grup içinden gelen öneriler de göz önünde bulundurularak bu problemlerin çözümünü kolaylaştıracak nitelikte açıklamaların yapılmasına özen gösterilmiştir.

7- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğine İlişkin Bulgular :

Rehberlikten önce Deney grubu sınıfları öğrencilerine Ön-Test olarak uygulanan Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği Sonuçları, grup rehberliğinde kullanılmak üzere değerlendirilmiştir. Bu öğrencilerin, grup rehberliği yardımıyla düzeltilmesi gereken hatalı durumdaki çalışma alışkanlıkları ve tutumlarının belirlenmesine çalışılmıştır. Örneğin, üç deney grubu sınıfının hatalı durumda olan ve öncelikli olarak ilk 10 sıralamada yer alan, çalışma alışkanlıkları ve tutumlarının belirlenmesine özen gösterilmiştir. Ek: 23'de alfabetik olarak önde bulunan 1C sınıfının hatalı durumda olan ve ilk 10 sıralamada yer alan çalışma alışkanlıkları ve tutumları örnek olarak verilmiştir. Ek: 23'de görüldüğü gibi 1C sınıfındaki öğrenciler grupça 22 numaralı çalışma tutumunda 30 puan almıştır. Bu puan en düşük puan olduğu için grup rehberliği çalışmalarında düzeltilmek üzere öncelikle ele alınması için birinci derecede önemli kabul edilmiştir.

Öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumlarına ilişkin hatalarının farkına varmaları ve o hatalarını rehberlik hizmetlerinin sağladığı eğitsel yardımla belirli derecelerde düzeltmeleri halinde daha yüksek seviyede akademik başarı gösterebilecekleri düşünülmüştür.

Bu düşünceden hareket edilerek grup rehberliği çalışmalarında Ek: 23'de belirtilen 1C sınıfı öğrencilerince düşük puan alınan 10 hatalı tutumun üzerinde önemle

(x) 1C sınıfının mevcudu "19" dur. Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğinin her bir maddesinde alınabilecek tam puan "5"tir. Bu yüzden ölçeğin bir maddesinde sınıfça alınabilecek tam puan "95"tir.

durulmuştur. Meselâ, Ek:23'deki 22 numaralı "Derste anlamadıklarımı öğretmene sormaktan çekinirim" tutumunda sınıfın tamamının notu 30'dur. Bu ölçek maddesinde sınıfça tam puan alınmış olsaydı 95 puan elde edilebilirdi [Bkz.sf.76(x)].

Halbuki sınıfça alınan 30 puan, hem en düşük puandır ve hemde sınıfça alınması beklenen 95 puandan çok uzakta bulunmaktadır. Bunun için grup çalışması sınıfın tamamınca 30 puan alınan bu 22 numaralı "Derste anlamadıklarımı öğretmene sormaktan çekinirim" isimli ölçek maddesi üzerinde öncelikle durulmuştur.

Mesela, sınıf saatinde 1C sınıfı öğrencilerine uygulanan Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği uygulama sonuçları incelendiğinde, bu öğrencilerin derste anlamadıklarını ders öğretmenlerine sormaktan çekindikleri görülmüştür. Bu durumun hatalı bir tutumu sergilemekte olup olmadığı sınıf ortamında tartışılmıştır. Bu konuda öğrencilerden gelen fikir ve önerilerin danışman tarafından olumlu yönde kanalize edilmesine özen gösterilmiştir. Yapılan tartışmalar sonucunda öğrencinin derste anlamadığını öğretmenine uygun bir tarzda sormasının doğru olduğu görüşü sınıfın çoğunluğu tarafından dile getirilmiştir. Diğer öncelikle ele alınması gereken tutumlar üzerinde de bu şekilde durulmuştur. Böylece tutum ve alışkanlıkları iyi durumda olan öğrencilerin görüşlerinden diğer öğrencilerin de faydalanmasına imkan sağlanmaya çalışılmıştır.

Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları konusuna öğrencilerin büyük bir ilgi duydukları görülmüştür. Öğrencilerin konuya gösterdikleri bu yakınlığın sebebinin, tartışma konusu olan tutumların, onların kendi yaşantılarından seçilmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

8- Kuder İlgili Alanları Tercihi Envanteri Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Psikolojik danışma görüşmesinde bulunan denek öğrencilerden ailesinin baskısıyla endüstri meslek lisesinde okumak sorunda kalma, endüstri meslek lisesinin, kendi ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere hazırlayan bir okul olup olmadığına dair endişeleri bulunan öğrencilere, önceden üç Deney grubu, şubesine uygulanıp, Bireyi Tanıma Servisi Klasörün'de muhafaza edilen Kuder İlgili Alanları Tercihi Envanteri uygulama sonuçlarına bakılarak faydalı olunmaya çalışılmıştır.

Bu envanterin uygulanmasının Denek öğrencilerin karar verme davranışları üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek üzere kendileriyle aynı zamanda Kuder İlgili

Alanları Tercihi Envanteri uygulama sonuçları hakkında danışma görüşmesi yapılan öğrenciler, sonucu izleme servisi çerçevesinde izlenmişlerdir.

İzleme çalışması sonuçlarına göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, bu uygulamadan önemli ölçüde faydalandıklarını, ilgi profiline dayalı olarak rehberlik elemanı tarafından kendilerine yapılan açıklamalar sayesinde okulları ve gelecekleriyle ilgili bazı endişelerden, içi çatışmalarından kurtulduklarını ifade etmişlerdir.

9- Otobiyoğrafi Uygulamasına İlişkin Bulgular :

DeneySEL Rehberlik programının uygulandığı ikinci s6mestir başında deney grubu öğrencilerini çeşitli yönleriyle tanımak üzere uygulanan otobiyoğrafi metinleri Bi-reyi Tanıma Servisi Klas6r'ünde bir yarım dosya içinde muhafaza edilmiştir. Psikolojik danışma görüşmesi yapmak üzere başvurup randevu alan her denek öğrencinin danışma öncesinde otobiyoğrafi metni bu dosyadan alınarak incelenmiş ve psikolojik danışma görüşmesinde kullanılmak üzere bazı kısa notlar alınmıştır.

Otobiyoğrafinin danışan öğrenci hakkında diğer yollarla sağlanan bilgileri destekleyici olduğu, öğrencinin kendini nasıl gördüğüne dair bir fikir verdiği, danışmanın beklentileri ve düşün kırıklıkları hakkında ipucu niteliğinde bilgi sağladığı, böylece danışanın danışman tarafından daha iyi tanınmasını sağlayarak psikolojik danışmanın etkililiğine bilimli bir katkı sağlayabildiğı görölmüşür.

Grup rehberliğinin yürütüldüğü rehberlik saatlerinde yapılan grup tartışmalarında öğrenciler, otobiyoğrafi yazmakla bazı sıkıntılardan kurtulduklarını, otobiyoğrafik anlatımla belirli bir ferahlama duyduklarını ifade etmişlerdir.

10- Snellen Tablosu Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Görme yetersizliğinden kaynaklanan bir başağrısının etkisiyle düşük verimle çalışmak durumunda olan denek öğrencilerin belirlenmesine çalışılmıştır.

Bu amaçla üç deney grubu sınıfının öğrencileri Snellen Tablosu kullanılarak Rehberlik ve Araştırma Merkezi uzmanlarının da yardımıyla göz taramasından geçirilmişlerdir.

Bu tarama çalışması sonucunda, 62 kişilik Deney grubu öğrencileri içinde beş kişinin gözlüğe ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir.

Gözlüğe ihtiyaç duyup hastaneye sevk edilen ve hastanece, gözlük takmaları zorunlu görülen fakat gözlük satın alamayacak durumda olan üç öğrenciye Okul Korumaya Derneği'nin öğrencilere yardım fonundan gözlük alınmıştır.

Sonucu İzleme Servisince, gözlük taktıktan sonra çalışma durumlarında bir değişiklik olup olmadığı, gözlüklü duruma uyum sağlayıp sağlamadıkları konusunu görüşmek üzere bu öğrencilerle grupça görüşme yapılmıştır. O görüşmede, öğrenciler gözlük takmanın kendilerinde bir hoşnutluk meydana getirdiğini, gözlük taktıktan sonra daha az baş ağrısı çektiklerini ifade etmişlerdir.

11- Odiyometre Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Deney grubu öğrencileri odiyometre (işitme ölçü cihazı) kullanılmak suretiyle işitme taramasından geçirilmişlerdir.

Denek öğrencilerin işitme durumları, saf ses eşik diyağramına daydedilmiştir. Saf ses eşik diyağramı üzerinde işitme kayıpları 30 desibelin (dB) altında olan öğrenciler hastaneye sevk edilmişlerdir.

Hastaneye sevk edilen 2 öğrencinin ilaçla tedavisi yapılmıştır. Bu öğrenciler "Sonucu İzleme Servisi" tarafından izlenmişlerdir. Sonucu izleme servisi kayıtları incelendiğinde bu öğrencilerden birinin işitme durumunda önemli bir düzelmenin olduğu, bir öğrencinin de tedavisinin devam ettiği görülmüştür.

12- Öğrenci Tanıma Fişi Uygulamasına İlişkin Bulgular :

Denek öğrencileri sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yönleriyle tanımak üzere 1C, 1E ve 1L sınıflarından oluşan Deney grubu öğrencilerine Öğrenci Tanıma Fişi uygulanmıştır.

Bu aracın uygulanmasıyla elde edilen çeşitli bulguların, Deney grubu öğrencilerine sunulan psikolojik danışma ve grup rehberliği hizmetlerinin daha etkili bir tarzda yürütülmesi çabalarına önemli kolaylıklar getirdiği söylenebilir.

Öğrenci Tanıma Fişi uygulama sonuçlarına göre 1E sınıfı öğrencilerinin % 10'unun evde ders çalışmak için bağımsız bir odalarının olmadığı görülmüştür.

1E sınıfına sunulan grup rehberliği çalışmasında, bu sınıftaki öğrencilerin % 10'unun evde ders çalışmak için bağımsız bir odalarının olmadığı konusu dile getiril-

miştir.

Ders çalışmak için bağımsız bir odası bulunmayan öğrencilerin ders çalışırken hangi noktalara dikkat etmeleri gerektiği hususu grup tartışmalarına konu olmuştur.

Yine Öğrenci Tanıma Fişi uygulama sonuçlarına göre 1E sınıfı öğrencilerinin % 58'inin şu yada bu şekilde kendilerini ders çalışmaktan alıkoyan çeşitli problemlerinin olduğu belirlenmiştir.

Böylece bu ve benzeri bir çok örnek sayesinde grup içinde her bir öğrencinin, "Problemlili Kimsenin" sadece kendisi olmadığını bilincine varmak suretiyle güven duymasına yardım edilmiştir.

Grup rehberlik faaliyetleri içinde, sınıftaki öğrencilerin ortak sorunu olan problemlerin grup dinamizminden faydalanılarak çözüme kavuşturulmasına özen gösterilmiştir.

PSİKOLOJİK DANIŞMA SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR

Sömestir başında öğrencilerin psikolojik danışma görüşmesi yapma taleplerinin az olduğu fakat sömestir sonlarına doğru bu talepte bir artışın olduğu gözlenmiştir. Psikolojik danışma görüşmesinde bulunma talebindeki bu artışın grup rehberliği'nin olumlu etkisinden ve psikolojik danışmayı teşvik edici olmasından kaymaklandığı söylenebilir.

Psikolojik danışmada zaman zaman demokratik ve geleneksel yöntemler kullanılmış olmakla beraber, genellikle karma (eklektik) yöntemin kullanılması gerekmiştir.

Psikolojik danışma öncesinde incelenmek üzere hazırlanıp Psikolojik Danışma Servisi Dosyasında hazır bulundurulmuş denek öğrencilerin Renbirlik Toplu Dosyalarının psikolojik Danışma çalışmalarına önemli kolaylıklar sağladığı görülmüştür. Rehberlik Toplu Dosyası örneği Ek: 2'de verilmiştir.

YERLEŞTİRME SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR

Bireyi Tanıma Servisi çerçevesinde gerek denek öğrencilere uygulanan Sos-

yometri, Kimdir-bu ve Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi gibi araçların uygulanmasıyla gerek sınıf ve ders öğretmenlerince denek öğrenciler üzerinde yapılan gözlemlerin sonucunda elde edilen bilgilerin ışığında bazı öğrenciler, çeşitli eğitsel kol çalışma programlarına yerleştirilmek üzere seçilmişlerdir.

Eğitsel kol rehber öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda, öğrencilerin eğitsel kol çalışma programlarına bu şekilde yerleştirilmelerinin etkileyici olduğu, belirlenmiştir. Eğitsel kol faaliyetlerinde görevlendirilen öğrencilerin önemli ölçüde sosyal beceriler kazandıkları, giderek daha uyumlu bir hale gelebildikleri bu öğretmenlerin sözel ifadeleriyle açıklık kazanmıştır.

BİLGİ SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR

Çalışma Takviminde belirtilen konularda hem Deney grubundaki öğrencilere, hem de bu grubun sınıf öğretmenlerine sunulması plânlanan bilgilerin muhtevası, bilgi sunma işleminden bir hafta önce yazılı metin halinde hazırlanarak Bilgi Servisi Dosyası'nda hazır bulundurulmuştur. Sunulacak bilgi içeriğinin önceden hazırlanmış olması, bu materyali, sunma işleminden belirli bir süre önce kontrol edilip eksikliklerinin düzeltilmesine imkan sağlamıştır.

Denek öğrencilerin velilerine sunulan 2 saatlik konferansta;

a) Öğrencilerin daha fazla psikolojik danışma hizmetinden faydalanmaları için veliler tarafından teşvik edilmesini sağlamak amacıyla rehberliğin önemi hakkında araştırma bulgularına dayalı bilgi verilmiştir.

b) Evde öğrenciye iyi bir öğrenme ortamının nasıl sağlanacağı belirtilmiş ve okul dışı zamanda öğrencinin verimli ders çalışmasını engelleyici, yoğun ev işlerinin verilmemesi dile getirmiştir.

c) Öğrencinin sağlığının korunmasına nasıl yardımcı olunacağı, ergenlik çağıının başta gelen gelişim problemlerinin neler olduğu konusunda bilgi verilmiştir.

Denek öğrencilere 13 saat süreyle sunulan tartışmalı grup rehberliği çalışmalarında, verimli ders çalışma, ders dinleme, not tutma, sınava hazırlanma, sağlık ve beslenme kurallarına uygun davranma, okul rehberlik hizmetlerinden etkili faydalanma yolları gibi konularda eğitsel bilgi sunulmuştur.

Deney grubundaki öğrencilerin sınıf öğretmenlerine, Denek öğrencilere etkili rehberlik hizmeti vermelerini sağlamak amacıyla 8 saat süreyle konferans tarzında, okul rehberlik hizmetlerinin mahiyeti ve önemi, rehberlik hizmetlerinin öğrencilere, sistemli olarak sunulmasının esasları, sınıf öğretmenlerinin rehberlik görevleri gibi konularda bilgi verilmiştir.

Gerek araştırmacının gözlem ve incelemeleri, gerekse sınıf öğretmenlerinin sözel ifadeleri, bu öğretmenlere rehberlik konusunda sunulan bilgilerin, onların rehberlik anlayışları ve yeterliklerinin gelişmesi üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Bu gelişmenin olumlu etkisiyle Denek öğrencilere rehberlik hizmetlerinin sunulmasında, bu öğretmenler araştırmacı ile esaslı bir işbirliği ve anlayış içinde çalışmışlardır.

SONUCU İZLEME SERVİSİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGULAR

Deney grubundaki öğrencilere verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin eksikliklerini, faaliyetlerin akışı içinde görebilmek ve düzeltebilmek, sonucu izleme çalışmalarının birinci amacı olmuştur. Bu çerçevede şu çalışmalar yapılmıştır:

a- Bir ya da iki seansta tamamlanmış bir psikolojik danışma görüşmesinin, danışan öğrencinin davranışları üzerinde ne gibi etkiler bıraktığını ve danışma etkileşimi içinde ele alınan öğrenci probleminin ne derecede çözüme kavuştuğunu belirlemek üzere 15 gün aradan sonra bir danışma görüşmesi daha yapılmıştır. Sonucu izleme amaçlı bu danışma görüşmesinde önceden yapılan danışma görüşmelerinin eksikliklerinin giderilmesinde oldukça etkili olduğu görülmüştür.

2- Eğitsel kol çalışmalarının, bu kollarda görevlendirilen öğrencilerin sosyal davranışları üzerinde olumlu gelişmeler sağlayıp sağlamadığı, Eğitsel Kol rehber öğretmenleriyle yapılan görüşmelerle izlenmiştir. Öğretmenlerin sözel açıklamalarına göre eğitsel kol faaliyetleri, öğrencilerin sosyal gelişmesine olumlu katkılarda bulunmaktadır.

3- Grup rehberliği faaliyetlerinin etkili olup olmadığı denek öğrencilerle sınıf rehberlik saatlerinde yapılan görüşmelerle izlenmiştir. Örneğin: Öğrencilerin "Zaman Cetveli" kullanarak ders çalışma alışkanlığı kazanıp kazanmadıkları araştırılmıştır. Eksiklikleri kendilerine söylendiğinde öğrencilerin bu konudaki eksikliklerini tamamlayabildikleri

ve olumlu bir gelişme gösterdikleri görülmüştür.

4- Odiometre ve Snellen Tablosu uygulanması sonucu, kulak ve göz rahatsızlıkları tesbit edilip hastaneye başvurmaları önerilen öğrencilerin durumları sınıf öğretmenleri tarafından izlenmiştir. İzleme çalışması sonuçlarına göre bazı öğrencilerin ancak öğretmenlerin ikinci bir uyarısı üzerine okuldan sevk kağıdı alarak hastaneye gidebildikleri, hatta bazı öğrencilerin, tedavinin devamı için de sınıf öğretmenin uyarılarına muhtaç durumda olduğu görülmüştür.

Sonucu izleme çalışmalarının ikinci amacı ise rehberlik programının etkililiğini belirlemeye yönelik olmuştur. Bu amaçla bir sömestir süresince Deney grubundaki öğrencilere verilen rehberlik hizmetlerinin bu öğrencilerin, akademik başarısı, problemlerini çözme başarısı, Kendi Çalışma Tutum ve alışkanlıklarını iyileştirme başarısı ve okulun disiplin kurallarına uygun davranma başarısı üzerindeki etkililiğini belirlemek üzere yapılan araştırma çalışmaları, aynı zamanda sonucu izleme servisinin bir faaliyeti olarak düşünülmüştür (x). Ön-Test ve Son-Test araştırma modeliyle gerçekleştirilen ölçümler, sonucu izleme servisi için yeteri görülmüştür. Bir sömestir süreyle rehberlik hizmetleri sunulan 1C, 1E ve 1L sınıflarından oluşan 62 kişilik öğrenci grubuna rehberlik hizmetlerinin sunulmasından önceki ve sonraki başarı seviyeleri birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaların sonucunda şu bulgular elde edilmiştir.

a) Bu öğrencilerin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeğinden aldıkları Ön-Test puanları ile Son-Test puanlarına t- testi uygulanmıştır.

Bu iki ölçümden elde edilen puanlar arasındaki farklılık 0.01 seviyesinde anlamlı bulunmuştur (Tablo 4; Ön-Test ortalaması = 317, Son-Test ortalaması = 431, $t=2.56$, $P<.01$). Yani sunulan grup rehberliği hizmeti bu öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumlarında manidar derecede bir iyileştirme sağlamıştır.

b) Bir sömestir süreyle rehberlik hizmetleri sunulan Deney grubunun, rehberlik hizmetlerinin sunulmasından önceki ve sonraki Problem Tarama Listesi uygulamasıyla elde edilen Problem ortalamalarına t- testi uygulanmıştır. Bu ortalamalar arasındaki farklılık 0.01'in ötesinde anlamlı bulunmuştur. Bu öğrenci grubunun Ön-Test problem ortalaması 62.4, Son-Test problem ortalaması ise 45'dir (Tablo 9; $t=2.720$, $P<.01$).

(x) Araştırma amaçlı olmayan Normal Okul Rehberlik programlarında Kontrol grubu oluşturmak suretiyle sonucu izleme çalışması yapmanın zorluğu düşünüülerek, sadece Deney grubu üzerinde Ön-Test ve Son-Test araştırma modeliyle yapılan ölçümler üzerinde durulmuştur.

Yani bir sömestir süreyle verilen rehberlik hizmetleri, bu öğrencilerin problemlerini çözme başarılarında belirli bir artış sağlamıştır. Bu başarının sonucu olarak da problem ortalamalarında anlamlı derecede bir azalma olmuştur.

c) Bir sömestir süreyle rehberlik hizmetleri sunulan Deney grubunun, Karne Notları Ortalamaları izelgesi ile belirlenen, rehberlik hizmetlerinin sunulmasından önceki ve sonraki not ortalamalarına t- testi uygulanmıştır. Bu grubun n-Test not ortalaması 45.15, Son-Test not ortalaması ise 49.50'dir. İki ortalama arasındaki fark 0.01 seviyesinde anlamlı bulunmuştur (Tablo 14; $t=2.80$, $P<.01$). Deney süresinin 1 sömestir yerine bütün bir ğretim yılına uzatılması halinde notlardaki bu yükselmenin daha fazla olabileceği beklenebilir.

BÖLÜM VI

ÖZET, VARGI VE ÖNERİLER

ÖZET

Ülkemiz okullarında rehberlik hizmetlerine 1953'lerde başlanmış olmasına rağmen, yapılan gözlemlere göre, hâlâ bazı okullarımızda rehberlik örgütünün kurulmamış olduğu, Rehberlik Servisi bulunan bazı okullarda ise bu hizmetlerin beklenen etkililikte yürütülmemekte olduğu görülmektedir. Bu konuda yapılmış çok sayıda gözlemlere bakıldığında, okullarımızdaki rehberlik hizmetlerinin geri kalmışlığının başta gelen sebebi olarak, rehberlik programının öğrenci başarısı ve gelişimi üzerindeki etkisinin gerçek boyutlarıyla aydınlığa kavuşturulmamış olması gösterilebilir. Okul rehberlik hizmetlerinin öneminin eğitim yöneticileri, öğretmenler, eğitim plânlamacıları, öğrenciler ve veliler tarafından tam olarak bilinmemesi sonucu, bu hizmet alanındaki "Personel", "Zaman", "Araç-Gereç", "Mekan" ve "Talep" sorunlarına çözüm bulmanın gecikme gösterdiği söylenebilir. Bu itibarla okullarımızdaki rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesinde, öncelikle bu hizmetlerin önemini gerçek boyutlarıyla belirlemeyi konu edinen bilimsel araştırmaların sonuçları üzerinde önemle durulmasının ve bu konuda yeni, kapsamlı bilimsel araştırmalar yapmanın gerekli olduğu söylenebilir.

Yukarıda ifade edilmeye çalışılan düşüncelerden hareket edilerek bu araştırmanın konusu, rehberliğin öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin araştırılması olarak seçilmiştir.

Öğrenci başarısı, öğrencinin akademik başarısı, çalışma alışkanlıklarını ve tutumlarını iyileştirme başarısı, problemlerini çözme başarısı ve okulun disiplin kurallarına uygun davranma başarısı olmak üzere dört boyutta ele alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini, Diyarbakır Endüstri Meslek Lisesi'nin 11 birinci sınıf şubesi içinde, yaş, cinsiyet, akademik başarı, zekâ, sınıfların fiziki şartları gibi ara değişkinler bakımından birbirleriyle yakın benzerlik içinde bulunan 6 şubenin seçkisiz

olarak alınması suretiyle oluşturulmuştur. Bu şubelerin üçü toplam 62 kişilik mevcutiyle Deney grubunu, üçü de toplam 70 kişilik mevcuduyla Kontrol grubunu oluşturmuştur.

Bu araştırmada kullanılan araştırma modeli, Kontrol gruplu Ön-Test, Son-Test deneysel araştırma modelidir. Araştırmada Ön ve Son-Test araçları olarak, 1- Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları Ölçeği, 2- Karne Notları Ortalamaları Çizelgesi, 3- Disiplin Suçları ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu ve 4- Problem Tarama Listesi kullanılmıştır.

Araştırmanın başlangıcında bu araçlar, Ön-Test olarak Deney ve Kontrol gruplarına uygulanarak adı geçen iki grubun bu araçlarla ölçülebilen başarısı birbiriyle karşılaştırılmıştır. İki grubun başarı seviyesinin eşit denecek kadar birbirine yakın olduğu görülünce araştırma başlatılmıştır. Bir yarıyıl süreyle Deney grubuna Deneysel Rehberlik programı kapsamındaki rehberlik hizmetleri sunulmuştur (x). Kontrol grubuna ise hiçbir rehberlik hizmeti verilmemiştir. Bu grup kendi haline bırakılmıştır.

Deneysel araştırmanın yürütüldüğü sömestir sonunda gerçekleştirilen ölçümlerle sömestir başında gerçekleştirilen önceki ölçümler birbirleriyle karşılaştırıldığında, Kontrol grubuna kıyasla Deney grubundaki öğrencilerin ders çalışma alışkanlık ve tavırlarında, not ortalamalarında, problem sayılarında 0,01'in ötesinde istatistiksel olarak anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Ayrıca Kontrol grubuna kıyasla Deney grubunun disiplin suçları oranında önemli bir azalma ve başarı ödülleri oranında hissedilir bir yükselme görülmüştür. Bütün bu sonuçlar göz önünde bulundurulunca Deney grubuna verilen rehberlik hizmetlerinin bu grubun başarı seviyesinde anlamlı bir yükselme meydana getirdiği görülmektedir.

Bu araştırmanın önerileri, aşağıda belirtilen konularda düşünülen bazı çözüm yollarını içermektedir.

a) Rehberliğin öneminin eğitimci kamuoyuna, konferanslarla ve hizmet-içi eğitim çalışmalarıyla tanıtılması, b) Psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için zaman, mekan ve araç-gereç sorunu, c) Rehberlik personelinin hizmet öncesi ve hiz-

(x) Denek öğrencilere Sömestir içinde toplam 60 saat süreyle rehberlik hizmeti verilmiştir. Bu sürenin 17 saatinde psikolojik danışma hizmeti, 13 saatinde de grup rehberliği hizmeti verilmiştir. Bu öğrencilere 16 saat süreyle bilgi toplama araçları uygulanmıştır. 8 saat süreyle denek öğrencilerin sınıf öğretmenlerine konferans halinde bilgi verilmiştir. 4 saat süreyle sosyal gelişmelerine yardım sağlamak amacıyla eğitsel kol çalışmalarında görevlendirilmesi gereken öğrenciler belirlenmiştir. 2 saat süreyle Denek öğrencilerin velilerine, "Öğrenci Sorunları Karşısında Velilerin Görevleri" konusunda konferans tarzında bilgi verilmiştir.

met-içi eğitimi, d) Okul rehberlik yönetmeliğinin okul yönetmeliğiyle bütünleştirilerek yeniden hazırlanması, e) Rehberlik araştırmalarının niteliğinin geliştirilmesi konuları üzerindeki fikir beyanlarını ihtiva eden öneriler 12 madde halinde dile getirilmiştir.

VARGILAR

1- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti sunulan Deney grubunun karne notlarında ve sınıf geçme oranlarında bu hizmetlerden yararlandırılmayan Kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı bir yükselme görülmüştür.

2- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti gören Deney grubunda, Kontrol grubuna kıyasla öğrencilerin kendi problemlerini çözme başarılarında belirli bir artış hasıl olmuştur. Problem Tarama Listesi uygulama sonuçlarına göre, rehberlik hizmetlerinin verilmesinden sonraki Denek öğrencilerin problem ortalamalarında, bu hizmetlerin verilmesinden önceki problem ortalamalarına kıyasla anlamlı bir azalma ortaya çıkarken, Kontrol grubundaki öğrencilerin rehberlik hizmetlerinin verilmesinden önceki ve sonraki problem ortalamalarında manidar bir farklılık görülmemiştir.

3- Rehberlik programı kapsamındaki rehberlik faaliyetlerinin yürütüldüğü Deney grubunda, bu faaliyetlerin yürütülmediği Kontrol grubuna kıyasla öğrencilerin çalışma alışkanlıklarında ve tavırlarında bir iyileşme görülmüştür.

4- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunulduğu Deney grubunda, Kontrol grubuna kıyasla öğrencilerin daha az disiplin suçu teşkil eden davranışlar gösterebilir ve daha çok başarı ödülü alabilir duruma geldikleri belirlenmiştir.

Etkileri yukarıda dört madde halinde ifade edilen Deneysel Rehberlik Çalışmalarının olumlu olarak sonuçlandığı görülmüştür. Bu sonuçlar, okul dışından bir rehberlik elemanın sadece haftanın bir gününü okuldaki rehberlik faaliyetlerini yürütmeye ayırması ile elde edilmiştir.

Bu neticelerden hareketle araştırmanın vargıları şu şekilde ifade edilebilir:

1- Bu araştırma çerçevesinde yürütülen Deneysel Rehberlik Faaliyetlerinin bir sömestirlik bir süreyi kapsadığı düşünüldüğünde, beşinci bölümde manidarlık seviyeleri belirtilen rehberlik hizmetlerinin, öğrenci başarısı üzerindeki olumlu etkilerinin küçüksenmeyecek boyutlarda olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin orta öğretimin 12 yarı yılını kapsayacak şekilde sürrekli ve düzenli olarak verilmesinin sağlanması halinde öğrenci başarısının tatminkâr derecelerde artış kaydedilebileceğini ve böylece eğitim verimliliğinin önemli ölçüde yükselebileceğini göstermektedir.

2- Bu araştırmanın sonuçları, Rehberlik ve Araştırma Merkezi gibi orta dereceli okul dışındaki bir kuruluştaki görevli olup, haftanın sadece bir gününde bile asıl görev yerine yakın bir orta dereceli okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürütecek bir rehberlik elemanının bile faydalı olabileceğini göstermektedir.

3- Bu araştırmanın sonuçlarına göre personel, araç-gereç, mekân ve zaman sorunlarının çözümlendiği, rehberlik programının sistemli bir şekilde plânlanıp yürütüldüğü ve değerlendirildiği bir okul ortamında rehberliğin kendisinden beklenen verimliliği sağladığı, öğrenci başarısı ve gelişimi üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

ÖNERİLER

Bu araştırmanın önerileri hazırlanırken üç kaynaktan faydalanılmıştır.

1- Deneysel Rehberlik programının öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemek üzere yapılan deneysel çalışma ile elde edilen bu araştırmanın bulgularından faydalanılmıştır.

2- Bu çalışmada sadece Deney grubundaki öğrencilere uygulanan bilgi toplama araçlarının değerlendirilmesiyle elde edilen bulgulardan ve rehberlik hizmetlerinin bu gruba sunulmasıyla elde edilen intibalardan faydalanılmıştır.

3- İlgili literatür kısmında yer alan araştırma bulgularından faydalanılmıştır.

Öğrenci başarısı ve gelişimi üzerinde olumlu etkilerde bulunabilecek ve dolayısıyla eğitim verimliliğini yükseltecek nitelikteki rehberlik hizmetlerinin, okullarımızın sahip olduğu imkânlar ölçüsünde sistemli olarak plânlanması, yürütülmesi, değerlendirilmesi ve giderek geliştirilmesine kolaylık getirebilecek sağlıklı önerilerin hazırlanmasına özen gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın önerileri şöyle belirtilebilir.

1- Rehberlik elemanı bulunan okullarımızda, bu elemanlarca verilecek konferanslarla yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilere, rehberliğin öğrenci başarısı üzerinde

yaptığı etkiler, araştırma bulgularına dayalı olarak dile getirilmelidir. Bu suretle okul rehberlik uygulamalarıyla ilgili olan herkesin, rehberliğin önemi hakkında aydınlatılması sağlanmalıdır. Bu yapılacak olursa okul rehberlik faaliyetlerinin esaslı bir işbirliği ve anlayış çerçevesinde yürütülmesi kolaylaştırılabilir. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerine olan taleplerinde, motivasyonlarında ve gönüllü olarak katılımlarında bir yükselme kaydedilebilir.

2- Öğretmenlerin okul rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde kendilerinden beklenen etkili rollerini yerine getirebilmelerini sağlamak için hizmet öncesinde öğretmen adaylarına uygulanan pedagojik formasyon listesinde "Rehberlik Dersi"ne bütün fakültelerce yer verilmelidir.

3- Yeterli sayıda rehberlik elemanı bulunan okullarda, rehberlik elemanları tarafından mezun oldukları hizmet öncesi eğitim programlarında rehberlik dersi bulunmayan ve bu sebeple rehberlik alanına tümüyle yabancı olan sınıf öğretmenlerine, rehberlik konusunda seri konferanslar halinde bilgi verilmelidir. Bu suretle sınıf öğretmenleri rehberlik alanındaki bilgi, anlayış ve yeterliliklerini geliştirerek, görevleri olan sınıf rehberlik çalışmalarını, daha etkili bir şekilde yürütebilir duruma getirilmelidir.

4- Okul Rehberlik hizmetlerinin normal olarak yürütülebilmesi için haftada üç saatlik bir sürenin bu faaliyetler için ayrılması gerekir. Bu üç saat normal mesai saatleri dahilinde olmalıdır.

5- Hiç rehberlik elemanı bulunmayan okullarda, denetleme çalışmalarıyla, öğretmenlerin rehberlik konusunda kendilerini yetiştirmeleri özendirilmelidir. Okul kütüphanelerinde rehberlikle ilgili her türlü yayına yer verilmelidir. Denetleme çalışmaları, öğretmenlerin kendilerini rehberlik yeterlikleri ve anlayışı alanında yetiştirmelerine kolaylık sağlayıcı yönde yürütülmelidir. Denetleme çalışmaları, özellikle sınıf öğretmenlerinin, sınıf saatlerindeki rehberlik görevlerini amaçlı, plânlı, düzenli ve sürekli bir tarzda yürütebilir duruma getirilmelerine kolaylıklar sağlayabilmelidir.

6- Okul rehberlik faaliyetleriyle ilgili yönetmelik, okulun genel yönetmeliğiyle bütünleştirilerek yeniden hazırlanmalıdır. Yeni yönetmelikte okul yöneticilerinin rehberlik elemanlarının, sınıf öğretmenlerinin, ders öğretmenlerinin ve eğitsel kol rehber öğretmenlerinin rehberlik görevlerine, sorumluluklarına, yetki ve yeterliklerine net bir şekilde açıklık getirilmelidir.

7- Ülkemizde her okula en az bir rehberlik elemanının atanabileceği aşamaya gelinceye kadar, hiç rehberlik elemanı olmayan okulların sınıf öğretmenlerine, her ilin Rehberlik ve Araştırma merkezlerindeki rehberlik elemanları tarafından il merkezinde her öğretim yılı başında bir-iki gün süreyle de olsa rehberlik konusunda konferanslar verilmelidir.

8- Her okul, imkânlarını zorlayarak, gerektiğinde okul binasında tadilat yaparak okul içinde öğrencilerin rahatlıkla ulaşabilecekleri sakin bir yerde, bir ara kapı ile birbirine bağlı iki odayı rehberlik ve psikolojik danışma çalışması için hazırlamalıdır. Bu odalardan Giriş niteliğinde olanı, psikolojik danışma sekreterliği için diğeri de psikolojik danışma odası olarak düzenlenmelidir.

9- Okulda psikolojik danışma randevularını kaydedecek ve danışma görüşmesi yapacak öğrencilerin danışmanla görüşmesini sağlayacak bir sekreterin sürekli olarak görevlendirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda okuldaki memurlardan birinin psikolojik danışma görüşmelerinin yapıldığı günlerde sadece belirli saatlerde psikolojik danışma işlerinde görevlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu husus bu araştırmada denenmiş ve olumlu sonuçlar alınmıştır.

10- Okul rehberlik faaliyetleri her bir yarıyıl için bir çalışma takvimi çerçevesinde yürütülmelidir. Çalışma takvimi, faaliyetlerin öncelik sırasına göre yürütülmesinde zaman kaybının önlenmesinde, çalışmaların bir koordinasyon içinde yürütülmesinde önemli kolaylıklar sağlayabilmektedir.

Bu araştırma raporunda yer alan Çalışma takvimi, bu konuda yapılacak çalışmalar için bir fikir verebilir.

11- Okul rehberlik faaliyetleri içinde bilgi toplama araçlarının uygulanmasına gereken önem verilmelidir. Çünkü bu araçların uygulanmaları öğrencileri nitelikleriyle tanıyarak, rehberlik hizmetlerini, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde plânlayabilmek ve sunabilmek üzere ihtiyaç duyulan bilgileri elde etmek için gerekli olduğu gibi öğrencilerde kendileriyle yakında ilgilenildiği yönünde olumlu bir etki bırakarak onların daha olumlu tavırlar geliştirmelerine ve moral kazanmalarına imkân vermektedir. Bu itibarla Rehberlik programı kapsamında bilgi toplama araçlarının uygulanmasına ve değerlendirilmesine gereken özen gösterilmelidir.

12- Okul rehberlik faaliyetleri beş alt rehberlik hizmeti olan: 1) Bireyi tanıma

servisi, 2) Bilgi servisi, 3) Danışma servisi, 4) Yerleştirme servisi ve 5) Sonucu izleme servisi halinde sistemli olarak yürütülmelidir. Rehberlik elemanlarının görevli bulunmadığı okullarda, her sınıf öğretmeni, sorumlu olduğu sınıfındaki öğrencileri için bu beş hizmet kategorisindeki çalışmalarla ilgili bilgileri Rehberlik Toplu Dosyası içinde muhafaza etmeli ve bir sonraki öğretim yılında görev değişimi gerektiğinde, kendisinden sınıf öğretmenliğini devralacak diğer sınıf öğretmenine imza karşılığında eksiksiz olarak devretmelidir. Bu konuya yeni hazırlanacak rehberlik yönetmeliğinde yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Alaniz, M. Uisa and Cohen, Elizabeth G., "High School Counselor : An organizatinal Perspective", "Stonford University, Dissertation Abstracts International, January 1988, 48, 7:1657-A.
- Arerto, Margaret Torres, "The Use Of measures of Study Skills an Attitudes to Predict Students' Achivement in Two Types of University Courses", University of Oregan. Dissertation Abstract International, May 1990, 50, 11:3481-A.
- Aslan, Esra, "Yaratıcı Düşünce Yeteneğine Sahip Ergenlerin Danışmanlığa İhtiyaç Duydukları Problem Alanları Üzerine Bir Araştırma", İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Lisans Tezi, 1989.
- Aydın, Gül A., Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Algı ve Beklentileri, Eğitim ve Bilim 1987, 65: 61-69.
- Baymur, Feriha., Kabiliyetleri Ölçüsünde Başarı Göstermeyen Öğrencilere Yapılan Üç Türlü Yardım Şekli, Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Ekim 1970, 2, 91:35-40.
- Baymur, Feriha., Ethem Özgüven, Yıldız Kuzgun, Yedigir Kılıççı, Muharrem Kepçeoğlu, "Üniversitede Okuyan TÜBİTAK Bursiyerlerinin Başarılarını Etkileyen Faktörler", Yayınlanmamış Bir Araştırma. Ankara: 1978 (Teksir).
- Berkkan, Sanem, "A Program To Enhance The Self-Concept Of Student:An Activity For Guidance Hours In Schools", İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1981.
- Bilgin, Nimet, "Yükseliş Lisesi Psikoloji Dersi Öğretiminde Bir Grup Rehberliği Uygulaması", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1983.
- Cüceoğlu, Doğan, "İnsan ve Davranışı : Psikolojinin Temel Kavramları", 2.Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş., 1991.
- Demircioğlu, Cemal, "Rehberlik Servisi Olan Liseler İle Rehberlik Servisi Olmayan Lise

Öğrencilerinin Genel Problem Ortalamalarının Karşılaştırılması, İstanbul: M.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1990.

Hilgard, Ernest R. and Atkinson, Richard C., Introduction to Psychology, 4.'the Edition, New York: Harcourt, Brace World, Inc., 1967.

Linguist, E.F., (Çev.H.Tan, T.Taner) İstatistiğe Giriş, 4.Baskı İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Öğretmen Kitapları Dizisi: 162, 1989.

Kaptan, Saim, Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri, Ankara: 1982.

Kepçeoğlu, Muharrem, Rehberlik Anlayışı Envanteri, Ankara: M.E.B.Plânlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, 1972.

Kepçeoğlu, Muharrem, Rehberlik Anlayışı Araştırması Kişisel Bilgi Anketi, Ankara: M.E.B.Plânlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, Nisan 1973.

Kepçeoğlu, Muharrem, Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Anlayışı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1974.

Kepçeoğlu, Muharrem, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, 3. Baskı, Ankara: 1988.

Kolk. Charles J., Introduction to Group Counseling and Psychotherapy, London: Charles E.Merill Publishing Company, 1985.

Kulaksızıoğlu, Adnan, Ergen-Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki ilişki ve Ergenin Problemleri, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 1989, 1: 71-87.

Kuzgun, Yıldız, Anne Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1972.

Kuzgun, Yıldız, Rehberlik : Ders Notları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi, 1986.

Özgüven, I.Ethem, Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler, Ankara: 1974.

Rıza, Enver Tahir, Rehberliğin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisinin Araştırılması, Bağdat Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi, 1974.

- Şahin, Muzaffer. Başarı Düzeyi Farklı Üç Grup Lise Öğrencilerinin Kaygı Düzeyi Yönünden Karşılaştırılması, Ankara: A.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1985.
- Şerifi, Davut. Grupla Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Problemleri ve Benlik Tasarımlarına Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1985.
- Tan, Hasan, Fert Olarak Gelişmede Duygusal Güvenin Rolü, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayını, No:5, 1964.
- Tan, Hasan, A Comperative Study of the Counseling Expectancies of the Subjects From Certain Types of Cultures, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayını, No: 13, 1969.
- Tan, Hasan, Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Hizmetleri, Ankara: M.E.B. Plânlama, Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü, 1971.
- Tan, Hasan, Ergenlerin Anne ve Babaları ile Olan En Önemli Problem Alanları, 10. Milli Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, H.Ü.Ankara, 1974.
- Tan, Hasan, Okullarda Danışmanlık Hizmetlerinin Somuşlaştırılması, Türk Kültürü, 1979, 17, 196: 30-35.
- Tan, Hasan, Psikolojik Danışma ve Rehberlik : Teori ve Uygulama, İstanbul Milli Eğitim Basımevi, 1986.
- Tan, Hasan, Türk Eğitiminde Kalite Sorunu, Eğitim Bilimleri Dergisi, 1989, 1: 129-139.
- Tan, Hasan, Okullarınızda Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Neresindeyiz, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1990, 1, 1: 27-31.
- Turkan, Nükhet, Training For Cooperative Behavior Among Orta II Students. An Activity For Guidance Hours in Schools, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1979.
- Türkbal, Aydın, Bilimsel Araştırma Metotları ve Uygulamalı İstatistik, Erzurum: Atatürk

Üniversitesi Yayınları, No: 561, 1981.

Tyler, Leona, The Work of The Counselor Second Edition, New York: Appleton-Century - Crofts, Inc., 1961.

Uluğ, Fevzi, Verimli Çalışma Alışkanlıkları Kazandırma Konusunda Yapılan Rehberliğin Okul Başarısına Etkisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1981.

Ülkü, Sıral, Lise 1.Sınıflarda Uygulanan Bir Grup Rehberliği. Programının Yöneltilme Açısından Etkililiğinin Araştırılması, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1976.

Vilde, Ute, The Relationship of Study Habits and Attitudes to Academic Achievement for a Sample of Turkish High School Students. Boğaziçi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1979.

Yüksel, Yurdağül, Effect of Study Skills Training On The School Achievement of Eight Grade Turkish Students, Boğazici Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1980.

Ek : 1

**DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN SINIF GEÇME
DEFTERİNDE YER ALAN DERSLERİ**

DENEY GRUBU	
DERSLER	
1C	1- Türkçe, 2- Matematik, 3- Tarih, 4- T.C.İnkılap Tarihi, 5- Yabancı Dil, 6- Fizik, 7- Kimya, 8- Din Kültürü, 9- Beden Eğitimi, 10- Teknik Resim, 11- Malzeme Bilgisi, 12- Tem. Elek. Bilgisi, 13- İşletme Bilgisi, 14- İş Güvenliği, 15- Meslek Teknolojisi, 16- Atelye
1E	1- Türkçe, 2- Matematik, 3-Tarih, 4- T.C. inkılap Tarihi, 5- Yabancı Dil, 6- Fizik, 7- Kimya, 8- Din Kültürü 9- Beden Eğitimi, 10- Teknik Resim, 11- Makine Bilgisi, 12- İş Güvenliği, 13- Meslek Teknolojisi, 14- Atelye, 15- İş Bilgisi
1L	1- Türkçe, 2- Matematik, 3-Tarih, 4- T.C. inkılap Tarihi, 5- Yabancı Dil, 6- Fizik, 7- Kimya, 8- Din Kültürü 9- Beden Eğitimi, 10- Teknik Resim, 11- Makine Bilgisi, 12- Gereç Bilgisi, 13- İşletme Bilgisi, 14- İş güvenliğı, 15- Teknoloji, 16- Atelye
KONTROL GRUBU	
DERSLER	
1D	1- Türkçe, 2- Matematik, 3- Tarih, 4- T.C.İnkılap Tarihi, 5- Yabancı Dil, 6- Fizik, 7- Kimya, 8- Din Kültürü, 9- Beden Eğitimi, 10- Teknik Resim, 11- Malzeme Bilgisi, 12-İş Makinaları, 13- Genel Elektronik Bilgisi, 14- İşletme Bilgisi, 15- İş Güvenliği, 16- Meslek Teknolojisi, 17- Atelye
1G	1- Türkçe, 2- Matematik, 3-Tarih, 4- T.C. inkılap Tarihi, 5- Yabancı Dil, 6- Fizik, 7- Kimya, 8- Din Kültürü 9- Beden Eğitimi, 10- Teknik Resim, 11- Makine Bilgisi, 12- İş Güvenliği, 13- Meslek Teknolojisi, 14- Atelye, 15- İşletme Bilgisi,
1N	1- Türkçe, 2- Matematik, 3-Tarih, 4- T.C. inkılap Tarihi, 5- Yabancı Dil, 6- Fizik, 7- Kimya, 8- Din Kültürü 9- Beden Eğitimi, 10- Teknik Resim, 11- Mekanik Bilgisi, 12- İşletme Bilgisi, 13- İş güvenliğı, 14- Meslek Teknolojisi, 15- Atelye, 16- Gereç Bilgisi

Ek: 2

DİSİPLİN SUÇLARI VE BAŞARI ÖDÜLLERİ GÖZLEM FORMU

GRUBU				
DENEY GRUBU				
Toplam Öğrenci Sayısı	İşlenen Suçun Çeşidi	Verilen Ceza	İşlenen Suçun	
			Frekansı	Yüzdesi
Frekansı ve Yüzdeler Toplamı :				
BAŞARI ÖDÜLÜNÜN				
Çeşidi	Verildiği Kurum	Frekansı	Yüzdesi	
Teşekkür				
Takdirname				
Diğer				

Ek: 3

GÜNLÜK ZAMAN ÇİZELGESİ (X)

Adı ve soyadı		Sınıfı:		Numarası:		Tarih/... 19..	
Süre	Faaliyet		Bu Faaliyet Hakkında Duygu ve Düşünceler				
Faaliyetin Çeşidi	Aldığı zaman %' si		Faaliyetin çeşidi	Aldığı zaman %' si			

Ek: 4

PROBLEM TARAMA LİSTESİ

Mooney Problem Check List'in 1950 baskısından Türk okulları için Prof. Dr. Hasan Tan tarafından adapte edilmiştir.

AÇIKLAMA

Bu bir sınav değildir. Sizin yaşınızdaki öğrencilerin karşılaştıkları sağlık, para, sosyal hayat, aile ilişkileri, din, meslek, okul çalışmaları gibi alanlardaki problemleri gösteren bir listedir. Problemlerden bazıları sizin de problemlerinizi olabilir. Listeyi şöyle işaretleyin:

1- listeyi sırayla ağır ağır okuyun. Sizi üzen ya da düşündüren bir probleme geldikçe o problemin başındaki numaranın aynısını cevap kağıdında bulun ve cevap kağıdındaki numaranın sonunda ayrılmış paralel çizgiler arasındaki yere bir /x/ işareti koyun. Örneğin : Eğer çok zayıf olmak sizi üzmemekte ise, listedeki "Çok zayıfım" maddesinin cevap kağıdındaki yerine bir çarpı işareti koyun:

1. /x/ gibi.

Bütün listeyi bu şekilde okuyarak sizi üzmemekte olan bir probleme geldikçe işaretleyin.

2- Listeyi böylece işaretleyip bitirdikten sonra, cevap kağıdında baştan itibaren işaretlemiş olduğunuz problem numaralarının aynısını liste üzerinde bulun ve o problemleri bir defa daha okuyun. İşaretli problemler içinde sizi en fazla üzmemekte veya düşündürmemekte olan problemlere geldikçe, o cevap kağıdında o problemler için önceden işaretlediğiniz /x/ işaretini bir çember içine alın:

1./x/ gibi.

3- İkinci basamağı da bitirdikten sonra listenin sonundaki soruları cevaplandırın.

- 1.Çok Zayıfım.
- 2.Çok Şişmanım.
- 3.Yeterince hareket edemiyorum.
- 4.Sık hastalanıyorum.
- 5.Çabuk yoruluyorum.
- 6.Para tutamıyorum.
- 7.Paramı iyi harcamasını bilmiyorum.
- 8.Arkadaşlardan az param var.
- 9.Ailemden para istemek zorundayım.
- 10.Muntazam harçlık vermiyor.
- 11.İnsanlarla tanışmakta yavaşım.
- 12.Yeni tanışmalarda rahat değilim.
- 13.Sosyal toplantılarda rahat değilim.
- 14.Sohbetlerde konu bulmakta sıkıntım var.
- 15.Görgü kurallarına uygun davranuyorum mu.
- 16.Flörtle çıkmak.
- 17.Bir kızdan randevu istemekte beceriksizim.
- 18.Karşıt cinsle çabuk kaynaşamıyorum.
- 19.Karşıt cinse çekici gelmiyorum.
- 20.Flört etmeme müsaade yok.
- 21.Münakaşalara düşünüyorum.
- 22.İnsanların kalbini kırıyorum.
- 23.Hakkımda dedi kodu ediliyor.
- 24.Alay ediliyorum.
- 25."Farklı" görüldüyorum.
- 26.Kendime hakim olamıyorum.
- 27.Bazı şeyleri pek ciddiye almıyorum.
- 28.Asabiyim.
- 29.Çabucak heyecanlanıyorum.
- 30.Üzüldüyorum.
- 31.Tanrı buyruklarını pek tutmuyorum.
- 32.İdealime uygun hareket etmiyorum.
- 33.Tanrı nedir çözemedim.
- 34.Bana öğretilen bazı dini inançlardan şüpheliyim.
- 35.Bazı dini inançlar kafamı karıştırıyor.
- 36.Aileden birine üzülüyorum.
- 37.Ailede hastalık.
- 38.Ailem benim için çok fedakarlık ediyor.
- 39.Ailem beni anlamıyor.
- 40.Evde çocuk muamelesi görüyorum.
- 41.İstediğim mesleğe giremiyorum.
- 42.Seçtiğim meslek acaba uygun mu.
- 43.Meslek kabiliyetlerimi bilmek ihtiyacındayım.
- 44.Seçtiğim alanda iş bulabileceğimden şüpheliyim.
- 45.Liseden sonra ne yapacağıma ait tavsiye istiyorum.
- 46.Okula çok devamsızlığım var.
- 47.Okulda bir sınıf gerideyim.
- 48.Yeni okula alışma durumu.
- 49.Yanlış dersler seçmişim.
- 50.Ders çalışmaya fazla zaman veremiyorum.
- 51.Evde ders çalışmaya uygun bir yer yok.
- 52.Ailem okul çalışmalarının manasını anlamıyor.
- 53.İstediğim konular okulda verilmiyor.
- 54.Hoşlanmadığım dersler aldırılıyor.
- 55.Günlük hayatta yararlı olmayan dersler var.

ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI VE TAVIRLARI ÖLÇEĞİ

BROWN-HOLTZMAN

AÇIKLAMA

Bu araştırmanın amacı ders çalışma yeteneğinizi geliştirmekte size yardımcı olmak için çalışma alışkanlık ve tutumunuzu incelemektir. Eğer ilişikteki sayfalardaki bütün cümleleri dürüstçe ve düşünerek işaretlerseniz, kendi çalışma hatalarınızın birçoğunu öğrenebilirsiniz. Cevaplarınız son derece gizli tutulacaktır. Onun için lüfen tam olarak ne hissediyorsanız onu belirtiniz.

Cevaplarınızı ayrı bir cevap kağıdına işleyeceksiniz. İlişikteki sayfalar üzerine hiçbir işaret koymayınız. Cevaplandırılması gereken 100 cümle vardır. Her cümle hakkında hissettiğinize karar veriniz ve cevabınızı cevap kağıdına işleyiniz. Cevaplarınızda beş şıktan birini seçiniz: nadiren, bazen, sık sık, genellikle, hemen hemen her zaman.

Örneğin, eğer cümlelerin sizin için nadiren geçerli olduğunu düşünürseniz, cevap kağıdında R'nin altındaki boşluğu karalayınız. Cevaplarınızı işaretlerken cümle numarasının cevap kağıdındaki numara ile aynı olmasına dikkat ediniz. Cevaplarınızın koyu ve siyah olmasına dikkat ediniz. Cevap sayfası üzerine lüzumsuz hiçbir işaret koymayınız ve değiştirmek istediğiniz bir işareti iyice siliniz.

Aşağıda cümlelere cevap olarak kullanılan işaretlerin açıklamasını görüyorsunuz:

R-NADİREN - zamanın yüzde 0-15 kadarı

S-BAZAN - zamanın yüzde 16-35 kadarı

F-SIK-SIK - zamanın yüzde 36-65 kadarı

G-GENELLİKLE - zamanın yüzde 66-85 kadarı

A-HEMEN HEMEN HER ZAMAN - zamanın yüzde 86-100 kadarı.

Önemli olan cümleleri, sizin Kendi davranış ve düşünceleriniz neyse o yönde cevaplandırmanızdır. Davranmanız ya da düşünmeniz gerektiği şekilde ya da başkalarının davranışı ya da düşüncesi yönünde cevaplandırmayınız. Eğer bir cümleye kendi tecrübeniz olmadığı için cevap veremiyorsanız, böyle bir durumda en yakın olasılıkla yapabileceğiniz şekilde (işaretleyiniz) cevap veriniz.

Cümlelerin "doğru" veya "yanlış" cevapları yoktur ve cevaplandırma süresi kısıtlı değildir. Dikkatsizliğe kaçmadan elinizden geldiğince çabuk cevaplandırınız ve hiçbir cümle üzerinde çok fazla zaman harcamayınız. Lütfen cümlelerin hiçbirini atlamayınız.

R- NADİREN S-BAZAN F-SIK SIK G-GENELLİKLE A-HEMEN HEMEN HER ZAMAN

1. Ev ödevim çok zor veya lüzumundan daha uzun olursa, yarıda bırakırım veya kolay kısımlarını yaparım.
2. Yazılı ödev, kompozisyon, rapor hazırlarken başlamadan önce tam olarak ne istendiğini anlamağa çalışırım.
3. Öğretmenler öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını anlamıyorlar.
4. Bazı öğretmenleri sevmediğim için derslerini çalışmıyorum.
5. Okula gelemediğim günler öğretmenim hatırlatmasına gerek bırakmadan kaçırdığım derslerin ödevlerini yaparım.
6. Yazılı imtihan ve raporlarımda söylemek istediğimi belirtmekte zorluk çekiyorum.
7. Öğretmenlerim konularını ilgi çekici ve anlamlı yapıyorlar.
8. Derslerde konu seçmede daha serbest bırakılsaydık daha fazla çalışabilirdim.
9. Ders çalışırken hayal kurma yüzünden dikkatim dağılıyor.
10. Öğretmenlerim yazılı ödevlerimi plânsız ve acele yazılmış buluyorlar.
11. Öğretmenler sevdikleri öğrencilerle sevmedikleri öğrencilere farklı not veriyorlar.
12. Bir dersi sevmesem de iyi not almak için çalışırım.
13. Ödevim sıkıcı da olsa sonuna kadar dayanırım.
14. Yazılı ödevlerimin temiz olmasına bilhassa dikkat ederim.
15. Not almanın en kolay yolu öğretmenin her söylediğine doğru demektir.
16. Okulun ilk günlerinden sonra derslere olan ilgimi kaybederim.
17. Her dersin kurallarını, kelimelerin tariflerini vs. anlamadan ezberlerim.
18. Dilbilgisi kurallarını, kelimelerin tariflerini vs. anlamadan ezberlerim.
19. Öğretmenler kuvvetlerini göstermekten pek hoşlanıyorlar.
20. Öğretmenler hakikaten öğrencilerine kendilerini sevdirmek isterler.
21. Derslerde bir güçlüğümlü olursa, öğretmenimle durumumu konuşmağa çalışırım.

Ek: 6

SİSTEMATİK GÖZLEM FORMU

Öğretmen kısım 2'de isimleri yazılmış öğrencileri kısım 1'de yazılı davranışlar ve derecelenmiş değerler açısından en az üç hafta gözlemler. Sonra kısım 2'de isminin bitiminde ve gözlenen davranış numaralarının altında bulunan dörtgen boşluklara o davranışların gözlenmiş değerlerini yazar. Örneğin kısım 2'de görüldüğü gibi, Ali Poyraz kısım 1'deki 1 nolu davranışı için Öğretmenince gözlenmiş ve 4 puan almıştır. Diğer gözlenmiş davranışların değerleri bu şekilde yazılıp toplanınca, öğretmenin öğrenciye verdiği toplam gözlem puanı belirlenir.

KISIM :1- GÖZLEM PLANI

Okulu : Sınıfı : Tarih :

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI (x)	DAVRANIŞLARIN DERECELENMİŞ DEĞERLERİ				
	Pek az	Bazen	Sık Sık	Genellikle	Her Zaman
1. Arkadaşlarıyla geçimsiz mi? sürtüşmeye girer mi?	5	4	3	2	1
2. Çok sinirli midir? Aniden Parlar mı?	5	4	3	2	1
3. Yersiz davranışlarıyla sınıfın öğrenme ahengini bozar mı?	5	4	3	2	1
4. Temizliğe tertipliğe uyar mı?	1	2	3	4	5
5. Öğrenemediğini öğretmen ve arkadaşlarına sorabiliyor mu?	1	2	3	4	5
6. Başkalarına bağımlı ve kendine güvensiz mi?	5	4	3	2	1
7. Hoşgörülü, sevecen ve yardım sever mi?	1	2	3	4	5
8. Aldığı görevi hatırlatma olmadan yapar mı?	1	2	3	4	5
9. Öğretmenlerle çatışır mı?	5	4	3	2	1
10. Karar vermekte güçlük çeker mi?	5	4	3	2	1
11. Üzüntülü ve karamsar davranır mı?	5	4	3	2	1
12. Ödevlerini kendine güvenerek yapar mı?	5	4	3	2	1

KISIM :2- GÖZLEM DEĞERLENDİRME ÇÖZELGESİ

ÖĞRENCİNİN			GÖZLENEN DAVRANIŞ NUMARALARI												Toplam Puan
NO:	ADI VE SOYADI	Kodu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	Ali Poyraz		4												

ÖĞRETMENİN:

Kodu : B1 Adı, Soyadı : İmzası :

(x) Gözlenmek üzere kararlaştırılan öğrenci davranışları genellikle Kimdir-bu Formu'nda yer alan davranışlardan seçilmiştir.

Ek: 7

BAŞARISIZLIĞIN SEBEPLERİ ANKETİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket derslerinizdeki başarısızlık sebeplerini öğrenmek için hazırlanmıştır. Niçin çalışmıyor, neden başarılı olamıyorsunuz? Bu soruların sebeplerinden bazıları aşağıda sıralanmıştır. Önemli bulduklarınızı (x) işaretiyle belirtiniz. Sizce başka sebepler varsa belirterek kısaca açıklayınız.

Ankete vereceğiniz cevaplar gizli tutulacaktır. Bu sebeple içtenlikle cevaplandırmaktan çekinmeyiniz.

Başarısız olduğunuz veya çalıştığınız halde başaramadığınız derslerinizin adını yazınız.

a.....

b.....

c.....

d.....

e.....

() 1. Ailemden ayrı oluşum yüzünden

() 2. Ailemdaki huzursuzluk yüzünden

() 3. Ailemdaki hastalık yüzünden

() 4. Kardeşlerim yüzünden

() 5. Ailemin sürekli ders çalış demesinden bıktığımdan

() 6. Sağlığımın bozuk olması yüzünden

() 7. Kimseye açmadığım sorunlarım yüzünden

() 8. İyi ders çalışma yöntemlerini bilmediğimden

() 9. Bazı derslere karşı yeteneğim olmadığımdan

() 10. Çalışmalarımın takdir edilmeyişinden

() 11. Başaramıyacağım derslere çalışmak istemediğimden

() 12. Sınıfımızın çok kalabalık olmasından

() 13. Dikkatsiz olduğumdan

() 14. Sınavlarda çok heyecanlandığımdan

() 15. Eve sürekli misafir gelmesinden

() 16. Evimizin okula uzak olmasından

() 17. Çalıştığım halde yapamayışımdan

() 18. Uzun süre öğretmensiz kaldığımızdan

() 19. Öğretmenlerimizin dersleri monoton bir şekilde anlatmasından

() 20. Aynı günde ikiden fazla sınavın yapılmasından

() 21. Ders programında zor derslerin üstüste gelmesinden

() 22. Ön bilgilerimin yetersiz olmasından

() 23. Sınavlarda zor soru sorulduğundan

() 24. Bu okulu sevmediğimden

() 25. Ders dışı konularla ilgilendiğimden

() 26. Evimizin yakıt sorunu olduğundan

() 27. Bana ait çalışma odamın olmayışından

() 28. Anlayamadığımız konularda öğretmenlerimize soru sormaktan çekindiğimizden

() 29. Matematik, Yabancı dil derslerinde alıştırma ve tekrar yetersizliğinden

() 30. Yeterince beslenemediğimden

() 31. Dışarıda başka işte çalıştığım

Bunların dışında sizce başka neden varsa aşağıya yazınız.

1.....

2.....

3.....

4.....

KABİLİYET	Açık gelişme Problemleri	../19..	../19..	../19..	../19..	../19..	../19..	../19..	../19..
GELİŞMESİ	Belirgin kabiliyetler								
TESTLER	Zekâ Testin adı ilgili hanede ilgi belirtilecek. Başarı Diğer								
İLGİLER	Boş zaman merakları								
	Girmeyi düşündüğü meslekler	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
		2)	2)	2)	2)	2)	2)	2)	2)
		3)	3)	3)	3)	3)	3)	3)	3)
	Çalıştığı işler								
	En çok sevdiği dersler								
	En az sevdiği dersler								
OKUL DURUMU	En başarılı olduğu dersler								
	En az başarılı olduğu dersler								
	Önemli devam durumu								
	Aldığı cezalar								
	Aldığı ödüller								
	Katıldığı kollar								

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ek: 11

25 KİŞİLİK 1E SINIFINDA BİREYLERİN BİRBİRLERİNİ TERCİHLERİ

Grup Üyeleri		S E Ç E N																									Toplam Tercih Derecesi			S e ç i m e P u n	S e ç i m e D e r e c e s i			
																											(3)	(2)	(1)					
		B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13	B14	B15	B16	B17	B18	B19	B20	B21	B22	B23	B24	B25	1	2	3					
S E Ç İ L E N	B1								2	2	2																	0	3	0	6	8		
	B2					3																	3					0	0	2	2	11		
	B3																											3	0	0	9	5		
	B4																								1		1	0	0	3	10			
	B5			1	1								1					3										3	0	1	10	4		
	B6			2			2						1												2			1	3	0	9	5		
	B7								1											1			1					3	0	0	9	5		
	B8									3	3																	0	0	2	2	11		
	B9		1						1		1			1															4	0	0	12	2	
	B10		2						3	1																			1	1	1	6	8	
	B11			3	2	2		1						2				3											1	3	2	11	3	
	B12							3																						0	1	1	12	
	B13																												0	0	0	0	13	
	B14							1																1					2	0	0	6	8	
	B15		3																			1		1					2	0	1	7	7	
	B16																			3	1				1				2	0	1	7	7	
	B17			3	3			2							1	2		2	2	3	2	1			3				2	5	4	20	1	
	B18				1										2		3	1				3							2	1	2	10	4	
	B19											3					2	3												0	1	2	4	9
	B20														1	1		2												2	1	0	8	6
	B21															3								3	3					0	0	3	3	10
	B22							2										2	2											0	3	0	6	8
	B23																									3				0	0	1	1	12
	B24						3							3									2							0	1	2	4	9
	B25																								2					0	1	0	2	11

**EK: 13: 1E SINIFINDAN ALTI KİŞİLİK BİR ÖĞRENCİ GRUBUNUN BİR DERS
ÖĞRETMENİ TARAFINDAN "SİSTEMATİK GÖZLEM FORMU" KULLANILARAK
GÖZLENMESİYLE ELDE EDİLEN GÖZLEM PUANLARI**

SİSTEMATİK GÖZLEM FORMU

Öğretmen kısım 2'de isimleri yazılmış öğrencileri kısım 1'de yazılı davranışlar ve derecelenmiş değerler açısından en az üç hafta gözlemler. Sonra kısım 2'de isminin bitiminde ve gözlenen davranış numaralarının altında bulunan dörtgen boşluklara o davranışların gözlenmiş değerlerini yazar. Örneğin, kısım 2'de görüldüğü gibi, Ali Poyraz kısım 1'deki 1 nolu davranışı için Öğretmenince gözlenmiş ve 4 puan almıştır. Diğer gözlenmiş davranışların değerleri bu şekilde yazılıp toplanınca öğretmenin öğrenciye verdiği toplam gözlem puanı belirlenir.

KISIM :1- GÖZLEM PLÂNI

Okulu : Sınıfı : Tarih :

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI (x)	DAVRANIŞLARIN DERECELENMİŞ DEĞERLERİ				
	Pek az	Bazen	Sık Sık	Genellikle	Her Zaman
1. Arkadaşlarıyla geçimsiz mi? sürtüşmeye girer mi?	5	4	3	2	1
2. Çok sinirli midir? Aniden Parlar mı?	5	4	3	2	1
3. Yersiz davranışlarıyla sınıfın öğrenme ahengini bozar mı?	5	4	3	2	1
4. Temizliğe tertipliliğe uyar mı?	1	2	3	4	5
5. Öğrenemediğini öğretmen ve arkadaşlarına sorabiliyor mu?	1	2	3	4	5
6. Başkalarına bağımlı ve kendine güvensiz mi?	5	4	3	2	1
7. Hoşgörülü, sevecen ve yardım sever mi?	1	2	3	4	5
8. Aldığı görevi hatırlatma olmadan yapar mı?	1	2	3	4	5
9. Öğretmenlerle çatışır mı?	5	4	3	2	1
10. Karar vermekte güçlük çeker mi?	5	4	3	2	1
11. Üzüntülü ve karamsar davranır mı?	5	4	3	2	1
12. Ödevlerini kendine güvenerek yapar mı?	5	4	3	2	1

KISIM :2- GÖZLEM DEĞERLENDİRME ÇÖZELGESİ

ÖĞRENCİNİN			GÖZLENEN DAVRANIŞ NUMARALARI												Toplam Puan
NO:	ADI VE SOYADI	Kodu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	Ali Poyraz		4												
		B2	4	3	4	5	4	5	4	3	3	4	4	5	48
		B9	5	4	3	5	5	4	3	4	4	3	5	4	49
		B11	4	3	4	4	4	5	5	5	3	4	3	5	49
		B13	4	4	3	4	5	3	4	5	4	3	4	4	47
		B12	3	4	5	5	4	4	3	4	5	5	4	4	50
		B17	5	4	4	3	4	4	4	5	4	4	5	5	51

ÖĞRETMENİN:

Kodu : B1 Adı, Soyadı : İmzası :

(x) Buradaki "gözlenecek öğrenci davranışları" kimdir-bu aracında yer alan davranışlarla aynılık göstermektedir.

Ek: 14

1C SINIFI KİMDİR-BU CEVAPLARI TASNİF ÇİZELGESİ

ÖĞRENCİLER	TANITIMLAR														Anılma Sayısı	Kendim ile Uyuma Sayısı	Olumlu Anılma Sayısı	Olumsuz Anılma Sayısı	Olumlu Anılma Derecesi	Olumsuz Anılma Derecesi
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14						
A1	1	7			11			1		2	9			11	42	0	21	21	3	1
A2	1K		2	1			1	1		K			K	1	7	3	4	3	13	12
A3	4K	K	1		1			4	3K	K			K	1	15	5	9	6	10	9
A4	3K		1K	7	2	2	2K	1	2			3K	2K	1	26	5	12	14	7	5
A5	2K	1	2K	12	3	1K	3	1		1K	1	K	1K	1	29	6	12	17	7	3
A6	1K				1	2			1	K		1K	1K		7	4	4	3	13	12
A7	3K		3				1	K	1				2K	2	12	3	10	2	9	13
A8	2K		2			1	6		3K				1		15	2	14	1	6	14
A9	9K		9K			1	3	3K	4K	2K		3	3		37	5	28	9	2	8
A10	5K		2K				3	1	3				4K	1	19	3	17	2	4	13
A11	4K		K	1			1K	1	4K				2K	1	14	5	11	3	8	12
A12	1K							1K	K	1K	2		2	3	10	4	5	5	12	10
A13	K	2K		5	1	6				1K	4	K		4	23	4	5	18	12	2
A14	5		1K		2	1		2	1			2	3		17	1	12	5	7	10
A15	5K		3			1	2	2K	2K			2K	2K		19	5	14	5	6	10
A16	5K		3K				12K		4			K	5K	1	30	5	29	1	1	14
A17	K				9	K		K	K		3			1	13	4	12	1	7	14
A18	2	6	1K				1		2	5	3		2	7	29	1	11	18	8	2
A19	3K		2					1	3K	1		K		2	12	3	8	4	11	11
A20	3K	1	3K	3	1	3K		1	2		1	1K	2K		21	5	12	9	7	8
A21	3		3	1		4	2	1	1	1		3		1	20	0	9	11	10	7
A22	3K	4	1K	1			1K	1	1K	3	2		1K	7	25	5	9	16	10	4
A23	5K	4	2	2	1				1	3	3	2	5	2	30	1	17	13	4	6
A24	3K	1	1K			1	3		3K	1			1K		14	4	11	3	8	12
A25	3K		3				2		4				4K		16	2	16	0	5	15

Ek: 17 SOSYOMETRİ, SİSTEMATİK GÖZLEM FORMU VE KİMDİR-BU ARAÇLARI SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SURETİYLE VE ÖĞRENCİLERİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME ANKETİ SONUÇLARININ İŞİĞİNDE EĞİTSEL KOL FAALİYETLERİNDE GÖREVLENDİRİLECEK ÖĞRENCİLERİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN ÇİZELGE

Öğrencinin		UYGULAMA SONUÇLARI KARŞILAŞTIRILAN ARAÇLAR										Araçların Karşılaştırılan Ortak Sonuçlarına göre öğrencinin Sosyal Başarısı	ÖBZDA (x) Sonuçlarına göre öğrencinin ilgi duyduğu belirlen faaliyet alanı
		SOSYOMETRİ				SİSTEMATİK GÖZLEM FORMU		KİMDİR-BU					
		Sıfırı	Kodu	Seçilme Puanı	Seçilme Puanının Derecesi	Gözlem Puanı	Gözlem Puanının Derecesi (1-5)	Olumlu (+)	Olumsuz (-)	Olumlu (+)	Olumsuz (-)		
1C		A1	1	10	45	5	5	33	8	1	Zayıf	Futbol	
		A3	10	2	80	1	17	6	1	7	İyi	Müzik	
		A6	9	3	63	3	8	6	5	7	Orta		
		A8	0	11	70	3	7	5	6	8	Orta		
		A9	13	1	73	2	17	10	1	5	İyi	Tiyatro	
		A15	3	9	73	2	10	8	4	6	Orta		
1E		B2	2	11	73	2	4	3	13	10	Orta	Voleybol	
		B9	12	2	80	1	27	2	2	11	İyi	Folklor	
		B11	11	3	71	3	11	3	8	10	Orta		
		B12	1	12	71	3	5	5	12	8	Orta		
		B13	0	13	50	5	5	17	12	3	Zayıf	Edebiyat	
		B17	20	1	63	4	12	1	7	12	Orta		
		C2	3	7	77	2	7	2	9	10	Orta		
1L		C5	1	8	73	4	4	3	12	9	Orta		
		C6	0	9	58	6	5	21	11	2	Zayıf	Müzik	
		C7	18	1	68	5	19	2	3	10	İyi	Tiyatro	
		C8	8	3	68	5	5	4	11	8	Orta		
		C14	10	2	80	1	21	2	2	10	Orta		

(x) Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi.

Ek: 18
BAŞARISIZLIĞIN SEBEPLERİ ANKETİ SONUÇLARINI DEĞERLENDİRME ÇİZELGESİ

ÖĞRENCİLER	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Top.
B1		X	X				X	X					X	X								X					X	X	X	X		11
B2					X			X			X	X					X		X	X							X	X	X	X		10
B3								X	X								X			X												4
B4							X	X													X					X						5
B5		X	X	X			X						X	X					X											X		7
B6		X						X	X		X	X										X			X		X	X	X			11
B7		X		X	X					X				X						X					X		X	X	X			9
B8										X		X		X											X					X		5
B9									X		X						X			X	X						X	X				9
B10								X	X		X									X	X					X		X				6
B11							X	X									X					X						X	X			6
B12			X	X			X		X	X			X	X	X			X	X		X	X					X	X	X			15
B13	X				X				X		X		X	X		X	X	X		X	X		X				X	X	X			12
B14					X			X	X		X	X				X			X	X	X						X	X	X			12
B15		X					X							X											X		X					5
B16							X	X	X		X						X															5
B17				X			X	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X	X			X	17
B18				X				X			X	X						X	X	X	X		X				X					9
B19								X	X		X		X	X			X	X		X			X				X					9
B20								X	X								X	X		X	X		X					X				7
B21								X																								1
B22					X		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X				X	X	X			16
B23							X	X	X		X	X	X				X				X	X						X	X		X	12
B24								X	X			X		X	X	X	X	X							X	X		X	X			10
B25				X	X			X	X		X		X	X	X	X	X	X			X		X									9
TOPLAM	1	5	2	6	6	1	10	18	15	4	12	8	7	12	1	5	15	1	5	14	9	9	7	4	5	0	10	12	12	4	2	222
%	4	20	8	24	24	4	40	72	60	16	48	32	28	48	4	20	60	4	20	56	36	36	28	16	20	0	40	48	48	16	8	

Ek: 19

**25 KİŞİLİK 1E SINIFI ÖĞRENCİLERİ GRUBUNUN PROBLEM TARAMA
LİSTESİ UYGULAMASIYLA BELİRLENEN VE İLK 10 SIRALAMADA YER
ALAN PROBLEMLERİ**

P R O B L E M İ N		Problemi İşaretleyenlerin		
Numarası	A D İ	Sayısı	Yüzdesi	Problemin Önem Derecesi
050	Ders çalışmaya fazla zaman veremiyorum.	18	72 (x)	1
005	Çabuk yoruluyorum.	15	60	2
038	Ailem benim için çok fedâkarlık ediyor.	15	60	3
117	Daha çok eşyayı kendim satın almak istiyorum.	14	56	4
178	Gece çıkmama çoğu kez izin verilmiyor.	14	56	5
329	Yemek paydosu çok kısa	14	56	6
144	Kuranı daha iyi anlamak istiyorum.	13	52	7
089	Tanrıya yakın olmak istiyorum.	13	52	8
324	Sınıfta kalmaktan korkuyorum.	12	48	9
198	Tanrının beni cezalandıracağından korkuyorum.	12	48	10

(x) Bu tablodaki yüzdelere 25 kişilik grubun % 100 olduğu kabul edilerek hesaplanmıştır. Örneğin, "25 eğer 100 değer alırsa, 18 x değer alır şeklinde kurulan bir doğru orantı ile hesaplanmıştır.

Ek: 20

1C SINIFI ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM TARAMA LİSTESİ
UYGULAMASIYLA BELİRTİLEN 11 ALANDAKİ PROBLEMLERİ

PROBLEM ALANININ			
KODU	A D I	İşaretlenmiş Problem Sayısı	Önem Sırası
SPG	Sağlık Problemleri	93	5
PIY	Parasal Durumla İlgili Problemler	110	2
SDF	Boş Zamanları Değerlendirmeye İlgili Sosyal Prob.	102	3
SPI	Aşk ve Evlilik Problemleri	74	8
KPI	Arkadaşlık ve Başkalarıyla İlişki Kurmayla İlgili Sosyal Problemler	60	11
SCE	Psikolojik Problemler	94	4
EA	Din, Ahlâk ve İdaelerle İlgili Problemler	72	9
AD	Ana-baba ve kardeşler ilgili Ailevi Problemler	71	10
OÇU	İş, Meslek ve Geleceğe Hazırlıkla İlgili Problemler	85	7
IMT	Ders Çalışma Tarzı, Öğrenme ve Ödevle İlgili Prob.	132	1
OPM	Öğretim Programının yapısı, Öğretim Metotlarının Kalitesi ve Öğretmenlerle ilişki kurmayla ilgili Prob.	92	6

Ek: 21

**DENEY GRUBUNU OLUŞTURAN 1C, 1E VE 1L SINIFLARI
ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM TARAMA LİSTESİ UYGULAMASIYLA
BELİRLENEN 11 ALANDAKİ PROBLEMLER**

PROBLEM ALANININ			
KODU	A D I	İşaretlenmiş Problem Sayısı	Önem Sırası
SPG	Sağlık Problemleri	281	10
PIY	Parasal Durumla ilgili Problemler	445	2
SDF	Boş Zamanları Değerlendirmeye İlgili Sosyal Prob.	454	1
SPI	Aşk ve Evlilik Problemleri	377	5
KPI	Arkadaşlık ve Başkalarıyla İlişki Kurmayla İlgili Sosyal Problemler	234	7
SCE	Psikolojik Problemler	321	8
EA	Din, Ahlâk ve İdaelerle İlgili Problemler	307	9
AD	Ana-baba ve kardeşler ilgili Ailevi Problemler	230	11
OÇU	İş, Meslek ve Geleceğe Hazırlıkla İlgili Problemler	363	6
IMT	Ders Çalışma Tarzı, Öğrenme ve Ödevle İlgili Prob.	432	3
OPM	Öğretim Programının yapısı, Öğretim Metotlarının Kalitesi ve Öğretmenlerle ilişki kurmayla ilgili Prob.	404	4

Ek: 22

**1C, 1E VE 1L SINIFLARINDAN OLUŞAN 62 KİŞİLİK ÖĞRENCİ GRUBUNUN
PROBLEM TARAMA LİSTESİ UYGULAMASIYLA BELİRLENEN VE
BÜYÜKTEN KÜÇÜĞE DOĞRU SIRALAMADA İLK 10 SIRADA
YER ALAN PROBLEMLERİ**

PROBLEMİN				
Numarası	A D İ	Frekansı	Önem Derecesi	Yüzdesi
050	Ders çalışmaya fazla zaman veremiyorum.	41	1	66.12
329	Yemek paydosu çok kısa	39	2	62.90
120	Tatilde bir işe ihtiyacım var	32	3	51.61
171	Okuldan çok uzakta oturuyorum	30	4	48.38
324	Sınıfta kalmaktan korkuyorum	29	5	46.77
066	Eğlenceye vakit yok	28	6	45.16
005	Çabuk yoruluyorum	27	7	43.54
144	Kuranı daha iyi anlamak istiyorum	26	8	41.93
287	Spor yapmama pek fırsat yok	26	9	41.93
288	Civarımda spora uygun yerler yok	26	10	41.93

Ek: 23

**1°C SINIFI ÖĞRENCİLERİNİN ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI VE TUTUMLARI
ÖLÇEĞİYLE BELİRLENEN VE İLK 10 SIRALAMADA YER ALAN
EN HATALI TUTUMLARI**

ÖLÇEK MADDESİNİN			
Numarası	A D İ	Puanlar	Puanların Önem Dereceleri
22	Derste anlamadıklarımı öğretmene sormaktan çekinirim	30	1
71	Bence öğretmenler bir okulun amacından çok notlara önem vermektedirler.	35	2
70	Öğretmenin tahtaya çizdiği resim, tablo ve şekilleri defterime kopya ederim.	37	3
51	Öğretmenler bütün öğrencilerine aynı yardım ve alâkayı göstermeye çalışıyorlar.	38	4
58	Uzun bir ödevi okurken arada durur, okuduklarımı hatırlamağa çalışırım.	39	5
78	Sınava hazırlanırken önemine, tarih ve zaman sırasına göre olayları plânlarım.	40	6
15	Not almanın en kolay yolu öğretmenin her söylediğine doğru demektir.	41	7
29	Evdeki çalışma köşem muntazam ve tertiplidir.	41	8
52	Notlarım yapabildiklerimin karşılığıdır.	42	9
20	Öğretmenler hakikaten öğrencilerine kendilerini sevdirmek isterler.	45	10

EK: 24

ÇALIŞMA TAKVİMİ

Deneyisel Araştıram, 29 Şubat 1988 ile 1 Haziran 1988 tarihleri arasında yürütülecektir. Bu tarihler arasındaki her çarşamba günü öğleden sonra Diyarbakır Endüstri Meslek Lisesi'nde üç saat süren rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları yapılacaktır.

Araştırmanın başlatılacağı ilk günlerde öğrencilerle doğrudan ilgili olmayan faaliyetler, birikimi önlemek için Çarşamba günleri dışında da yürütülecektir.

29 Şubat 1988 Pazartesi günü:

- 1) Psikolojik danışma odası düzenlenecektir
- 2) Danışma saatlerinde psikolojik danışma için ayrılan bekleme salonunda bekleyecek ve randevuları yazacak memurun görevlendirilmesi sağlanacaktır.

1 Mart 1988 Salı günü:

Deney ve Kontrol gruplarını oluşturmak üzere sayıları 11 olan birinci sınıf şubelerinin birinci Karne Notları Ortalamaları "Karne Notları Ortalamaları Çizelgesi" üzerinde belirlenecektir.

2 Mart 1988 Çarşamba günü:

Rehberlik ve Araştırma Merkezinin üç uzmanıyla birlikte ve sınıf öğretmenleriyle işbirliği halinde Cattell Uluslararası Zekâ Testi, bütün birinci sınıf şubelerine uygulanacaktır.

3 Mart 1988 Perşembe günü:

Deney ve Kontrol gruplarını oluşturmak üzere toplam sayıları 11 olan birinci sınıf şubelerinin karne notlarının, Cattell Uluslararası zekâ puanlarının ve bu öğrencilerin takvim yaşlarının yayılma genişliği, ortalaması, standart sapması ve standart hatası hesaplanacaktır. Ayrıca bu sınıfların kız-erkek oranları belirlenecektir. Bu ara değişkenler bakımından 11 birinci sınıf şubesinden birbirlerine en fazla benzeyen 6 şube seçkisiz olarak örnekleme alınacaktır.

4 Mart 1988 Cuma günü:

Öğleden sonra üç saat süreyle Deney grubu sınıflarının sınıf öğretmenlerine, aşağıdaki konularda Bilgi Servisi çerçevesinde konferans tarzında bilgi verilecektir.

1- Birinci saatte okul rehberlik hizmetlerinin mahiyeti, önemi ve çeşitleri

2- İkinci saatte, (a) rehberlik alt servislerinin öğrencilere sistematik bir şekilde sunulmasının esasları, (b) sınıf Rehberlik Toplu Dosyasının hazırlanması.

3- Üçüncü saatte, sınıf öğretmenlerinin ve eğitsel kol rehber öğretmenlerinin görevleri konusunda bilgi verilecektir.

5 Mart 1988 Cumartesi günü:

Öğleden önce saat 9.00'dan itibaren üç saat süreyle aşağıdaki konularda Deney grubu sınıflarının sınıf öğretmenlerine Bilgi Servisi çerçevesinde konferans tarzında rehberlikle ilgili bilgi verilecektir.

1- Birinci saatte, okuldaki rehberlik faaliyetlerinin yönetim faaliyetlerinden olan farklılıkları konusu üzerinde durulacaktır.

2- İkinci saatte, sınıf öğretmenlerinin temin edebilecekleri ve kullanabilecekleri rehberlik araçları ve uygulama esasları konusunda bilgi verilecektir.

3- Üçüncü saatte, rehberlik ve öğrenci kişilik hizmetlerinin yürütülmesinde rehberlik ve araştırma merkezi, hastahane, sosyal yardım dernekleri ve okul aile birliği ile işbirliği içinde çalışmanın esasları dile getirilecektir.

7 Mart 1988 Pazartesi günü:

Öğleden sonra saat 13.30'dan itibaren ilk iki saat içinde Problem Tarama Listesi, hem Deney, hem de Kontrol grupları öğrencilerine uygulanacaktır. Son bir saat içinde de Deney ve Kontrol gruplarına Çalışma Alışkanlıkları ve Tavırları ölçeği uygulanacaktır (Ek: 4 ve 5).

8 Mart 1988 Salı günü:

Deney grubu öğrencilerine sınıf öğretmenleriyle işbirliği halinde "Sosyometri" ve "Kimdir-bu" araçları uygulanacaktır.

9 Mart 1988 Salı günü:

Birinci rehberlik saatinde, Deney grupları öğrencileri okulun laboratuvarına alınacak ve araştırmacı tarafından kendilerine rehberlik programı tanıtılacaktır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanabilmeleri için öğrencilerin nelere dikkat etmeleri gerektiği hususu aydınlatılacaktır. Bu süre içinde Zaman Cetveli kullanılarak çalışmanın, ders çalışmayı verimli kılma açısından taşıdığı önem ve Zaman Cetvelinin nasıl kullanılacağı belirtilecektir. Bu rehberlik saatinin bitiminde her denek öğrenciye 15 adet zaman cetveli, 15 gün süreyle tutmaları için teslim edilecektir.

İkinci saatte, öğrencilerin eve gitmelerine izin verilecektir. Bu süre içinde araştırmacı Deney grubunu oluşturan sınıfların sınıf öğretmenleriyle psikolojik danışma odasında toplantı yapacaktır. Bu toplantıda  ğretmenlere "Rehberlik Programının Uygulamasında G z  n nde Bulundurulacak Esaslar" konusunda bilgi verilecektir. Toplantı öncesinde yemekhaneden iki sandalyenin psikolojik danışma odasına taşınması sağlanacaktır.

   nc  saatin bitiminden sonra Deney grubu şubelerinin sınıf öğretmenleriyle ve eğitsel kol öğretmenleri ile birlikte, sosyal yardım ihtiyacı duyan öğrencileri, eğitsel kol çalışmaları ve sınıf içi görevlendirmeler içinde yetiştirmenin ve acil ekonomik yardıma ihtiyaç duyan öğrencilere, okul koruma derneği başkanıyla işbirliği halinde yapılacak yardım çalışmalarının esasları ve imk nları görüşülüp kararlaştırılacaktır.

10 Mart 1988 Perşembe günü:

Sistemantik Gözlem Formu'nun Deney grubu sınıflarının sınıf öğretmenlerine ve bütün ders öğretmenlerine dağıtılması sağlanacaktır.

11 Mart 1988 Cuma günü:

Deney grubundaki    sınıfın öğrencilerine, edebiyat öğretmenleri ve sınıf öğretmenleriyle işbirliği halinde hafta içinde otobiyografilerini yazıp teslim etmeleri sağlanacaktır.

16 Mart 1988  arşamba günü:

Birinci rehberlik saatinde araştırmacı, psikolojik danışma çalışması yapacaktır. Aynı saatte Deney grubunun üç sınıf öğretmenleri, kendi sınıflarında, araştırmacı

tarafından hazırlanıp fotokopi ile çoğaltılan "Öğrenci Başarısını Etkileyen Genel Faktörler" konusunu öğrencilere sunacaklardır.

İkinci rehberlik saatinin girişinde "Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi" ile "Başarısızlığın Sebepleri Anketi"nin hafta içinde, ders dışı zamanda Deney grubu öğrencilerince cevaplandırılması için araştırmacı tarafından sınıf öğretmenlerine teslim edilecektir. Bu süre içinde sınıf öğretmenleri, kendi sınıflarında, "Derste İyi Not tutma, Sınava Hazırlanma ve Çalışma Zamanını İyi Kullanmanın Öğrencilerin Ders Başarıları Üzerindeki Etkisi" konusunu öğrencilere sunacaklardır. Bu süre içinde araştırmacı psikolojik danışma görüşmesi yapacaktır.

Üçüncü derste bazı öğrencilerin, kültür ve edebiyat eğitsel kolu rehber öğretmenin gözetiminde "Verimli Ders Çalışmada Öğrencinin Kendi Çalışma Alışkanlıklarını Tanımasının ve Çalışma İsteğini Artırmasının Önemi" konusunda bilgi toplamak üzere gidip okul kütüphanesinde çalışmalarına izin verilecektir. Bu öğrencilerden, iki kişinin topladıkları bilgileri, bir sonraki haftanın Rehberlik saatinde beşer dakika süreyle sınıfa sunmaları istenecektir (X). Bu süre içinde araştırmacı psikolojik danışma çalışması yapacaktır.

Denek öğrencilere, yukarıda adı geçen ödevlerini hazırlayabilmeleri için okul kütüphanesinde bulunan ve önemli konuların yer aldığı sayfa numaralarının da belirtildiği aşağıdaki kitaplardan faydalanmaları önerilecektir (XX).

Bunun için öğrencilerin:

1- Gültekin Yazgan (1975) tarafından dilimize çevrilen Herbert Sörenson'un Eğitin Psikolojisi adlı kitabının 372 ve 394 sayfalarında yer alan "İlgi, Dikkat, Uyarma ve Güdüleme" konusuna çalışmaları önerilecektir.

2- Yıldız Meyvecioğlu'nun (1986) Rehberlik: Ders Notları adlı kitabının 106 ve

(X) Sınıf rehberlik saatinde öğrencileri bu şekilde görevlendirmenin başlıca iki amacı vardır. Birinci amaç psikolojik danışma görüşmesi yapmak isteyip de uygun zaman bulamayan öğrencilere mesai saatleri içinde bir boş zaman dilimi ayırarak onlara bu fırsatı vermektir. Diğer amaç ise öğrencilerin bu çalışmalar içinde eğitsel rehberlik faaliyetlerine motive edilmelerine ve bu faaliyetlere daha etkili katılım sağlamalarını kolaylaştırmaktır.

(XX) Bu kitaplar araştırmacı tarafından denek öğrencilerin istifadesine sunulmak üzere okul kütüphanesine teslim edilmiştir.

107 sayfalarında yer alan "Öğrenmeye Karşı Güdülenme" konusuna çalışmaları önerilecektir.

3- Mefharet Ersin'in (1981) Eğitimde Psikolojinin Rolü adlı kitabının 166 ve 178 sayfalarında yer alan "Güdülenme ve Pekiştirme" konusuna çalışmaları önerilecektir.

23 Mart 1988 arşamba günü:

Birinci rehberlik saatinde, araştırmacı tarafından önceden rendavulu öğrencilerle psikolojik danışma görüşmesi yapılacaktır. Aynı ders saati içinde, önceden araştırmacı tarafından yazılı olarak hazırlanıp çoğaltılan "Verimli Ders çalışmayı ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler" konusu deney grubu ğrencilerinin sınıf öğretmenlerince kendi sınıflarında takdim edilecektir. Bu ders saatinin bitiminde 15 gün önce dağıtılan zaman cetvelleri sınıf öğretmenleri tarafından öğrencilerden teslim alınacaktır.

İkinci rehberlik saatinde araştırmacı uygulanan çeşitli rehberlik tekniklerinin değerlendirilmesiyle elde edilen bilgiler ışığında eğitsel kol çalışmalarına katılmaları plânlanan öğrencilerin eğitsel kol programlarına yerleştirmeleri sağlanacaktır. Aynı ders saati içinde Deney gruplarının sınıf öğretmenleri kendi sınıflarında verimli ders çalışma konusunda hazırlanmış eğitsel rehberlik muhtevasını işlemeye devam edeceklerdir.

nc rehberlik saatinde, araştırmacı ile sınıf ğretmenlerinin işbirliği erevsinde, Rehberlik Toplu Dosyası'nın öğrencilerle ilgili kısmı için gerekli bilgileri sağlamak üzere teksir edilmiş "ğrenci Tanıma Fişi"nin Deney grubundaki öğrencilerce cevaplandırılması sağlanacaktır.

30 Mart 1988 arşamba günü:

Birinci saatte, araştırmacı tarafından önceden randevulu öğrenciler ile psikolojik danışma görüşme yapılacaktır.

İkinci saatte, araştırmada görevli sınıf öğretmenleri, sınıflarında, "Verimli Ders çalışmada ğrencilerin Kendi alışma Alışkanlıklarını Tanımasının ve alışma İsteğini Artırmasının nemi" isimli eğitsel rehberlik konusunu işleyeceklerdir. Sınıf ğretmenleri bir hafta önceden bu konuda görevlendirilen öğrencilerden ikisinin beşer dakikalık

süre içinde hazırlıklarını sunmalarını sağlayacaklardır. İkinci saatte, Deney Grubu öğrencilerine, Rehberlik ve Araştırma Merkezi uzmanları ile birlikte işitme cihazı (Odiyometre) uygulanarak işitme taraması yapılacaktır. İşitme bozukluğu olan öğrenciler hastahaneye sevk edileceklerdir.

Üçüncü, saatte, Odiyometre'nin uygulamasına devam edilecektir. Ayrıca sınıf öğretmenleriyle birlikte Snellen Tablosu kullanılarak Deney Grubu sınıflarındaki öğrencilerin görme taramasından geçirilmesi sağlanacaktır. Ciddi görme kusuru olan öğrenciler hastahaneye sevk edileceklerdir. Gerekli görüldüğünde çalışmalar dördüncü saatte de yürütülecektir.

6 Nisan 1988 Çarşamba günü:

Birinci ve ikinci saatlerde, araştırmacı tarafından, "Verimli Biçimde Ders Dinleyebilme ve Çalışmada Mevsim Değişikliklerine, Genel Sağlık ve beslenme Kurallarına Uygun Davranmanın Önemi" konulu bir eğitsel açıklama, laboratuvarda topluca bütün Deney grubu öğrencilerine sunulacaktır.

Üçüncü saatte, araştırmacı tarafından önceden randevulu öğrencilerle psikolojik danışma çalışması yapılacaktır. Bu süre içinde sınıf öğretmenleri önce 13 Nisan 1988 günü saat 14.30'da Denek öğrencilerin velileriyle yapılacak toplantının araştırmacı tarafından yazılıp okul müdürlüğünce imzalanan davetiyelerini öğrencilere dağıtacaklardır. Sonra da "Verimli Ders Çalışma Metodunu Kazanmada Öğrencinin Kendi Başarılı Çalışma Biçimini Sürekli Kılmasının, uygun Dinleme, Eğlenme, Temizlik ve Uyku Alışkanlıkları Geliştirmesinin Önemi" konusunda çalışıp bilgi toplamak gayesiyle gidip okul kütüphanesinde çalışmalarına izin verilecektir.

Sınıf öğretmenleri bu ödevi hazırlayabilmeleri için öğrencilere okul kütüphanesinde bulunan şu kaynaklara çalışmalarını önereceklerdir.

1- Yurdağül Yüksel'in (1981) "Çalışma Becerileri Öğretiminin Öğrencilerin Okul Başarısı Üzerindeki Etkisi" konulu Yüksek Lisans tezinin 38 ile 40. sayfalarında yer alan "Randımanlı Çalışmanın Sürmesini Sağlamak" konusuna çalışmaları önerilecektir(X).

2- Gültekin Yazgan tarafından Türkçeye çevrilen Herbert Sorenson'un "Eğitim Psikolojisi" adlı kitabının 451 ile 475. sayfalarında yer alan "Yorgunluk, Uyarıcı Kimya

(X) Bu yayınlanmamış Yüksek Lisans tezinin ilgili konularının fotokopisi araştırmacı tarafından okul kütüphanesine bırakılmıştır.

sal maddeler, Hava Şartları ve Etkililik" konusuna çalışmaları önerilecektir.

13 Nisan 1988 Çarşamba günü

Birinci ders saatinde araştırmacı önceden randavulu Deney grubu öğrencileriyle psikolojik danışma çalışması yapacaktır. O esnada Deney grubunun sınıf öğretmenleri, "Verimli Ders Çalışma Metodunu Kazanmada Öğrencinin Kendi Başarılı Çalışma Biçimini Sürekli Kılmasının, Uygun Dinlenme, Eğlenme, Temizlik ve Uyku Alışkanlıkları Geliştirmesinin Önemi" konusunda kendi sınıflarında eğitsel bilgi sunacaklardır. Sınıf öğretmenleri, bu konuda önceden hazırlıklı iki öğrencinin beşer dakika süreyle çalışmalarını sınıfa sunmalarına da imkân sağlayacaklardır.

İkinci saatte Deney grubu sınıflarının sınıf öğretmenleriyle birlikte denek öğrencilerin velileriyle toplantı yapılacaktır. Bu süre içinde eğitsel kollarda görevli bulunan öğrencilerin bu çalışmalarını yürütmeleri için, diğer öğrencilerin de ödevlerini yapmak üzere kütüphaneye gitmelerine izin verilecektir. Öğrenci velileriyle yapılacak toplantıda "Öğrenci Sorunları Karşısında Velilerin Görevleri" dile getirilecektir.

Üçüncü rehberlik saatinde de velilerle yapılacak toplantı devam ettirilecektir.

20 Nisan 1988 Çarşamba günü:

Birinci saatte önceden randevulu öğrencilerle, araştırmacı tarafından psikolojik danışma çalışması yapılacaktır. Bu süre içinde Deney grubunun sınıf öğretmenleri, kendi sınıflarında, "Verimli Ders Çalışmada Öğrencinin kendi Çalışma Yöntemini Geliştirmesinin Önemi" konusunda eğitsel bilgi takdim edeceklerdir.

İkinci saatte, eğitsel kol rehber öğretmenlerinin yönetiminde bazı öğrenciler spor, tiyatro ve hitabet dalında eğitsel kol çalışmalarını yürüteceklerdir. Hitabet çalışmaları çerçevesinde olacak şekilde bazı öğrenciler, bir sonraki rehberlik saatinde sınıfa sunulmak üzere, "Ders Çalışma Verimini Yükseltmede Öğrencinin Kendi Okuma Hızı ve Etkililiğini Geliştirip Artırmasının Önemi" konusunda bilgi toplamak üzere gidip okul kütüphanesinde çalışmalarına, sınıf öğretmenleri tarafından izin verilecektir.

Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin bu ödevlerini hazırlamak için, araştırmacı tarafından okul kütüphanesine bırakılan kitaplara çalışmalarını önereceklerdir. Sınıf öğretmenleri, Denek öğrencilerin:

- 1) Tan'ın Psikolojik Danışma ve Rehberlik adlı eserinde yer alan "Verimli Ders Çalışma" konusuna çalışmalarını (Tan, 1986, sf. 102-105) ve
- 2) Okan'ın Eğitim Teknolojisi adlı eserinde yer alan "Etkili Okuma" konusuna çalışmalarını (Okan, 1983, sf. 31-34) önereceklerdir.

Üçüncü saatte, öğrencilerin sınıf dışındaki eğitsel kol çalışmaları devam edecektir. O süre içinde araştırmacı tarafından psikolojik danışma çalışması yapılacaktır.

27 Nisan 1988 Çarşamba günü:

Birinci saatte araştırmacı tarafından önceden randavulu Denek öğrencilerle psikolojik danışma çalışması yapılacaktır. O süre içinde, Deney Grubu sınıflarında sınıf öğretmenleri tarafından, "Ders Çalışma Verimini Yükseltmede Öğrencinin Kendi Okuma Hızı ve Etkinliliğini Geliştirip Artırmasının Önemi" konusunda eğitsel bilgi verilecektir.

İkinci rehberlik saatinde araştırmacı tarafından "Ders Dinleme ve Çalışmada, Öğrencinin Sosyalleşmesinin, Görgü Kurallarına Uygun Davranmasının ve Psikolojik Sağlığını Korumasının Önemi" konusunda, Deney grubu öğrencilerine topluca bilgi verilecektir.

Üçüncü rehberlik saatinde araştırmacı tarafından meslekler ve okullar hakkında Deney grubu öğrencilerine topluca bilgi verilecektir.

4 Mayıs 1988 Çarşamba günü:

Birinci saatte, araştırmacı tarafından psikolojik danışma çalışması yapılacaktır.

İkinci saatte, psikolojik danışma çalışması devam ettirilecektir.

Üçüncü saatte grupla psikolojik danışma çalışması yapılacaktır.

11 Mayıs 1988 Çarşamba günü:

Birinci saatte, araştırmacı tarafından, önceden randevulu olup sırası gelmemiş bulunan Deney grubundan bir öğrenci ile psikolojik danışma görüşmesi yapılacaktır.

İkinci saatte, araştırmacı tarafından, "Verimli Ders Dinleme ve Çalışmada Öğrencinin İlgisi, Uyarılmışlık ve Hazır Bulunuşluğunun Önemi" konusunda önceden hazırlanmış bir eğitsel bilgi, bütün Deney grubu öğrencilerine laboratuvarında topluca

takdim edilecektir.

Üçüncü saatte, araştırmacı, önceden randavulu olup, sırası gelmiş bulunan Deney grubundan bir öğrenci ile psikolojik danışma görüşmesi yapacaktır.

18 Mayıs 1988 Çarşamba günü:

Şeker Bayramı tatili sebebiyle aksayan çalışmalar, 1 Haziran 1988 Çarşamba günü yürütülecektir.

25 Mayıs 1988 Çarşamba günü:

Üç saatlik süre içinde bütün Deney ve Kontrol grupları öğrencilerine "Problem Tarama Listesi" ile "Çalışma Alışkanlıkları ve Tavrıları Ölçeği" uygulanacaktır.

1 Haziran 1988 Çarşamba günü:

Birinci saatte, araştırmacı tarafından önceden randevulu Denek öğrencilerle psikolojik danışma görüşmesi yapılacaktır.

İkinci saatte, araştırmacı tarafından, "Verimli Olarak Ders Çalışma ve Dinlemede Öğrencinin Uyması Gereken Temel Prensipler" konusundaki eğitsel bir açıklama, laboratuvarında bütün Deney Grubu öğrencilerine sunulacaktır.

Üçüncü saatte araştırmacı tarafından psikolojik danışma çalışması yapılacaktır.